

צ'בזטי מזהר"ן

קמא
דף לה: לה:.

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה כה

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(הי"מ שמו שמה)

שהוא הולך אחר המדמה שכלב. וכשיוצא משרירות הלב, ומשבר לבו האבן [כ"ג]. זה בחי' שמור, שעל ידו נכנע האבן [כ"ג], ואינו הולך אחר תאוות המדומיות, והולך אחר השכל : וכל זמן שלא הוציא שכלו אל הפועל, שלא השתמש בשכלו עדיין, או אצלו השכל בכח [כ"ג]. אע"פ שכבר שבר המדמה, או נתקומם תכונת שכלו. כי כשזה קם זה נופל וכמובא ברש"י ריש פ' תולדות[כ"ג], אבל השכל עדיין בכח. ואח"כ כשהוקר בשכלו ומשתמש בו, אזי השכל בפועל. וזה בחי' נופת צופים, בבחי' (ש"ה ד) **נופת תמוננה שפתותיה**, שהוציא מתיקות שכלו מכה אל הפועל, [ונוה **שפתותיה**, הוא בחי' מוציא מכה אל הפועל, שהוא בחי' הדיבור]: ואח"כ כשמיני בשכלו כל מה שיש ביד אנושי להשיג, אז שכלו שב"כ שכל הנקנה, כמ"ש המחקרים [כ"ג], שיש שכל בכח, ושכל הפועל, ושכל הנקנה [כ"ג]. ועיקר קיומו של אדם לאחר מיתתו, אינו אלא שכל הנקנה, וזה השארותיו לאחר המיתה. וזה בחי' אֲמִנָה, כי אֲמִנָה² לשון קיום דבר [כ"ג], כי שכל הנקנה, הוא קיום של אדם לאחר מותו : ושכל הנקנה נקרא, מה שאדם יודע הרבה דברים בידיעה אחת. כי קודם צריך לידע הרבה הקדמות קודם שידע איזהו דבר, ואח"כ כשמיני את הדבר, משליך הקדמותיו, ויודע את הדבר בידיעה אחת: ועיקר **המעין** החכמה **מן המקדש יצא** [כ"ג], כי שם היו מקריבין הקרבנות, שהם הבהמיות וכה הדמיון, כמ"ש (תהלים נא) **זבחי אלקים רוח נשברה**, ששכירת הדמיון הם הקרבנות. ובשביל זה אמרו חז"ל, כשהרב ביהמ"ק בטל השמיר וכו'. וכשיבנה ביהמ"ק, אז יתיקום (ויאל ד) **ומעין מן המקדש יצא** [כ"ג].

ב ודע שבכל עולם ועולם ובכל מדרגה ומדרגה³, יש שם דמיונות אלו. והם הם הקליפות הקודמין לפני, וסובבים את הקדושה, בבחי' (תהלים יב) **פניב רשעים יתהלכו**. וכשאדם נעתק ממדרגה למדרגה⁴, אז צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות, כדי להגיע אל הקדושה [כ"ג]. ותיכף כשעולה להמדרגה, אזי נתעוררין הקליפות שבמדרגה⁵, ומסבכין אותו. וצריך להכניע אותם ולשבר אותם, ולטהר אותו המקור מקליפו⁶ [כ"ג].

ג ודע שאין שני בני אדם שוין⁷ זה לזה [כ"ג]. כי כל הנשמות הם זה למעלה מזה, וזה מלבוש לזה. ופנימיות של תחתון נעשה לבוש והיצוניות להיצוניות עליון. נמצא כשאחד רוצה לעלות ממדרגתו למדרגה עליונה, אזי הולך ונתקן האדם העומד במדרגה⁸ העליונה, והולך ונתקן למדרגה⁹ היותר עליונה, כי א"א שיהיו שני אנשים במדרגה¹⁰ אחת [כ"ג]. ואינו נעתק מהאדם העליון, אלא הפנימיות שלו, וההיצוניות נשאר. וגם האדם שבמדרגה¹¹ התחתונה, אינו נעתק ועולה, אלא הפנימיות. והפנימיות של התחתון, נעשה היצוניות להיצוניות עליון [כ"ג]. ואע"פ שכבר נשבר הקליפה שבמדרגה¹² עליונה ע"י האדם העליון, אעפ"כ, כשפנימיות של העליון נעתק משם. כנ"א (ופנימיות התחתון) והיצוניות התחתון עולה, אזי הקליפה חוזר וניעור. כי לא נכנעת אלא לפני האור הפנימיות של העליון, אבל לפני התחתון, אפי' לפני פנימיותו, יש כה בידיה להתעורר כננה.

כמבואר לעיל בלשון רבינו ז"ל, ע"ש היטב ותבין שלא הוספת שום דבר כלל, כי בכלל דבריו דברי. רק הזרתי וביארתי הדברים קצת, לגודל עוצם עמקותם עד א"ס: ובשביל זה נעשין תשעה היכלין דייקא, כי המוחין הם שלש, ומחמת רדיפתם והכאתם בהמעכב הנ"ל, הם נכללין זה בזה, ונעשה כ"א כלול משלש, ושלש פעמים שלש הם תשעה, וזהו בחי' תשעה היכלין הנ"ל. אשרי מי שיוכה לילך ולעלות בדרך הקודש הנאמר בהתורה הזאת עד שיוכה להשנות אלו] [כ"ג].

וזה ששאלו מבי דבי אתונא, אמצעיתא דעלמא היכא. זקפא אצבעתא, אמר הכא. אמרו ליה מי יימר, אמר להו אייתו אשלי ומושחוי. ששאלו אותו, איך משיגין אור א"ס, שהוא אמצעא דעלמא, שממנו הכל שואבין חיות ושפע : **זקפא אצבעתא זה בחי' ברכות כנ"ל, בחי' וישא אהרן את ידיו ויברכם** [כ"ג]. היינו שע"י הברכות מבטשין המוחין בכתר, ונעשין היכלין כנ"ל: **וא"ל מי יימר, מי הוא זה שיכנס בהיכלי התמורות למקום הקליפות, להעלות משם הקדושה בבחי' קמרת כנ"ל, ושע"י עלייתו יתעלה הברכות כנ"ל. וזה מי יימר, לשון תמורה, לשון (ויקרא כז) **אם המר יימרנו: והשיב להם, אייתו אשלי ומושחוי. היינו עיקר עליית הקדושה, ע"י השמחה. ולעתיד בצאת ישראל מהגלות בשמחה, כמ"ש [כ"ג] כי בשמחה תצאו, ואז יכלו הקליפות לגמרי [כ"ג]. וזה אייתו אשלי, היינו על ידיכם ועל כרחכם יתבטלו הקליפות. כי אתם בעצמיכם תביאו את בית ישראל מהגלות, הנקראים אשלי, היינו **חבל נחלתו** [כ"ג]. כמ"ש (ישעיה סו) **והביאו את אהיכם בית ישראל, שכ"א** ואחד מהעכו"ם יביאו בידם את בית ישראל מהגלות, ע"י ריבוי השמחה שיהי' בעת הזאת, כמ"ש (תהלים קכו) **אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה וכו', היינו שמחים. וע"י השמחה יתבטלו הקליפות, בבחי' (שמואל ב ח) וימדרם בחבל השכב אותם ארצה** (כ"ג). וזה מושחו, היינו המדידה לכלות אותם:****

כה [כ"ג] אמרו ליה אחוי לן מנא דלא לן מנא דלא שוויא לחבלא אייתי בודי, פשמוהו ולא אחוי עייל לתרעא אמר להו אייתו מרא סתרו היינו מנא דלא שוויא לחבלא [כ"ג] (משנה סוטה מה): **מושחרב ביהמ"ק בטל השמיר ונופת צופים ואמנה :**

א כי צריך כל אדם להוציא א"ע מהמדמה [כ"ג], ולעלות אל השכל [כ"ג]. וכשנמשך אחר המדמה, זה בחי' שרירות לב [כ"ג].

תורה אור
ויקרא שמיני טו (כב) וישא אהרן את ידו וידו אל העם ויברכם וידר מעשת תחטאת ויקלה והשלימים:
ויקרא בחקתי כו (לג) לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו ואם המר ימירנו ויקה הוא ותמורתו יקה קדש לא יגאל:
ישעיה נה (יב) כי בשמחה תצאו ובשילום תבלין הקרים והנבילות יפצחו לפניכם רנה וקל צעי השדה יתחא קח:
דברים ה' (ט) כי חלק ילקח יקבץ חבל נחלתו:
ישעיה סו (כ) והביאו את כל אהיכם מקל הגוים מנהיג לידך בסוטים ויברכם ובצבים ויפחדו ויבשרקות על הר קדשי וירשלו אפר יודו כאשר יביאו בני ישראל את המנחה בכלי קהור בית יודו: תהלים קכו (ב) אז ימלא שחוק פיגו ולשוננו רנה אז יאמרו בגוים הגדיל יודו לעשות עם אלה: (ג) הגדיל יודו לעשות עקנו היינו שמחים:
שמואל ב ח (כ) ויך את מואב וימדרם בחבל השכב אותם ארצה וימדר שני החבלים לקמית ומלא החבל למחיות ותהי מואב לנוד לעקדים נשאי מנחה:
תורה כה
דברים נצבים כט (יח) ויקה בשמחה את דברי האלה הנאת והתקנה בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרות לבי אלך למען קפות רוקה את הצמאה:
יחזקאל יא (יט) ונתתי להם לב אהר ורוח ודעה אהר בקרבכם ויתקני לב האבן מבשרם ונתתי להם לב בשר: שיר השירים ד (יא) גפת תספנה שפתותיך כלה דבש וחקל מתח לשונך וירחי יואל ד (יח) ויקה ביום ההוא ישפו הקרים עסיס והנבילות תלקנה חלב וקל אפיני ויהיה לכו מים ומעין מביית יקוץ יצא והשקה את נחל השטים: תהלים נא (יט) ובעי אלהים אלהים לא תבנה: תהלים יב (ט) פניב רשעים יתהלכו פרם זלות לבני אדם:

17 לק"ה שומר שכו ב' י' נמצא בשיש"ק ח"א קו
18 מתרלו-במדריגה
19 מתרלו-למדריגה
20 מתרלו-במדריגה
21 עיין בסוף התורה בהשמות לאות ג' [ף לה]. ועיין לק"ה ע"ו ג' ד' ד"ה נמצא שא"א, ולק"ה חוקת העכו"ם ב' ח'.
22 מתרלו-שבמדריגה
23 עיין פרי עץ חיים שער התפלה פ"ה ד"ה ונבאר עתה בחי' הדבור מתרלו-שבמדריגה
24 נוסח זה הוכנס כאן בתרלו בסוגרים (ונראה כוונתו עפ"י הגיל שכתבולה התחתון לא עולה אלא פנימיותו. וצ"ע כיון שזה נוסח הוא לתיבות דלעמן היה לו להעיר זאת לקמן אחרי תיבות והיצוניות התחתון עולה.

10 כמ"ש בראשית כ' יב וגם אמנה אחותי היא וביחושעו י' כ' אמנה אכני ע"ש.
11 כמ"ש בראשית כה כג עה"פ ולאם מלאם ימאן גנס עיין מגילה ו. עה"פ ביחזקאל (כו ב) אמלאה הורבה לא תמלאה צור אלא מורחבה של ירושלים וע"ש שאין להאמין שירושלים וקיסר שתיין בנביות) 12 המבואר כאן בסוגרים נמצא בדפוס 13 בלא סוגרים. ובתקפא הוסיף סוגרים 14 בתרלו-שוב. ובלוח"ת שם-שב 15 הקדמת הרמב"ם למשניות. כווי ד' יט. ולשון שבילי אמנה אמצע נתיב שיש-שכל האפשרי הפועל והקנוי.
16 עיין לק"ה גבית חוב מהלקוחות (מקרקעות) ואפותיקי ג' אות ג'
17 כך נראה לקד' לישון אמנם ופירושו באמת ולא משוין אמונה

25 כמ"ש בראשית כ' יב וגם אמנה אחותי היא וביחושעו י' כ' אמנה אכני ע"ש.
26 כמ"ש בראשית כה כג עה"פ ולאם מלאם ימאן גנס עיין מגילה ו. עה"פ ביחזקאל (כו ב) אמלאה הורבה לא תמלאה צור אלא מורחבה של ירושלים וע"ש שאין להאמין שירושלים וקיסר שתיין בנביות) 27 המבואר כאן בסוגרים נמצא בדפוס 28 בלא סוגרים. ובתקפא הוסיף סוגרים 29 בתרלו-שוב. ובלוח"ת שם-שב 30 הקדמת הרמב"ם למשניות. כווי ד' יט. ולשון שבילי אמנה אמצע נתיב שיש-שכל האפשרי הפועל והקנוי.
31 עיין לק"ה גבית חוב מהלקוחות (מקרקעות) ואפותיקי ג' אות ג'
32 כך נראה לקד' לישון אמנם ופירושו באמת ולא משוין אמונה

21 עין חיים שער פ"ה ספר הברית ח"א מסאי י"ז פרקים ט' עד טו ועיין תורה יז אות ה' ותורה ח' תנינא אות ה' ח'
22 עיין תורה ס' אות ו' דהיינו התבוננות בעכו"ש ובלי שכל נקרא שינה, ועיין תורה לה אות א' ד"ה בשעת התורה השכל מצוצם וכו', ועיין תורה סא תנינא ככל שיצא ממעלה לשכל כן יוצא מתחת הזמן ללמעלה מוזמן
23 לשה"כ דברים כט יח. ירימה יא ת. תהלים פא יג.
24 לשה"כ יחזקאל יא יט, לו כו.
25 כמבואר שם בסוטה מה: וירושלמי סוטה פ"ט ה"ג
26 עיין ארץ חבדה ביאור אגדות חז"ל להמלבי"ם על ב"ב עד. (עמ' רפג)

1 עיין לק"ה הדואה ו' א' א"כ אך נוכח אנו בגלות ותיירץ עפ"י תורה רג שממשך השגחה מןק האחרון לש"כ דברים לב ט'
2 עיין **זחר בלק קצ**. תורה זו לשון רבינו לא ידוע מתי נאמרה מאמר זה הוא השאלה ותשובה השנים עשר והאחרונה ששאלו מבי דבי אתונה את רבי יהושע בן חנניה. וגרסת רבינו היא גרסת העין יקבץ.
3 אמרו לו מבי דבי אתונה לרבי יהושע בן חנניה הראגו כלי שלא שווה את ההפסד שגורם ויביאו להם מחבלת ופרסו אותה ולא נכנסה בשער אמר להם הביאו כלי תפירה ותשברו את כותל התנת היה זה כלי שלא שווה את ההפסד שגורם.

4 עיין לק"ה אישות ב' ב' שוה עיקר תכלית האדם מה שבא לעולם להכיר אותו כ"כ ע"י המבואר כאן. וע"ש אות י' שגם אנשים פשוטים נמצא לפעמים שמיני ענין להם הארה משם וכמבואר בתורה ד' שלפעמים נפתח להם תפילתם אור א"ס. עוד עיין לק"ה ברכת הדואה ו' סוף אות א' תדע ותאמין שכל הנאמר של נעשה ע"י כ"א מירשאל שוכה להתגבר ולעשות מצוה בשמחה.
5 גם בדפוס' תרלו- אמצעיתא, ומתרלו- אמצעיתא
6 מתרלו- ומישחו
7 ויקרא ט כב כנ"ל אות ד'
8 מתרלו- ומישחו
9 ישעיה נה יב

ליקוטי

ובשביל זה צריך לו לשבר אותה ולהכניע אותה מחדש [א].
ופנימיות והיצוניות, הם שני מיני עבודות. עבודה של תורה ותפלה ומצות, הם פנימיות. ועבודת אכילה ושתיה ושאר צרכי הגוף, הם היצוניות [ב]. ועבודות היצוניות, היינו אכילה ושתיה של האדם העומד במדרגה העליונה, היא מאירה 'משבחת יותר, מעבודות פנימיות, היינו תורה ותפלה של האדם העומד במדרגה התחתונה. ובשביל זה פנימיות התחתון נעשה לבוש להיצוניות העליון: **וזה** פי' (ירמ' יז) **כסא כבוד מרום וכו'**, **כסא** זה בחי' פנימיות, לשון אתכסיא. **כבוד** זה היצוניות ולבוש, כמ"ש (שבת קיג) רבי יוחנן קרא למאניה וכו'. **מרום מראשון**, היינו כשנתרומם ונתעלה ממדרגה הראשונה, ואז נעשה מפנימיות היצוניות. בשביל זה, **מקום מקדשינו**, צריך לקדש את המקום מחדש, כי הקליפות הוזרים וניעורים כנ"ל:

ד ואי אפשר להכניע הקליפות, היינו הדמיונות והמהשבות והתאוות והבלבולים והמניעות שבמדרגה, אלא ע"י גדולות הבורא. כמובא בכוונות של הודו לה' קראו בשמו, שזה המזמור נתקן להכניע הקליפות שביצירה, כי נתעוררים נגד עשיה שעולה ביצירה, וע"י שמזכירין גדולות הבורא נכנעין ע"ש. כי פנימיות היצירה עולה לכריאה, ופנימיות עשיה עולה ומלביש להיצוניות יצירה ע"ש [ג]. וההתגלות גדולות הבורא, הוא ע"י צדקה שנתנין לעני הגון [ד]. כי עיקר הגדולה והפאר הוא התגלות הגוונים [ה], וכסף וזהב הן הן הגוונים, כי גוונים עילאין בהם. וגוונים עלאי"ק המלוכשים בכסף וזהב [ו], אין מאירין אלא כשבאים לאיש הישראלי, כי שם מקומם. ונכללים זה בזה, ומתנהרין אלו הגוונים, בבחי' (ישעי' מט) **ישראל אשר בך אתפאר**, כי מקום הגוונים אינו אלא איש הישראלי. וכשמתנהרין הגוונים, אזי הקב"ה מתגדל ומתפאר בהם, בבחי' (הגי ב) **לי הכסף ולי הזהב**, ונעשה מהם **בגדי ישע** [ז]. ישע, אתכבלותא, כמו **ישעו אל ה'** [ז] וזהוהר יתרו צ: ע"ש. מחמת הפאר הכל מסתכלין בו, כי כולם מתאוין להסתכל בו. אבל כל זמן שהכסף וזהב אצל העכו"ם, אזי הגוונים נעלמים אורם, ואינם מאירין, כי אין שם מקומם. כי אין מקומם אלא אצל איש הישראלי, בבחי' **ישראל אשר בך אתפאר**, כי שם פאר הגוונים; ובשביל זה העכו"ם תאיבין לממון ישראל, אע"פ שיש להעכו"ם כסף וזהב הרבה, תאיבין לדינר של יהודי, כאלו לא ראה ממון מעולם. וזה מחמת שהכסף וזהב שיש תחת ידם, אין הגוונים מאירין, ואין החן שורה על ממון שלהם, כי עיקר הפאר והחן לא נתגלה אלא אצל ישראל. ובשביל זה נקראים רשים, כמו (אבות פרק ב) הוי' "זהיר ברשות. כי הם רשים ועניים, כי אין להם הנאה מממונם, כאלו הם עניים, ותאיבין לממון של ישראל, כי על ממונם של הישראלי שורה והפאר והחן, והכל תאיבין להסתכל על הפאר והחן: אבל דע, תיכף ומיד כשהעכו"ם מקבל ממון מישראל, תיכף ומיד נתעלם החן והפאר בתוך הממון. ובשביל זה

אחוי לן מנא כה

מוהר"ן לח.

העכו"ם ככל פעם תובע ממון אחר מישראל, ושוכח הממון שכבר קיבל, כי נתעלם החן כשבא ליד העכו"ם, וזהו (שם) שאין מקרבין אלא בשעת הנייתו; וזה בחי' (בראשית ו) **חן בעיני ה'**, עיני ה', זה גוונים עלאי"ן [א], שהם בחי' כסף וזהב, שם עיקר החן והפאר: **וזה** שאמר אבימלך לשרה, ואת האלף כסף נתתי לאחייך^ל, **הנה הוא לך כסות** (בראשית כ). היינו כשיצא הממון מיד עכו"ם ליד הישראלי, תיכף נתגלו הגוונים, ונעשו בבחי' **בגדי ישע**, היינו **כסות עינים**, שהכל מסתכלין בהם, שהכל תאיבין להסתכל בהם; וע"י צדקה שנותן מממונו, נתתקן כל ממונו, ונתגליון הגוונים ומאירין. ונעשה כל ממונו בבחי' **לי הכסף ולי הזהב**, בבחי' (ישעי' סא) **בגדי ישע מעיל צדקה יעטני**; ואפי' זה המעות שלוקחין העכו"ם מאתנו, נחשב לצדקה. כמ"ש הו"ל (ב"ב ט). **ונגושיך צדקה** [ב]. וזהו (שיר השירים ז) **עיניך ברכות כחשבוך**, עיניך, זה הגוונים, בחי' כסף וזהב, נתברכין ע"י צדקה, שכל פרוטה נצטרף לחשבון גדול (שם [ב]). ואפי' ע"י הממון שבא לתוך יד העכו"ם הנקראים **בת רבים** [ג], גם זה נחשב לצדקה, כמ"ש **ונגושיך צדקה**. וזה דווקא **על שער בת רבים**, כשעדיין על השער, קודם שבא ליד העכו"ם, עדיין שורה החן על הממון, אבל אח"כ נעלם החן כנ"ל:

וזהו שאמרו סבי דבי אתונא, **אחוי לן מנא דלא שויא לחבלא ואייתא בודיא, ופשטיהויכא ולא עייל לתרעא**^כ. **ואמר לון אייתו מרא וסתרי לפתח עם הכותל**. פי' **בודיא**, זה בדיות הלב, מה שבודה מלב, היינו המדמה הנ"ל, היינו בחי' **שרירות לב** הנ"ל [ד]. כשזה הכח המדמה שבלב, גובר ומתפשט על האדם שעולה ממדרגה התחתונה למדרגה^ל עליונה. והקליפה הזאת שהיא המדמה לא שויא לנגד עיניה ההפסד והבלה שנפסדת כבר מהאיש שהיה במדרגה עליונה, ואעפ"כ היא מתגברת אח"כ כנ"ל: **ולא עייל לתרעא**, היינו שלא יכול האיש ליכנס לשער קדושה שהיא השכל, מחמת התגברות המדמה. **ועצה היעצה** [ה] על זה, סתירת הפתח, שהוא המדמה, שהוא המומאה, כמו הכא לממא פותחין לו (וימא לה:), והוא בחי' (בראשית ד) **לפתח חטאת רובין**. וסתירתו ע"י הגוונים הנ"ל שהוא גדולת הבורא הנ"ל. והם בחי' **כותל**. **וכו תל** (זוהר משפטים קמז.) [ו]. **כ"ו** זה בחי' שם הקדוש [ז], שהוא בחי' גוונים, כמ"ש (תהלים כז) **ה' אורי**, שהוא אורות הגוונים. **וישעי**, שהוא בחי' **בגדי ישע** הנ"ל. והוא **ת"ל** שהכל פונין לו [ח] ותאיבין להסתכל בו [ט]: (מס' כ"ד ע"כ, לשון רבינו ז"ל):

ה גם דע שכדי להכניע הקליפה המסבכת שבכל^ל ממדרגה כנ"ל, ע"ז צריך שיעורר שמחה של מצוה על עצמו. היינו שישמח ע"י שיוכר שזכה להתקרב להשי"ת, וזכה להתקרב לצדיקים המקרבין אותו להשי"ת. וע"י השמחה זו, הוא משבר הקליפה [י] ונכנס למדרגה^ל ב:

תורה אור
ירמיהו יז (יב) כסא כבוד
מרום מראשון מקום מקדשינו:
ישעי' מט (ג) ויאמר לי עבדי
אמה ישראל אשר בך אתפאר:
חגי ב (ח) לי הכסף ולי הזהב
גאס יקוק צבאות:
שמואל-ב כב (מב) ישעו ואין
משיע אל יקוק ולא עינים:
בראשית ו (ח) ונתן קצא חן
בעיני ידוך:
בראשית ורא ב (טו) ולקחה
אמר הנה נתתי אלף כסף
לאחייך הנה הוא לך כסות
עינים לכל אשר אתך ואת כל
ובכתה:
ישעי' סא (י) שוש אִישׁ
ביקוק מגל נפשי באלהי כי
הלבשני בגדי ישע מעיל
צדקה יעטני כחמון וכהן פאר
ובקלה מעצה כליק:
ישעי' ס (יז) תחת הנחשת
אביא וְהָב וְתַחַת הַפְּרָזֶל אָבִיא
כסף וְתַחַת הַעֲצִים נַחֲשֶׁת
וְתַחַת הָאֲבָנִים בְּרָזֶל וְשַׁמְטִי
פְּקֻדְתְּךָ שְׁלֹם וּגְשֻׁיךָ צְדָקָה:
שיר השירים ז (ח) צְנָאֲרֶךְ
מְגַדֵּל תֶּשֶׁן עֵינֶיךָ בְּרִכּוֹת
בְּחֻשְׁבוֹן עַל שַׁעַר בַּת רַבִּים
אֲפֶיךָ מְגַדֵּל הַלְבָנוֹן צוֹפֵה פְּנֵי
דְּשִׁיקָה:
ישעי' יד (כו) ואת העצה
היעצה על כל הארץ ואת
הַיָּד הַנְּטוּיָה עַל כָּל הַגּוֹיִם:
בראשית ד (ז) הלא אם
מיטיב שאת ואם לא מיטיב
לפתח חטאת רבין ואלו
משוקתו ואתה תמשל בו:
תהילים כו (א) לְדָוִד וְדָוִד
אורי וישעי ממי אירא וידך
קעוו חיי ממי אפקד:

^א עיין פ"ח שער התפילה פ"ה ד"ה ונבאר עתה בחי' הדיבור – שצריך לזכך היצוניות למדרגת פנימיות כדי כדי שתעלה הפנימיות שלה ותהיה היא לפנימיות

^ב עיין ליקוטי תפילות כה את תה

^ג גם בתרלד ותרלד- ועבודתו, בדפורי ומתורצד- ועבודתו,

^ד גם בדפורי- ומשבחת, ומתורלו- ומשבחת

^ה מתורלו- שבמדריגה

^ו פרי עץ חיים שער הומירות פ"א

^ז עיין שיש"ק ח"ד קל שבצדקה מועטת א"צ לדיקק בזה ועיין היכל הברכה ואתתנן [ה כה] דף לה: נוח להקב"ה לשנות סדרי בראשית מלוכות את שאינו ראוי בעני הגון.

^ח **עיין זוהר בשלח טב: תרומה קנב:**

^ט בתרלד- עילאין

^י תורה נו את ה'

^{יא} לשה"כ ישעיהו סא י'

^{יב} עיין שמואל ב כב מב

^{יג} גם בדפורי הוי זהיר, ובתורלו – הוי זהירים, ומתורצו – הוו זהירים (לשון המשנה הוו זהירין)

^א מתורלו- עילאין

^ב עיין זוהר ח"ג רפ: ושלשה גוונים בעינא לקבל תלת אבהן וזכין בתקונין דין כב: ודף עח. ודף צב. ודף קכו: ודף קכח. לעיל בתורה יג את ד' ותורה לח את ז' ותורה נט ועט וסו תנינא

^ג כך הלשון גם בדפורי ותורלד, ומתורלו – לשרה, הנה נתתי אלף כסף לאחייך. (כלשון הפסוק)

^ד גם בדפורי ותורלד- כסות, ומתורלו- כסות עינים

^ה ישעיהו ס ז'

^ו ב"ב ט:

^ז סוף פסוק הנ"ל שיר השירים

^ח בדפורי- ופשטוהו,בתקפא ותורלד- ופשטוהו, ומתורלו- ופשטוהו (וכן לעיל בתחילת התורה ופשטוהו)

^ט בתורלד- לתרעה, ובקוה"ת שם- לתרעא

^י בתחילת התורה וכו"ל הוא לשה"כ בדריים כס ית. ירמיה יא ת.

^{יא} תהלים פא יג.

^{יב} מתורלו- ממדריגה התחתונה למדריגה

^{יג} לשה"כ ישעיהו יד כו

^{יד} בתורלד- כותל, כותל, ובקוה"ת שם- כותל, כו תל,

^א עיין קב הישר פרק ג'

^ב שם הויה גמט' כו

^ג * עיין בורה הנ"ל [ועיין ברכות ל. שה"ש צוארך בניו לתלפיות תל שכל פיות פוננים]

^ד * עיין זוהר ויגש דף ר:

^ה מתורלו- מדריגה

^ו עיין תורה כד ולקוטי תפילות כה את תד

^ז מתורלו- למדריגה

תורה אור
תורה כי
תהלים עב (ז) יפרח בקיני
צדיק ורב שלום עד יבלי
יחיה:
תורה כי
צפניה ג טו כי אז אהפך אל
עמים שפה ברובה לקראת כלם
בשם יקראו לעבדו שכם אהרן:
ישעיהו ב כו ביום ההוא
ישליך האדם את אלילי כספו
ואת אלילי יתבו אשר עשו
לו להשתחית לחפרי פרות
ולעשלים:
בראשית וישלח לג (יח) ויבא
יעקב שלם עיר שכם אשר
בארץ כנען בבואו מפדן ארם
ויחן את פני העיר:
תהלים כד (ו) זה דור דרשו
דרשו מבקשי פניו יעקב
סקלה:
ויקרא קדושים פרק יט (לב)
מפני שיהי תקום ויהיה פני
זקן ויראת פאלקיה אני יודע:
שיר השירים ב (ד) וינתן
מגניו השלע בסתר המדרגה
הראוני את מראיך השמיעני
את קולך כי קולך ערב
וגראיך נאה:
עמוס ה (ד) כי כה אמר יהוה
לביית ישראל דרשוני וחי:
קמלת ז (יב) כי בצל החכה
בצל הכסף ויתרון דעת
התקפה תתנה בעליה:
תהלים קנ (מד) וירא בצר
לכם בשמיעו את רגלים:
דברים כי תבואו כו (ח)
וקתבת על האבנים את כל
דברי התורה הזאת באר
היטב ס
דברי הימים א טו (כו) הוד
והוד לפני עז וסדוק במקומו:

לח:

ליקוטי

אחוי לן מנא כה

רציצא כו כז

מוהר"ן

(שייך לאות א) זכחי אלקים רוח נשברת ששבירת הדמיון הם הקרבנות וכו' ע"ש. וזה בחי' סמיכה על הקרבנות, כי הקרבנות מביאין מבהמות שהם בחי' כח המדמה, כי הבהמה יש לה ג"כ כח המדמה [2]. וכשאדם הולך אחר המדמה שבלב דהיינו אחר תאוותיו ח"ו, שבאין מכח המדמה, זהו מעשה בהמה ממש, כי גם הבהמה יש לה כח המדמה. וע"כ כשאדם הוטא ח"ו, וכל החמאים באין ע"י כח המדמה שמשם נמשכין כל התאוות, ע"כ הוא צריך להביא קרבן מבהמות, וצריך לסמוך עליו, ולהתוודות כל הטאיו על הקרבן בשעת הסמיכה, ועי"ז נמשכין כל החמאים וכל כח המדמה על הבהמה ושהוא בחי' מדמה כנ"ל. ואח"כ תיכף לסמיכה שחיטה [3] ושוחטין הבהמה לקרבן, ועי"ז נכנע ונשבר המדמה :

(שייך לאות ב' ג), **מבואר** שם שכשאדם נעתק ממדרגה למדרגה אז צריך לו לילך דרך אלו הדמויונות כדי להגיע אל הקדושה. ותיכף כשעולה להמדרגה השניה, אזי נתעוררין הקליפות שבמדרגה ומסכבין אותו וצריך להכניע אותם מחדש וכו' ע"ש. ואע"פ שכבר נשבר הקליפה שבמדרגה העליונה וכו', אעפ"כ כשפנימיות של העליון נעתק משם והיוציונות התחתון עולה, אזי הקליפה הזור וניער' וכו' ע"ש. **ואמר אז בזה"ל, ובה טועין החסידים הרבה, שפתאום נדמה להם שנפלו מעבודת ה' [4], ובאמת אין זה נפילה כלל, רק מחמת שצריכין לעלות ממדרגה למדרגה, ואז מתעוררין ומתגברין מחדש הקליפות, שהם התאוות והבלבולים והדמויונות והמחשבות והמניעות כנ"ל, ע"כ צריכין להתגבר בכל פעם מחדש לחזור ולהכניע ולשבר הקליפות והמניעות וכו' שבכל מדרגה ומדרגה מחדש, אבל באמת אין זה נפילה כלל, כנ"ל :**

(שייך לאות ג) **ודע** שאין שני בני אדם שווין וכו'. נמצא כשאחד רוצה לעלות ממדרגתו למדרגה עליונה יותר או הולך ונעתק האדם העומד באותה המדרגה העליונה, והולך ונעתק למדרגה היותר עליונה וכו'. ואמר אז בזה"ל, וזה בחי' הרמה, מה שאחד מרים ומגביה את חבירו. כי ע"י שזה האדם שבמדרגה התחתונה עלה מדרגא לדרגא, עי"ז הגביה והרים את חבירו שבמדרגה העליונה לעלות למעלה עליונה יותר. וכן חבירו דחבירו הגבוה עוד יותר מחבירו, עלה עוד יותר למעלה, וכן למעלה למעלה, כי א"א שיהיו שני בני אדם ב"במדרגה אחת כנ"ל [5]. **אחר** שאמר מאמר הנ"ל ושם מכנה וקורא כל תאוות היצה"ר בשם כח המדמה. אמר אז, צריכין לקרוא לו ולכנות לו שם אחר, היינו להכע"ד והיצה"ר צריכין לקרות אותו בשם אחר. דהיינו שלא לקרותו עוד בשם יצר הרע רק בשם כח המדמה [6]. ואמר זאת בדרך שחוק, אבל הבנתי שהיה לו בזה כוונה שלימה, ולא זכיתי להבין כוונתו בזה : (לשון רבינו ז"ל)

כו [7] רציצא דמיית בכעותיה היכא נפיק רווחא ואמר להו

רשי' רציצא דמיית: אפרוח שמת בתוך קליפתו:

בהיינו דאעלי' [8]
רציצא, זה אפרוח. זה בחי' צדיק, [9] בחי' (תהלים עב) **יפרח בימיו צדיק** [2]. ששאלו אותו, הצדיק שממית את עצמו, ומוסר את נפשו בצלותיה [10] ובעותיה [11]. באיזה מן המקומות מן התפלה, צריך לו למסור את נפשו ביותר. והשיב להם, **היכא דאעלי' [12]**. היינו איך שיש לו להעלות ניצוצי הקדושה, היינו איך שנכנסים בו מחשבות זרות, וצריך להעלותם כידוע [13], שם צריך לו למסור נפשו :

כו [14] רציצא דמיית בכעותיה היכא נפיק רווחא אמר להו בהיינו דאעלי'

א כי למשוך את כל העולם לעבודתו לעבדו שכם אחד [15], וכולם ישליכו אליו **כספם וזהבם [16]** ויתפללו אל הש"ת לבד, זה הדבר נעשה בכל דור ודור כ"לפי השלום שבדור. כי ע"י השלום שיש בין בני האדם, והם חוקרים ומסבירים זה לזה האמת [17]. עי"ז משליך כל איש את שקר אלילי כספו, ומקרב א"ע להאמת [18]:

ב ואי אפשר לבא לבחי' שלום, אלא ע"י הארת פנים, הדרת פנים. וזה (בראשית לג) **ויבא יעקב שלם עיר שכם**, איתערותא של בחי' (צפניה ג) **לעבדו שכם אחד**, הוא ע"י שלום. ושלום הוא ע"י בחי' יעקב. שהוא הארת פנים, בחי' שופריה דיעקב כעין שופריה דאדם (ב"מ פד. ע"ש). וזה בחי' (תהלים כד) **מבקשי פניו יעקב :**

ג והדרת פנים, זה בחי' דרושי התורה. שהתורה נדרשת בשלש עשרה [19] מדות [20] הנמשכים מ"ג תיקוני דיקנא (וזהו אחרי סב.) [21]. מבחי' הדרת פנים, כמ"ש (ויקרא יט) **והדרת פני זקן :**

ד ולפי ההודככות חכמתו ב"ג מדות אלו הנ"ל, כן הודככות קול רנתו. בבחי' זקן זה [22] חכמה (קידושין לב ע"ב). הקנה מוציא קול (ברכות סא וע') וזהו פנחס רלב רלב רלה. וזה (ש"ה ב) **הראני את מראיך**, זה בחי' הדרת פנים, בחי' זקן כנ"ל. **השמיעני את קולך**, כי הקול לפי החכמה של דרושי התורה, לפי השכל של י"ג מדות שהוא דורש בהם את התורה. וזהו (עמוס ה) **דרשוני וחיו, כי החכמה להמחיה את בעליה** [23] (קהלת ז) :

ה וכשנזדכך קולו, לאזי ע"י השמעת קולו לבד בלא דיבור, הקב"ה מושיעו בעת צרתו [24]. בבחי' (תהלים קו) **וירא הי"ב בצר להם בשמעו את רנתם**. ע"י שמיעת קולו, הקב"ה רואה מי שמיצר לו, איזהו עכ"ם מיצר לנו. וזהו (דברים כז) **באר היטיב** [25] בשבעים לשון [26]. שפירושים ודרושי התורה שמשם תוצאות הקול, על ידם היטיב לנו בכל הלשונות ובכל העכ"ם. בבחי' **בשמעו את רנתם ר"ת בא"ר**, ובאר הוא לשון פירוש ודרוש [27]:

ו ולהדרת פנים הנ"ל א"א לבא, אלא ע"י תיקון הברית. בבחי' (ד"ה א יו) **הוד והדר לפניו, כשעזו וחדוה במקומו**, שהוא ברית, הנקרא בעוז [28], והוא

א בתרלד - שבשירות, ובלוה"ת שם-שבשירות
ב עיין ע"ה שער ג' פ"י ובספר הברית ח"א מאמר יז פרק יא. המדמה הוא מנפש הבהמית שבאדם, ועיין תורה יט בתחילת ההשמות תורה נד את ה'
ג גם בתרלד- שהוא, ומתורל - שהיא * מנחות צג.
ד מתורל - שבמדרגה
ה ב'שמות הוסיף כאן בסוגרים (ופנימיות) ונראה כוונת ענפי הגיל שרק הפנימיות עולה ונשנית חצונית לעליון
ז גם בתורל וינעו ומתורל - וינעור
ח עיין שיש"ח ח"א צו מלק"ה שלוחן ה' יז
ט מתורל - מדרגה למדרגה
* מתורל - מדרגה ומדרגה
א מתורל - ממדרגתו למדרגה
ב מתורל - שבמדרגה

א יפרח בחי' רפ"ח עיין ביאר הליקוטים תורה כי וקולת יעקב ערך ארז
ב עיין ליקוטים יקרים למגיד ממוירשיות אות לא ובעש"ט עה"ת פרשת נח עמוד התפילה אות מא מב מג
ג תפילה בחי' ביצים עיין לק"ה ביצים א'. ביצה בחי' תפילה עיין בעש"ט עה"ת פרשת נח אות קטו פירושו על מאמר זה של רבב"ה.
ד גם בדפ"ר דאעל, בתרלד ומתורל - דאעל
ה עיין לקמן תורה ל אות ז, ועיין אגרא דכלה פרשת ראה וד"ה כי יהיה כך באיזון בשם הבעש"ט
ו תורה זו לשון רבינו, לא ידוע מתי והיכן נאמרה
ז גם בדפ"ר - דאעל, בתרלד ומתורל - דאעל
ח עיין לקמן פרשת ראה וד"ה כי יהיה כך באיזון בשם הבעש"ט
ט תורה זו לשון רבינו, לא ידוע מתי והיכן נאמרה
א גם בדפ"ר - דאעל, בתרלד ומתורל - דאעל
ב לשה"כ צפניה ג' ט'

א בתשכט - הראיני (כלשון הפסוק)
ב בדפ"ר - מחי', בתרלד - מחי', ומתורל - תחיה (כלשון הפסוק)
ג בדפ"ר החכמה מחי' את בעליו (צילום 50 סוף טור ד')
ד גם בדפ"ר - איז, מתורצו - אז
ה לשה"כ ירימיהו יד ח'
ו גם בדפ"ר ומתורל - וירא ה' בצר בלוה"ת תרלד ובתורל - וירא בצר (כלשון הפסוק) ומתורצו - וירא (ה) בצר.
ז גם בדפ"ר ומתורל ומתורל - היטיב, לפי המשך דברי רבינו נראה שבכוונה נקט היטיב)
ח סוטה לב מובא בפרש"י שם
ט לשון ביאר ועיין תורה כ' שבאר מרים שרש ביאורי התורה.
א תורה יא את ד'

א בתרלד - ששירות, ובלוה"ת שם-שבשירות
ב עיין ע"ה שער ג' פ"י ובספר הברית ח"א מאמר יז פרק יא. המדמה הוא מנפש הבהמית שבאדם, ועיין תורה יט בתחילת ההשמות תורה נד את ה'
ג גם בתרלד- שהוא, ומתורל - שהיא * מנחות צג.
ד מתורל - שבמדרגה
ה ב'שמות הוסיף כאן בסוגרים (ופנימיות) ונראה כוונת ענפי הגיל שרק הפנימיות עולה ונשנית חצונית לעליון
ז גם בתורל וינעו ומתורל - וינעור
ח עיין שיש"ח ח"א צו מלק"ה שלוחן ה' יז
ט מתורל - מדרגה למדרגה
* מתורל - מדרגה ומדרגה
א מתורל - ממדרגתו למדרגה
ב מתורל - שבמדרגה

מאמר אחוי לן מנא

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

תורה זו היא לשון רבינו ז"ל

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

בתורה כד מתבאר כיצד אפשר לעלות מדרגה לדרגה ע"י שמשבר הקליפה ע"י שמחת מצוה וכאן מבאר כיצד ע"י צדקה ושמחה

ונראה שאפשר ללמוד מכאן לשם על אופן העליה שהיא בהרמה וכן שבכל עליה חוזר הקליפה להתגבר. עוד חוזר כאן היסוד שנוכר בתורה כג שעיקר התגברות המדמה והיצה"ר הוא בתאוות ממון וכן יסוד הנוכר בתורה כב שקודם לכל עליה מדרגא לדרגא יש ירידה צורך עליה וכאן הירידה היא ע"י שחוזר המדמה להתגבר כאילו עדין לא הכניעו אותו כלל.

לקוטי הלכות השייך לתורה זו

א"ח ב דף קו ברכת הריח והודאה א' ג' אותיות - מבאר שברכת הנהגין היא לשבר המדמה בשעה שמעלה את הדבר מדרגה כגון מצומח למדבר ואח"כ כשנחפך לדם שוב צריך ברכה כיון שעלה מדרגה אבל ריח מיד עולה לכן א"צ ברכה אחרונה וכן מה שתקנו לומר בכניסת שבת הודו הוא לטעם זה לשבר המדמה כשעולה מדרגה

א"ח ג דף רמב חנוכה א'

י"ד א דף קל מאכלי עכ"ם ג'

י"ד א דף קפ ע"ו ג כד אותיות (ז) מבאר נפלא הקשר בין צדקה להרמה שעיקר העליה היא כשרוצה שגם חבירו יעלה. בסוף מדבר מפורים

י"ד א דף ריב: חוקות העכו"ם ב' (ח) ענין מנין ישראל בחי' נשיאת ראש בחי' הרמה

ח"מ א דף סד גבית חוב מקרקעות ג' ו' אותיות (ב) צריך לכוין במו"מ שיריח כדי לתת צדקה (ג) יציאת מצרים בחי' שבירת המדמה, לכן הוזהרו שישאלו כסף וזהב כדי שיאירו הגוונים שע"ז משבר המדמה. שכל בכח בפועל ונקנה היינו חב"ד ושכל הנקנה הוא שמברר ויודע עצה מה לעשות (ו) חטא העגל מיד אחר מתן תורה כי עלו למדרגה חדשה נתגברו הקליפות מחדש ביתר שאת

ח"מ א דף רכט מקח וממכר ב'

ח"מ ב דף ז: מתנה ד' טו אותיות (ג) שגם אצל ישראל מאירין הגוונים רק עד כמה שיצא מתאוות ממון

ח"מ ב דף רסו: מאבר ממון חבירו ומסור ב'

שיחות השייך לתורה זו

שייך להמאמר "אחוי לן מנא", סימן כה. נשמע מפיו הקדוש בפירוש אצל המאמר הנ"ל שמדבר שם מעליה מדרגא לדרגא שמתגברים המניעות דסטרא אחרא בכל פעם וכו'. ואמר אז בפירוש שגם מי שהוא בתוך הארץ ממש כשנתעורר לעלות משם, ההכרח שילך מדרגא לדרגא, ואזי משתחזין כנגדו בכל פעם וכו'. כמבואר שם במאמר הנ"ל. מובא בליקוטי הלכות, הלכות מעקה ושמירת נפש הלכה ד אות ה': (חזי מוהר"ן סימן יט) הלכה שם מבאר הדין דלא תשים דמים בביתך דהיינו חיוב עשיית מעקה לגג עפ"י תורה כב שבה מבואר ענין העליה מדרגה לדרגה שמוחייב שיהיה ירידה קודם עליה.

לקוטי הלכות ח"מ - הלכות מעקה ושמירת הנפש הלכה ד אות ה' - פי על כל אדם שפועל עובר כל זמן, פי אפלו מי שהוא במדרגה פחותה מאד מאד ואפלו אם עבר מה שעבר וגם עתה הוא כמו שהוא, אף על פי כן בכל עת שמתעורר באיזה תנועה קלה להתקרב לאיזה דבר שבקדשה, אזי לפי בחינתו יש לו תכף עליות וירידות הרבה פני התעוררותו להתקרב לה' יתברך. פי אפלו מי שהוא בתוך הארץ ממש אפלו בשאול תחתית ומתחתיו, חס ושלום גם משם כשמתעוררים לעלות משם גם יש בודאי כמה וכמה מדרגות בלי שעור. כמו למשל שראוין בגשמיית בשרוצין לעלות מבית לעליה יש מדרגות רבות וכן מעליה לעליה, מפל שכן אם ישער בדעתו כמה מדרגות יש מארץ לשמים ואפלו בשמיים לבחינת שמים עדין יש בחינת עליה, מפל שכן משמים למעלה ולמעלה למעלה. וכמו שיש מדרגות הרבה מארץ לשמים ולמעלה יותר, כמו כן בתוך גוף עכ"ל הארץ בודאי יש שם גם כן כמה וכמה מדרגות אם ישער בדעתו מדרגות ובורות ומחלות בעמקי הארץ הרבה בודאי אם רוצה לעלות משם מעמקי הבורות והמחלות בהכרח שילך מדרגא לדרגא. וזה נשמע מפיו הקדוש בפירוש אצל התורה אחוי לן מנא (בסימן כה) שמדבר שם מעליות מדרגא לדרגא שמתגברת ומשתחזת הסטרא אחרא והקלפות וכו' בכל פעם ואמר אז בפירוש שגם מי שהוא בתוך הארץ ממש כשנתעורר לעלות משם בהכרח שילך מדרגא לדרגא ואזי משתחזין כנגדו בכל פעם על פן יש להאדם מלחמות גדולות ומניעות רבות בכל פעם שרוצה לגשת לאיזה עבודה. וגם פי לפעמים מעצם המלחמה הוא נכשל ואינו עומד בנסיון חס ושלום וצריך להתחיל מחדש, על כן צריכין התחזקות גדול ועצום מאד בכמה פעמים בכל יום ובכל עת לרחם על עצמו ולחשב על תכליתו וסופו בכל פעם, פי סוף כל סוף מה יהיה ממנו ואיך שיהיה איך שיהיה הוא מחייב ומשעבד ללחום מלחמת ה' בכל מה שיוכל פי היגיעה בעצמה מה שמתנגע וחותר לצאת ולעלות מפחיתות מדרגתו זה גם כן יקר מאד מאד בעיני ה' יתברך ואם יתיגע ויתחר ויצפה ויתפלל בכל יום לה' יתברך שיוציאהו ממקומות אלו שגפלה בהם בודאי יהיה אחריתו לטובה, פי סוף כל סוף יתהפך הכל לטובה כאשר שמעתי והבנתי מפיו הקדוש בכמה וכמה לשונות ובכמה רמזים שונים:

בהיות רבי אברהם בן נחמן ז"ל בארץ ישראל, קיבל פעם מכתב עם מעות מחוץ-לארץ. לא המתין רבי אברהם אלא הלך מיד בבוקר לדואר כדי לקבל את המכתב עם הכסף. ונתן טעם לדבר על-פי המבואר בדברי רבינו בליקוטי מוהר"ן א סימן

כה, שעל ממון ישראל יש חן, וכשעובר לרשות העכו"ם נחשך אורו, עיין שם. ועל-כן מיהר להוציא מידיהם כדי שיוחזרו להם חינם האמיתי: (שיש"ק ח"ג תקצ)

באמת הצדיקים והכשרים כל אחד ואחד כוונתו רצויה לשם שמים. ואף-על-פי-כן בודאי דעתם חלוקה זה מזה. כי אי-אפשר שיהיו דעותיהם שוות לגמרי. כי אין שני בני אדם דומים זה לזה. וכשם שמשונים בני אדם בצורתם כך משונים בדעותיהם. ועל-כן בהכרח שיהיו שינויים ביניהם בדעותיהם ודרכיהם והנהגותיהם. ומיום בריאת העולם לא היו עדיין שני צדיקים וכשרים אמיתיים שוים לגמרי בכל תנועותיהם אף-על-פי ששניהם הולכים בדרך אחד ויונקים מרב אחד. אף-על-פי-כן יש חילוקים רבים בדרכיהם והנהגותיהם. וכמו שהאר"ך רבינו ז"ל לספר ולהפליג בגודל החילוקים בין הצדיקים הגדולים שהיו סמוכים לזמנינו, כולם הם מתלמידי הבעל שם טוב והמגיד זצוק"ל והיה שלום גדול ביניהם. ואף-על-פי-כן היו מחולקים מאד בדרכיהם. שזה היה נוסע על המדינה ודורש ברבים, וזה ישב בביתו. זה האר"ך מאד בתפילה והתפלל לפני התיבה בצעקות והתלהבות גדול, וזה התפלל בלחש עם הציבור כדרך ההמון. וזה הירבה בתורה יותר וזה הירבה בצדקות ופדיון שבוים וכיוצא בזה שינויים רבים לאין מספר, אף-על-פי שכולם ינקו מרב אחד. כי אי-אפשר שיהיו כולם שוין. כי כל אחד עובד את ה' כפי מידתו וכפי שורש נשמתו. וזה עיקר שעשועיו יתברך שיש לו צדיקים וכשרים בעולם שכל אחד ואחד עושה לו נחת רוח ותענוג ושעשוע מיוחד מה שאין בחברו. שזהו בחינת "ישראל אשר בך אתפאר". שהם כוללים מגוון סגיאין (עיין בליקוטי מוהר"ן א כה). כי אין הקדוש ברוך הוא עושה שני דברים שוין (ראה שיחות הר"ן סימן נד). רק כל אחד יש לו דרך ונתיב כפי שרשו ברצון העליון. אבל הבעל דבר הוא מתגרה ומתקנא בחבורת הצדיקים והכשרים ומכניס בהם מחלוקת, ועיקר המחלוקת הוא מחמת שכל אחד אינו מאמין בחברו שגם כוונתו ורצונו לשם שמים. אף-על-פי שאין חברו מתנהג כדרכו ורצונו. כי הבעל דבר מטעה הלב עד שנדמה לכל אחד שחברו חולק עליו ונוטה מן האמת, כי הבעל דבר הוא נרגן מפריד אלוף ואיש מדנים לחרור ריב, כי הולך ומסכסך זה בזה והוא בין אחים יפריא, עד שלפעמים יש ששני בני אדם שניהם רוצים רצון אחד, ואף-על-פי-כן יש ביניהם מחלוקת גדול מחמת שכל אחד אינו יודע שחברו רוצה גם-כן בזה, ואינם מתוועדים יחד לדבר אחד עם חברו לגלות דעתו ופנימיות רצונו, ומחמת זה נדמה לחברו שהוא אינו רוצה בזה. ומחמת זה נעשה ביניהם מחלוקת גדול, עד שאחר-כך אפילו כשמתוועדים יחד אי-אפשר לכל אחד לגלות לחברו פנימיות דעתו ורצונו, כי מחמת הקטטות והמריבות והקפידות שביניהם, אין אחד מהם יודע ומבין רצון חברו, שבאמת אין שום שינוי ביניהם ודבר זה מצוי כמה פעמים: (לק"ה שומר שכר ב' י' הובא בשיש"ק ח"א קז)

אמר ראב"ן ז"ל על זה המובא בליקוטי מוהר"ן תורה כה שצריכין עתה לכנות את הבעל דבר בשם אחר, בשם מדמה, ולא לקרותו עוד בשם יצר הרע עיין שם, שהנה אמרו רז"ל (סוכה נב) שבע שמות יש לו ליצר הרע: רע, ערל, טמא, שונא, מכשול, אבן, צפוני, שהוא כנגד השבע ספירות דקדושה שנכללים זה בזה עד ארבעים ותשע שערי קדושה שכנגדם הם ארבעים ותשע שערי טומאה. והנה כיום אחר שזכינו לקבל אור הצדיק הוא אור רבינו הגדול והקדוש ששיבר את היצר הרע לגמרי וזכה להכניע לגמרי המ"ט שערי טומאה ולהתעלות לגמרי במ"ט שערי קדושה, שעל-כן נכפל תיבת נון בשמו "נחמ"ן והיינו מח-נן כידוע, על-כן כעת צריך באמת לכנות את היצר בשם אחר, בשם "מדמה" שהוא כנגד אור הבינה אור נון המרומז בשמו: (שיש"ק ה-קעז)

במה שהקפידו חז"ל לבלי לתת צדקה לעני שאינו הגון אמרו אנ"ש שעיקר השתדלותו בזה צריך להיות בעת שיש לו סכום כסף נכבד לחלקו לצדקה אולם בדרך כלל כשנותנין לעני הפושט יד אין צריך לחשוש בדבר זה אם אין יודעין בברור שהוא אינו הגון חלילה. (שיש"ק ד קל)

עד כאן השיחות

סיכום התורה לפי אותיותיה

באות א מבאר רבינו שצריך להוציא עצמו מהמדמה לשכל ויש בשכל ג' בחי' בכח בפועל ונקנה (כי תחילה יוצא מהדמיונות (שהן הן סיבת חוזק ושרירות תאוות הלב) ואח"כ מתחיל לחשוב בשכל אמת ועדיין צריך בפועל לחשוב בו בעבודת ה' וכשהשתמש בכל השגתו החדשה לעבודת ה' ומצמצם אותו לעיצות מעשיות ומקיים בפועל עד שכל מעשיו הם בקנה אחד עם השגתו (בבחי' הוא היה אומר כמבואר במפרשים שהכוונה שדעתו הי' אמהותו ודרך חייו ובבחי' הדרי בי שביאר רבנו (שיחות הר"ן סא) הכוונה שכשמשנה דעתו אזי משנה מהותו דהיינו תשובה) אזי השלים לתקן מדרגתו ויכול לעלות למדרגת שכל חדש)

באות ב מבאר רבינו שבכל מדרגה מתעורר מחדש המדמה כקליפה טובב את הפרי באות ג מבאר רבינו את הסיבה להתגברות המדמה כל פעם מחדש במשל הלקוח מסדר עלית העולמות ע"י הקרבנות והתפלה המבואר בכהאריז"ל שאופן העליה מדרגא לדרגא הוא שהפנימיות היא עולה ונעשית במדרגה שעולה אליה לחיצוניות לכן יש כח במדמה ששם להתגבר שוב. עוד מבאר שתורה ומצוות הן פנמיות ואכילה חיצונית

באות ד מבאר רבינו שא"א להכניע הקליפות שבכל מדרגה אלא ע"י גדולות הבורא דהיינו צדקה לעני הגון כי כסף וזהב בחי' חו"ג שהם התגלות הגוונין שזה עיקר הגדולה והפאר כשמתגלה בחי' לי הכסף ולי הזהב שמי שמגלה שהכסף וזהב שייך להקב"ה בו הקב"ה מתפאר (ע"י שנותן לעני הגון נחשב שנותן להקב"ה ויש בזה חו"ג דהיינו הגוונין כי נתינה היא החסד ומה שע"ז מחזיר את השפע להקב"ה זה הדין וגם מה שמחסיר מעצמו וגם מה שמונע עצמו מלתת לעני שאינו הגון) וזה המכניע את המדמה שביצירה המתגבר כנגד העשיה שעלתה לשם דהיינו הנתינה שהיא הפכס ובעיקר הכוונה שמכניס בנתינה שמגלה שהכל שייך להקב"ה זה הגוונים נעשים בגדי ישע שגורמים לעכו"ם תאוה לממון ישראל כי זה ממון שמגלה את הקב"ה הפך הממון שלהם שהוא תכלית הסתרת הקב"ה

ומבאר מאמר אבימלך לשרה שכסות עינים שאמר לה היינו בגדי ישע ומבאר שצדקה בממונו מתקן את כל ממונו להיות בגדי ישע ומבאר שגם נוגשין נחשב צדקה. ומבאר פסוק עיניך ברכות בחשבון כי בעין תלת גוונין ובת עין רמו לפאר ששורה על הממון המתברך ע"י הפרוטה לצדקה שמצטרף לחשבון גדול.

ומבאר את מאמר הסבי דבי אתונא עם הפרש"י שעליו שפירש דסתרי לפתח עם הכותל. דהיינו שהבודיא הוא המדמה מונע מלהכנס לתרעא שהוא שער השכל, וכדי לשבו את המדמה צריך לשבר את לפתח חטאת רובין, ע"י כו- תל דהיינו שם הויה, שהוא תפארת הגוונין המתגלה ע"י צדקה שעושה את כל ממונו לבגדי ישע שהכל פונים אליהם (נמצא שצדקה מכונה שם הויה כי שהצדקה כנ"ל מגלה את הקב"ה בבחי' לי הכסף ולי הזהב דהיינו גדולות הבורא שמכניע את המדמה ע"י שגורמת הסתכלות אל הממון שמגלה את גדולתו ית' וזו סתירת הפתח ע"י הכותל. ואולי אפ"ל שהסתכלות זו אל הקב"ה שגורם הממון המתוקן הוא בעצמו יציאה ממדמה אל השכל כי דייקא בממון שהו אעיקר הקליפה מצליח להתגבר ולראות את הקב"ה דהיינו השכל. והיינו דסתרי לפתח עם (ע"י הכותל. (ואולי אפ"ל שיש כאן רמו שהכותל (המערבי) מכניע את המדמה והיצה"ר) אות ה היא לשון מוהרנ"ת בה מבאר רבינו שכדי להכניע הקליפה שבכל מדרגה צריך לעורר על עצמו שמחה של מצוה לשמוח שזכה להתקרב להש"י והשמחה הורגת את הסט"א כמבואר בתורה כד והיא הפך תאוות הממון כמבואר בתורה כג בהשמטות מבאר סוד ההרמה. וסוד השם החדש שצריך לכנות את היצה"ר מדמה נוסף על ז' שמותיו המבוארים בטובה נב.

עד כאן הסיכום

הקדמה

תמצית התורה היא שרבנו מלמד איך לעלות מדרגה לדרגה משכל נקנה לשכל נקנה גדול יותר וזה ע"י שבירת המדמה ע"י צדקה לעני הגון שמגלה את גדולת הבורא וע"י שמחה שזכה להתקרב אליו ית' ואל צדיקים המקרבים אותו אליו ית'. וכשנשבר המדמה אזי זוכה לשכל בכח וכשמתבונן בו בעבודת ה' נעשה שכל בפועל וכשמקיים אותו נעשה נקנה. והעיקר לדעת ולזכור שבכל כניסה למדרגה חדשה חוזר ומתגבר המדמה ונדמה כאילו לא נשבר עדין כלל.

א

יסוד הכל בתורה זו היא המלחמה התמידית במדמה, הוא היצה"ר

כי אדם פרא יוולד ולפתח חטאת רובין ומהוולדו האדם הוא בשליטת נפש הבהמית, ויכול להיות כך כל חייו, אם לא יקום ויצא למלחמה להשליט נפש השכלית על התפעלות לבו, עד שיזכה שכל התפעלותו תהיה רק ממה שמביא לתכלית של כבוד שמים.

אמנם אם יצח וישליט נפשו השכלית על ליבו, יש בכוחו לשעבד את נפשו הבהמית והמדמה שבה להיות משרתת ושליח השכל עד בחי' השגות אלוקות ונבואה, שהן דייקא מכח מדמה מבורר, כמ"ש "וביד הנביאים אדמה" כמבואר בתורה ח' תנינא אות ו'. ובתורה נד אות ו' ד"ה ולהכניע.

ב

נראה מכלל דברי רבנו שאע"פ שהמדמה שרש לכל התאוות הרעות, בבחי' מאחז"ל הלב חומד מה שעין רואה, אבל עיקר התגברות המדמה בשטף גדול ובמישור קצת למעלה מעצם עכירות וגסות הדמים בעיקר מתבטא בתאוות ממון, כי אכילה וניאוף הן מעשה בהמה ממש, אבל תאוות ממון היא כולה הדמיון ועבודה זרה כיצד להבטיח עצמו, בכח הממון, שעונה את הכל, זו תאוה שאין לבהמה (לבד מהנמלה שטבעה לאגור אוכל בכמות עצומה הרבה יותר ממה שבכוחה לאכול כל חייה/י) אלא שאצלה זה טבע ולא דמיון) בתאוה זו המדמה משתלט על כל מח האדם עד שאפילו לשאר תאוות כבר אין לו זמן וראש אליהן, רק כל כולו אחוז בחיוב נורא למלא חסרונו התמידי כמבואר בתורה כג.

ג

לכן לבד מעצם המלחמה נגד שרירות הלב, נותן רבינו כאן גם שתי עצות עיקריות להכנעת המדמה/י:

¹ עיין הגר"א על משלי (ו) לך אל נמלה עצל אם אתה מתעצל מלעשות מע"ט לך ולמד מן הנמלה הזריזות שלה שאוספת הרבה אע"פ שאינה צריכה אלא מעט כמה שכתוב במדרש שהיא אינו אוכלת אלא חטה ומחצה לשנה ומצאו פעם אחת בחורי הנמלה ג' מאות כור זהו במע"ט.

² לכאורה קשה כי רבינו פותח את התורה בזה שהמדמה והשכל זה לעומת זה וכשזה קם זה נופל וא"כ לפ"ז עיקר התיקון הוא להגביר השכל ואילו באות ד' ואות ה מבאר שהתיקון הוא דווקא ע"י צדקה ושמחה

רואים מזה שעיקר השכל שמכניע את המדמה זה לא במח אלא מה שמאיר בלב כי שם עיקר פעולת הדמיון דהיינו אע"פ שמקומו של המדמה הוא במח כקליפה על השכל אבל שם עדין לא מוזיק כל כך כמו בפעולתו בלב לכן עיקר התיקון הוא להקים שכל כזה שיאיר בלב דייקא כגון שמחה ונדיבות לב ע"י צדקה

ועוד דבר נפלא רואים מכאן שהצדקה והשמחה הן שכל עצום

וזה ע"י צדקה לעני הגון ושמחה בהש"י.

שע"ז מתקן את כל ממונו מכיעור תאוות הממון ונעשה ממונו בבחי' "בגדי ישע" שהקב"ה מתפאר בהם ועי"ז הכל תאווה להסתכל בו, כי מאירים בו הגוונים עילאין בחי' לי הכסף ולי הזהב/י, וממון כזה מגלה את גדולות הבורא ומתבטלים הקליפות (היינו המדמה) שכל כוחם מהסתרת גדולות הבורא.

נראה לבאר עומק ענין הפאר מהגוונים שבממון, שמעשה הצדקה הוא בעצמו היציאה ממדמה לשכל, כי בעיני המדמה הגס, רואים בחוש, שכפי השתדלותו כן מרויח ממון, ואם יתן צדקה יחסר לו, (וזה בחי' דין) וכשמתגבר על החוש ששרשו במדמה, ויוצא אל שכל האמונה שכל השפע הוא רק מהקב"ה וממילא הנתונה לא מחסירה ממנו אלא אדרבא היא סיבה שיתרבה ממנו כי מעוררת בבחי' אתערותא דלתתא את הנתונה דלעילא (דהינו חסד), אזי מעשה הצדקה הוא התכללות החסד והדין (בחי' תפארת) שמתקן את כל ממונו להיות ממון שמגלה "לי הכסף ולי הזהב" דהיינו שהכל ממנו ית', שזה גדולות הבורא שמכניע את המדמה.

ד

וצריך לצרף לזה תיקון נוסף, את השמחה בהש"י, שהורגת את הסט"א כמבואר גם בתורה כד, והיא ההפך מתאוות ממון כמבואר בתורה כג שתאוות ממון היא פנים חשוכות מרה שחורה ועצבות.

ה

ואפילו ממון שעב"ם גוזלים מישראל נחשב לצדקה (ב"ב ט) המתקן ומאיר את הממון של ישראל בבחי' "ונוגשיך צדקה", ומסתמא דווקא כשהישראל מקבל זאת באהבה ומבין שהגוי אינו אלא שבת אפו (ועיין תורה נד תנינא שהבחירה של גוי אינה כמו של ישראל כי יש דברים שהוא מוכרח בהן) ונמצא שבוה שמקבל עליו את הדין כאילו נותן צדקה להקב"ה צדיקו של עולם.

ונ"ל ביסוד תיקון הצדקה, שלא מעשה החסד גורם/י את התיקון וההתפארות, אלא מה שנותן בכוונה להוליד כבוד שמים אצל עני הגון עי"ז נעשה בעצמו הגון, ואזי הממון שלו מאיר בבחי' "לי הכסף ולי הזהב", הפך התאוות ממון שהיא חושך.

וכ"ש כשנותן לצדיק אמיתי שיצא לגמרי מתאוות ממון, שאע"פ שאינו עני אבל הוא ההגון ביותר, והוא אב לעניים דודאי אינו מליץ אצלו ממון כלל כמבואר בבעל שם טוב עה"ת, אצלו בודאי מאיר הממון בגוונים נפלאים המכניעים את המדמה, והצדקה שנותנים לו היא ממש פדיון הממתיק את כל הדין השורה על הממון כמבואר בתורה קפ.

ו

כי כנ"ל עיקר המדמה הוא בבחי' תאוות ממון (בחי' כסף תועפות שמיד אפילו כשרק נדמה לו שיש לו ממון כבר מחשבתו מעופפת בדמיונות כיצד יעשה ממנו עוד ממון) (עיין בזה לק"ה מתנה ד' ג') לכן עיקר הכנעתו ע"י צדקה ושמחה ששתיהן הפך תאוות ממון כמבואר בתורה כג היטב.

ז

וכשיוצא מהמדמה אל השכל, דהיינו ממתיקות ונועם הגס של תאוות עוה"ז, אל נועם הכבוד שמים הנצחי, ממוזנא דגופא למזונא דנשמתא, אזי השכל בכה, דהיינו כיון שיצא משליטת הדמיון הגס של נפש בהמית, (שכל מהותה לקיחה לקיום תאוותיה ושרירות הלב)

אזי יכול לעלות למחשבה במושגים מופשטים ולשם שמים של נפש שכלית (ובעיקר מתבטא במידת הנתונה כגון הצדקה והחסד).

ואח"כ כשמתבונן בשכל כזה בעבודת ה' כיצד להוציא לפועל בעצה מעשית לגרום לכבוד שמים נעשה השכל בפועל.

וכשמקיים אותה נעשה שכל הנקנה שחוקק בו את האמת פנימיות השכל. שהעיקר בו הוא השפלות

הנובעת מהשגת גדולתו ורוממותו ית'

וכשזוכה לבוא לשכל הנקנה לפי מדרגתו בפנימיות השכל אזי נכנע לגמרי המדמה של אותה מדרגה ואזי עולה מדרגה שבה המדמה חזק יותר וצריך שוב מלחמה במדמה ע"י שיזכה בדרך הנ"ל לשכל נקנה במדרגה גבוהה יותר.

וכן מבואר בתורה רכה עי"ש לגבי צדקה ובתורה ה לגבי שמחה

עוד להבין הקשר בין שמחה וצדקה עיין תורה יג שצדקה בחי' קטורת ועיין תורה כד ששמחה בחי' קטורת וקטורת מכניע כח הסט"א עיין מזה מה שכתבתי בהקדמה לתורה כד

עוד צ"ע מדוע רבינו בכתב ידו לא הזכיר ענין השמחה אע"פ שבלשון מוהרנ"ת משמע שמעכב

¹ שמי שמגלה שהכסף וזהב שייך להקב"ה בו הקב"ה מתפאר (ע"י שנותן לעני הגון נחשב שנותן להקב"ה ויש בזה חו"ג דהיינו הגוונים כי נתונה היא החסד ומה שע"ז מחזיר את השפע להקב"ה זה הדין וגם מה שמחסיר מעצמו) וזה המכניע את המדמה שביצירה המתגבר כנגד העשייה שעלתה לשם דהיינו הנתונה שהיא הפכם ובעיקר הכוונה שמכניס בנתינה שמגלה שהכל שייך להקב"ה זה הגוונים נעשים בגדי ישע שגורמים לעב"ם תאוה לממון ישראל כי זה ממון שמגלה את הקב"ה הפך הממון שלהם שהוא תכלית הסתרת הקב"ה

² עיין בתורה ד' תנינא שם דייקא מעשה החסד שבצדקה גורם לעורר למעלה מדת החסד כלפי הנותן ואמנם גם זה קיים כאן אבל כאן שעיקר הכוונה לזכות לבחי' תיקון הממון בבחי' בגדי ישע שמגלים גדולות הבורא לכן העיקר הוא מה שמכוון בצדקה לבחי' לי הכסף ולי הזהב שמתגלה ע"י מעשה הצדקה.

ח

ועניין זה של התגברות המדמה על העולה מדרגה גורם להרבה חסידים לטעות שנפלו ממדרגתם לכן מאריך כאן רבינו לבאר העניין עפ"י האריז"ל בביאור אופן עלית העולמות בתפילה המבואר בפע"ח שער התפלה פ"ה, שהקרבנות הן בעשיה, ופסוקי דזמרא ביצירה, וק"ש וברכותיה בבריאה, ועמידה באצילות, והאדם בתפילתו עולה מעולם לעולם באופן שהפנימיות עולה ונעשית חיצונית במדרגה שלמעלה ממנה וכו'. ונראה כוונתו שע"י מעשינו למטה נעשה עלייה הנ"ל ברוחניות למעלה, ומכח זה חוזר ומשפיע עלינו למטה. ועפ"י מבאר רבינו גם סוד עליית נשמות ישראל בקומת ישראל הכללית למעלה, מכח עליית כל אדם מדרגה לדרגה למטה, שכיון שלמעלה הנשמות הן קומה, באופן שכל אחת לבוש לזו שמעליה, ומקום כל אחת קבוע לה באוצר הנשמות,

נמצא בהכרח היסוד שא"א לשני בני אדם להיות במדרגה אחת¹/

נמצא שכשעולה מדרגה אזי מיד עולה האדם שנמצא שם למעלה יותר כי א"א שיהיו שנים במדרגה אחת ועפ"י כוונת האריז"ל מתבאר שמה שעולה הוא רק הפנימיות והיא נעשית לחיצונית דחיצונית המדרגה שעלה אליה והחיצונית שם נעשית לפנימיות כי הפנימיות שהייתה שם עלתה יותר למעלה. ולכן מתגברים הקליפות והמדמה ששם מחדש על העולה לשם. ובכוחם לדמות לאדם כאילו חזר לתחילת מדרגתו הקודמת וצריך להילחם מחדש במדמה. דהיינו שמתגברת עליו הנפש הבהמית ונופלת הנפש השכלית וצריך שוב לעלות ממדמה לשכל². ואזי שוב צריך להתגבר עליו ע"י צדקה ושמחה

ט

צ"ע מה הכוונה שיש לשכל חיצונית ופנימיות

כי מדברי רבנו שחיצונית היא אכילה ופנימיות היא תורה ותפלה, נמצא שקניין כל מדרגה והעליה ממנה הוא עלית החיצונית והפנימיות ביחד.

מאידך מהדימוי לעלית המדרגות עפ"י האריז"ל, שמבאר שפנימיות עולה, והחיצונית נשאר ונעשית פנימיות, נמצא כביכול שהתורה עלתה והאכילה נעשית לתורה.

ונ"ל הביאור שדביקותו בהש"י ע"י התורה ותפלה פנימית יותר מדביקותו באכילתו, ונמצא שאכילה ותפלה הן כלים שבהם מאיר השכל ובהכרח שבכלים חיצוניים מאיר פחות מאשר בכלים פנימיים יותר, אבל הכל באותה מדרגה.

דהיינו שבאמת הן מדרגה אחת ורק מצד הכלים, כלי התורה ותפלה זכים יותר ומגלים פנימיות יותר מכלי האכילה.

נמצא בהכרח שכשעולה אזי עולות שתיהן.

ופשוט שעצם קניין כל מדרגה מתחיל משבירת המדמה שבה ותקומת השכל שבה עד שכל הנקנה

שאז עולה למדרגה חדשה

נמצא מה שמכנה שבעליית מדרגה, עולה הפנימיות, הכוונה למדרגת דביקות בשכל הנקנה הגבוה יותר שזכה בו. אבל בודאי שגם החיצונית עולה דהיינו מדרגת דביקותו באכילתו

ומה שאמר שהיא כביכול נשאר למטה הכוונה שמדרגת פנימיות של התחתון היא במדרגת החיצונית הזו.

ולפ"י מה שאמר שחיצונית נעשית פנימיות ופנימיות עולה ונעשית חיצונית במדרגה עליונה יותר.

קשה וצ"ע מאי שהחיצונית נעשית פנימיות, באותה מדרגה.

ונראה הכוונה שבאותה המדרגה ע"י ההתגברות על המדמה זוכה לשכל המדרגה הזו יותר ויותר עד שנעשית גם כלפי עצמו ובאותה מדרגה, דביקותו באכילה, כמדרגת דביקותו בתורה שהיתה בתחילה כשבת לאותה המדרגה, ועולה דביקותו בתורה ותפלה עוד יותר ועדין הכל באותה מדרגה.

נמצא לפ"י שגם באותה המדרגה לא בבת אחת נעשית כל תקומת שכלו ושבירת המדמה אלא מעט מעט משבר השכל את המדמה (השמיר את לב האבן) וכל מעט תקומת השכל נעשה מבכח לבפועל עד לנקנה

¹ עיקר הכוונה למעלה אבל משמע שזה משפיע גם למטה. ואולי כיון שכל אחד הוא נשמה מיוחדת עם הנקודה המיוחדת לה הרי תמיד השכל אמת מאיר לו בגוון המיוחד לו כפי הנקודה המיוחדת לו מצד נשמתו.

² (הערה ממנהדרור קודמת) – באות ב מבאר רבינו שבכל מדרגה מתעורר מחדש המדמה כקליפה הסובב את הפרי (לכאורה כיון שאינו עולה מדרגה אלא אחר שנעשית הקודמת נקנה אצלו וא"כ כבר שיבר היצה"ר השייך לה ולא יהיה לו אלא היצה"ר השייך למדרגה גבוהה יותר וכיון שכל מדרגה היא עבודה פנימית יותר הרי גם היצה"ר צריך להיות דק יותר אבל זה עיקר חידוש התורה שלנו דהיינו בודיא דלא שויה לחבלא שבכל מדרגה נדמה כאילו חזר לו היצה"ר שהיה בתחילה וחז"ל אמרו כל הגדול מחבירו יצרו גדול משמע שיש בחי' שאפילו חזר להיות גדול יותר כי להפך מהסברא הנ"ל דייקא כיון שהוא גדול יותר אפשר לתת לו יצה"ר גדול יותר ויתגבר עליו) (בספרים מובא שלא נותנים יצה"ר אלא כפי הדעת שיש לאדם שתמיד נמצא הבחירה שקולה ולפ"י לכאורה פשוט שיצרו גדול אבל א"כ צ"ע מה כן פעל עד כאן שהרי לכאורה שכל נקנה זה דבר שיש לו קנין בו ולא שייך להפילו מזה בדמיון בלבד דאל"ה מה הקנין בו

ונעשה דביקותו יותר ויותר עד שזוכה לדביקות היותר גדולה שאפשר במדרגה זו, שזה כאשר שיבר לגמרי את המדמה שבאותה מדרגה וזכה שכל השכל שבה נעשה אצלו נקנה. נמצא שדבקותו בשעת אכילתו של עכשיו נעשית כדבקותו בשעת לימוד תורתו של אז כשרק בא למדרגה זו. נמצא שדבקותו ע"י אכילה, היותר גדולה שאפשר בשכל של מדרגה זו, היא במדרגת דביקותו ע"י התורה של אז. ותורתו עכשיו נעשית בדביקות היותר גדולה שאפשר להשיג בשכל של מדרגה זו. ואז עולה מדרגה ושם דביקותו ע"י תורתו היא כדביקות שע"י אכילה של זה שהיה שם. נמצא דבר חידוש – עפ"י הנ"ל שבתוך המדרגה נעשית החיצוניות לפנימיות לאט לאט, נמצא שכשעלה למדרגה שלמעלה יותר, ונעשית תורתו כמדרגת אכילתו של זה שעזב, אין הכוונה למדרגת אכילתו שזכה לה כשעזב, אלא למדרגת אכילתו כשרק הגיע לשם, אבל אכילתו של קודם שעזב היא יותר פנימיות מתורתו של זה שהגיע לשם. נמצא שכשעולה מדרגה נעשית תורתו חיצוניות לחיצוניות ששם עד שיזכה לכל השכל ששם מעט מעט וגם יעשה ממנו שכל נקנה. ואז יזכה לתכלית הדביקות שאפשר לזכות שם בתורתו ובאכילתו ואז יעלה. וכן מיד עולה זה שתחתיו למדרגתו שעזב ונעשית דביקות תורתו של התחתון שעלה כדביקות אכילתו אבל לא כאכילתו של עכשיו כשעולה אלא כאכילתו כשבא הוא לכאן.

י

קליפת המדמה

ככהאריז"ל מבואר שהשכל והמדמה הן כמו שתי קומות אדם הטוב ואדם בליעל ואחר החטא נתחברו ונתערבו זו בזו באופן שכל מדרגה בקומת הרע היא כמו קליפה על המדרגה שבקומת הטוב. לפ"ז בכל מדרגה הפנימיות היא הנשמה שהיא השכל (כמבואר בתורה לה אות ב') ועליה יש קליפת המדמה (שנתלבש עליה בחטא כנ"ל) דהיינו שהמדמה היא הסתכלות על חיצוניות בכל דבר והשכל הוא הסתכלות על הפנימיות שבכל דבר.

יא

צריך להבין לכאורה נמצא שבכל רגע שאיזה אדם עולה מדרגה מיד יעלו כל אותם שמעליו ומיד יתגבר על כולם המדמה. נמצא לפ"ז שאין זמן כלל להתגבר עליו, כי בכל רגע איזה פלוני מתחתי עולה ויגרום למדמה חדש לבוא.

לכן נראה פשוט שרק בעלית אדם בכח עצמו עולה למדרגה חדשה שבה מתגבר עליו המדמה מחדש אבל מה שבעלייתו מרים את חבריו שמעליו, זה כסדר הנ"ל שפנימיות נעשה חיצוניות, אלא שרק בכלליות כל הקומה עולה מכח שהכנעתו את המדמה במדרגתו, גרמה להכניע את המדמה בכללותו כן נ"ל.

יב

ונ"ל הביאור יותר שהנשמות למעלה מקומן קבוע באוצר הנשמות ויש להן עליה מצד שכל עבודה למטה מכניעה בכללות את האדם בליעל דהיינו המדמה שמעורב ומלביש אותן כנ"ל שזה הגורם למטה בתיקון הנפשות להעלותן ממדרגה למדרגה שכל הארת שכל בהן דהיינו הארת הנשמה קודם לה קליפת המדמה. נמצא שעצם העליה מדרגה לדרגה היא בנפשות וזה ע"י שהרוח מאיר להן הארת הנשמה שהיא השכל ובגלל חטא וזהמת הנחש מתגבר המדמה כל פעם כקליפה על כל מדרגת שכל חדש. אבל סוד ההרמה שכל אחד בעבודתו הפרטית מרים את אלה שמעליו נ"ל שזה בסוד ההתכללות של כל ישראל שבכל הכנעת מדמה פרטית נכנע גם המדמה בכללותו וזה נחשב כהרמה לכל ישראל. וצ"ע.

יג

נראה מלשון מוהרנ"ת בלק"ה ע"ז, מה שביאר שסוד ההרמה הוא בסוד הערבות, נ"ל שזה עיקר התגברות המדמה להעלים ולהסתיר בו הקשר בין נשמות ישראל זו לזו, עד כמה שהן קומה אחת ממש, ועד כמה שואהבת לרעך כמוך צריכה להיות כפשוטו ממש כמו שאוהב את עצמו. והכנעת המדמה והשגת השכל היא להשיג את זה בעצמו, דהיינו את הקשר ההדוק בין ישראל והערבות שלהן עד שא"א לשום אחד להגיע לשלימותו בלי כל אחד מהם

יד

מדמה שם חדש ליצה"ר

עוד צ"ע במה שאחרי אמירת התורה הזו אמר רבינו דרך שחוק שצריך לקרא ליצה"ר שם חדש דהיינו "מדמה" ומוהרנ"ת הבין שהיה בזה כוונה עמוקה שלא ירד לעמקה. ורבי אברהם בן נחמן בככבי אור חכמה ובינה אות לו ביאר שז' שמות היצה"ר הנזכרים בגמ' סוכה נב הם כנגד ז' שמות מדות של יצה"ר ועם התגלות התורה של רבינו שהיה בחי' הארת הבינה שהיא מדה שמינית התחדש יצה"ר גבוה יותר כנגדו והוא המדמה.

^ח בירושלמי נדרים פ"ט הלכה ד' על הפסוק לא תקום ולא תטור אומרת הגמ' היך עבידא הוה מקטע קופד ומחת סכינא לידוי תחזור ותמחי לדידה. דהיינו וכי סל"ד שאם יד אחת של אדם תכה את חבירתה היא תחזיר לה. הרי שבעולם שלנו זה נעלם מאד עד שצריך לצוות אותנו מצווה שהיא מהקשות לקיים שלא לנקום שום איש ישראל כיון שזה כאילו נוקם בעצמו אבל למעלה בשרש נשמות ישראל זה ברור כשמש.

וידוע שזו מדות ביחס לג' חב"ד שמעליהן הן כחיס החומר וצורה, נמצא שזו מדות היצה"ר הן יצה"ר הגשמי, ואילו המדמה שהוא השמיני הוא יצה"ר רוחני בחי' מלאך.

נמצא אע"פ שגם יצה"ר הגשמי שרשו במדמה שהרי מדמה יש גם לבהמה^{טו}. אבל כיון שהמדמה של האדם משוכלל יותר (כנזכר גם בספר הברית) לכן אצל האדם כשעולה למדרגת אדם ששיבר יצה"ר הגשמי^{טז} אז עיקר מלחמתו עם היצה"ר רוחני ששם עיקר היצה"ר הוא בחי' המתלבש במצוות המבואר בתורה א'^{טז}.

נמצא לפ"ז שעיקר כוונת רבינו בתורה זו, כיון שדייקא ביחס אליה אמר שצריך לכנות ליצה"ר שם חדש, מבואר שעיקר דבריו בתחילת התורה שצריך לצאת ממדמה לשכל, הכוונה לצאת מ"מדמה" דייקא, אע"פ שבכלליות הכוונה לכל יצה"ר, שהוא מנפש הבהמית שגם לה יש מדמה כנ"ל.

ועיין תורה נד אות ה'^{טז} שכח המדמה הוא ע"י לשון הרע, כי גם לבהמה יש כח המדמה. דהיינו שע"י לשון הרע אדם יורד למדרגת בהמה, שרואה רק את עצמה ואת רע שנעשה לה.

אלא שאצל האדם המדמה משוכלל יותר וע"י כח המדמה הבהמי יש כח ליצה"ר לדמיין שקר וטעות ולגרום לעין רעה, שבכל מקום שרואה קצת רע, מדמה שהנעלם הולך אחר הנגלה וכולו רע. ומזה בא לדבר לשון הרע. ויכול לרדת מזה מדחי אל דחי בדמיונות של שקר עד שנדמה לו שמצווה להשמיד ולהרוג ולאבד איזה יהודי ירא שמים וכמו שמצוי הרבה בכל דור.

ועיין תורה עב שמי שהרג את היצה"ר כדוד המלך אזי היצה"ר שלו הוא המתקת הדינים וידוע ששרש הדינים בבנינה ספירה השמינית ושם הוא היצה"ר שנקרא רק מדמה בלא עכירות הדמים ועיין לק"ה גולה ה' עפ"י תורה כ' ששרש היצה"ר הוא דחיקת השעה וזה נמצא גם אצל צדיקים גמורים ונראה שלזה התכוון רבנו בתורה עב שעבודת הצדיקים היא המתקת הדינים. דהיינו כשיודע איזה תיקון נפלא צריך להעשות ע"י דבר מסויים, ואעפ"כ ממתין לזמן המתאים ולא טועה לחשוב שכבר הגיע הזמן. ועיין תורה קץ שהבחירה של צדיק האמת הוא להוסיף יום אחד מדעתו, להוסיף דייקא ולא קאמר להחסיר יום אחד, כי כשהבחירה להוסיף אזי יש בזה יצה"ר של דחיקת השעה ואעפ"כ מכויין.

טו

ונראה שעיקר המדמה הוא ההסתרה על הקשר שבין כל ישראל ולעומת זה עיקר השכל הוא לתפוס שיש שכל גדול שא"א לקבל אותו אלא ע"י השכל של תפיסת הקשר ההדוק בין כל ישראל בדיוק כמו שבכל קערה כל חלקיק קטן ממנה לבד אינו כלום בבחי' הכח לקבל בתוכו משהו, ורק מכח שכל חלק מתבטל ומתחבר לחבריו כדי להיות כלי^{טז}, הכי נמי עיקר השכל הוא לתפוס עד כמה כל אחד לא יכול בלי כל אחד מישראל ואפילו הקטן שבהם.^{טז}

לכן עיקר המדמה הוא בחי' גאות וישות בחי' אנה אמלוך המבואר בכהאריז"ל בסוגיית שבירת הכלים שקודם הבריאה.

וזה עיקר התגברות המדמה כבהמה שהכלל אצלה דכל דאלים גבר שלא לתת לאף אחד להיכנס בתחום הקיום שלה, דהיינו השגת המזון, שאצל האדם שנפשו הבהמית משוכללת יותר, זה כולל גם כל המונע ממנו תאוות ליבו ובעיקר תאוות הממון, כי הממון כולל בכוחו את כל תאוות הלב בבחי' הכסף יענה את הכל. ולעומתו השכל הקב, היינו רוח נשברה והשפלות דייקא ושמחה^{טז} ושנאת הביצע^{טז} הוא ע"י זביחת המדמה דהיינו הרוח הגסה והגבוהה (והעצבות ומרה שחורה).

נמצא ככל שעולה מדרגה הוא בשפלות יותר ומרגיש עצמו תחת כולם יותר.

^ט כי כל התאוות הן ע"י שטעם כבר פעם את המתיקות ונועם איזה דבר ונרשם בזכרון שבמדמה וכשרואה אותו שוב בבחי' עין רואה ולב חומד זה ע"י שמעלה בדמיונו את אותו המתיקות שהרגיש פעם ומתאוה אליה שוב.

^ז עיין תורה עב יצה"ר של צדיקים שזכו לבחי' לבי חלל בקרבי הוא טעות בלשם שמים ולא נחשב לחטא ביחס ליצה"ר הגשמי ועל זה נאמר כל האומר דוד חטא וכל האומר ראובן חטא ושלמה חטא אינו אלא טועה (דהיינו שכל הבנתו בזה היא טעות)

^א עי"ש שבתחילת התורה מדבר מיצה"ר בחי' עשיו הכסיל החפץ בהתגלות ליבו והולך רק אחר הגלוי והחצוניות. אבל בסוף התורה בביאור מאמר רב"ח מדבר על האי גלא שנדמה לאש לבנה ובאמת מלאך מויק הוא ע"י שמתלבש במצוות.

^ב עיין תורה נד אות ה' – והב"ח המדמה בא על – י"ד לשון הרע, כי ב"ח המדמה הוא ב"ח הבהמית, כי גם בהמה יש לה זה הכח המדמה. והמוציא דב"ח הוא נופל לבהמיות, ועל כן נתגבר עליו ב"ח המדמה, שהוא ב"ח הבהמיות.

^ג וכביאור האור שמח (טוען ונטען ט' ז') בביאור מדוע שנים האוחזים בכלי לא אמרינן שכל אחד עד שידו מגעת קנה (שמעתי מוהר"צ"ח מט 19 דקה 6) שמחות כלי הוא שכל חלק ממנו מתבטל לחבירו על מנת להיות כלי שלם לקבל השפע והשבירה היתה גאות שכל חלק אמר אנא אמלוך ורצה לקבל השפע לבדו (וכן ביאר זאת יותר בתורה כ"ב דקה 35)

^ד עיין תורה לד שכל אחד מישראל אפילו הקטן שבקטנים מצד נשמתו, יש בו איזה נקודה קדושה, שכל אחד מישראל אין תיקון לחרפת לבו אלא ע"י שיקבל ממנה, נמצא שכל אחד מישראל אין לו תיקון אלא ע"י כל אחד מישראל.

^ט כמבואר באות ה'

^{טז} כמבואר בפנים שבבחי' המדמה הנמוך זה עיקר היצה"ר. לכן עיקר ההתגברות עליו זה בצדקה דייקא ושמחה שהן היפך התאוות ממון. ובאמת יצה"ר של תאוות ממון הוא יותר רוחני מתאוה ידועה או אכילה כי ע"ז מבטח בוגד שבא מחוסר אמונה שהוא עכירות הדמים הגורם לספק באמונה ולא העכירות הגורמת לעצם הבהמיות הגסה.

נמצא שפלותו היא עלייתו המעלה ומרימה את כולם עיין לק"ה ע"ז ג' ז' (ט"ו)

סיכום קצר

להבין בקיצור את עניין העליה מדרגא לדרגא כאן

- א. יסוד העניין הוא שכל מדרגה היא שכל, דהיינו מוחין והשגה בו' ית'.
- ב. ולשכל זוכה רק עד כמה שמכניע את המדמה.
- ג. כי המדמה הוא שרש לכל התאוות רעות ובעיקר בתאוות ממון וברמאות שמתלבש במצוות.
- ד. ועיקר שבירתו ע"י התגלות גדולות הבורא ע"י צדקה ושמחה.
- ה. וכל אדם בשבירת המדמה הפרטי שלו גורם גם להחלשת המדמה הכללי של כל קומת ישראל ולכן בעלית כל אחד כאילו דוחף ומרים את כל הקומה למעלה, וזוכים כל ישראל לקצת יותר השגה ושכל/ט"ו.
- ו. אבל אין הכוונה שמכח זה יתגבר עליהם המדמה כי זה שייך רק בעליית אדם מכח עצמו.
- ז. ועבודת האדם בזה העולם הוא לעלות ממדרגת שכל למדרגת שכל גבוה יותר.
- ח. כי בכל מדרגה מתמעטים הלוששים (תורה לג סוף אות ב') וזוכה להשגה ברורה יותר ועי"ז לדביקות גדולה יותר.
- ט. ולכל מדרגה יש חיצוניות ופנימיות שרבינו מכנה אכילה ותפלה.
- י. והפירוש הוא שהשכל של אותה מדרגה כפי שבמתגלה בעבודה גשמית כאכילה/ט"ו זה חיצוניות השכל, והשכל של אותה מדרגה כפי שמתגלה בתפלה תורה ומצוות זה פנימיות השכל.
- יא. והתגלות הכוונה לאיזה דביקות אפשר לבוא על ידו במעשה גשמי, ולאיזה דביקות בתפלה/כ"ו.
- יב. נמצא כשעולה מדרגה אזי השגת השכל שלו שזכה, ומדרגת הדביקות שזכה על ידו בתפלה, כלפי השגת השכל שיכול לזכות במדרגה הגבוה ממנה, הוא בבחי' חיצוניות דחיצוניות ששם.
- יג. וכשעולה לשם צריך תחילה לשבר הקליפת מדמה המלבשת את השכל ששם, וככל שיכניע אותה, כן יזכה לעוד קצת מהשכל ששם, ואזי אכילתו ותפלתו יאירו כל אחת לפי מה שהיא, כפי השכל שזכה.
- טו. דהיינו באכילתו יתגלה חיצוניות השכל ובתפלתו יתגלה פנימיות השכל.
- טז. עד שישבר את המדמה לגמרי ואזי יזכה לכל השכל של אותה מדרגה.
- יז. וכשיתבונן בו בעבודה"ש עד שיעלה את העצה למעשה הטובה ביותר להתקרב על ידו להש"י ויקיים אותו, אזי יחקק במידותיו פנימיות האמת שבשכל (עיין תורה ז') להיות בבחי' דעת (לק"ה גבית חוב ג' ג') שיתבטא בענוה ושפלות (לק"ה ע"ז ג' ז' ותורה עב תנינא) והוא השכל הנקנה שבכל מדרגה והוא שיישאר ממנו לאחר המיתה.

עד כאן הקדמה

תורה כה [כא]

תורה זו היא השלישית שבה מבאר רבינו את השו"ת שהיה בין סבי דבי אתונא לרבי יהושע בן חנניה בגמ' בכורות דף ח/כ"ב ומאמר זה הוא השאלה ותשובה השנים עשר והאחרונה שם.

^י עי"ש וצ"ע שלבאורה נמצא שהגדול ביותר הוא למטה מכולם בקומת ישראל. וצריך לחלק ולומר שכח ההרמה אינו כסדר הנשמות בקומה אלא מצד המהות כביכול יש סדר הקומה ויש סדר הנוגע להרמה שבו הגבוה הוא השפל ומרים את כולם וצ"ע.

^י לכאורה צ"ע לפ"ז למה יש ירידת הדורות (שבת קיב: אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים וכו') ולא עליית הדורות. ונ"ל שבאמת יש עליית הדורות אלא שהדורות הן כל דור באים ממקום נמוך יותר שבקומת ישראל לכן דור המשיח נקרא עקבתא דמשיחא דהיינו דור העקביים.

^ט עיין תורה לא אות ט' שאכילת הצדיק היא בבחי' לחם הפנים שזוכה באכילתו לפנים בפנים עם הקב"ה ובתורה סב שאכילת הצדיק נעשה על ידה יחוד קב"ה ושכינתיה ובתורה עז שהיראה באה אל האדם בשעת האכילה דייקא ובתורה ה' תנינא שע"י אכילה זוכה לאור הצחצחות שהוא עצום וגבוה מאד למעלה מהספירות, עם כל זה לפי שמכנה עבודת אכילה חצניות מבואר שמי שזוכה לכוזו אכילה אזי תפלתו ותרתו היא בפנמיות השכל הרבה יותר עיין תורה ב שזוכה לתורת ה' ממש.

^כ יש כאן חידוש בדברי רבינו שמעמיד את התורה ומצוות באותה בחי' פנמיות של תפלה אע"פ שבחוש רואים שבתפלה אפשר לזכות להרבה יותר פנמיות הרגשה בו ית' מאשר בתורה ומצוות, כי בתפלה פנוי לגמרי רק לכוונה וביטול ואילו במצוות עוסק גם בגשמיות המצוה וגדריה וכו"ש בתורה שצריך לחשוב בגדרי ההלכה העלאת המסקנה ממנה ובעיקר בתורה שלנו שאנו עוסקים בברור הלכה גשמית כשור שנגח את הפרה שקשה מאד בעצם הלימוד להיות בדביקות וכנראה מדבר בצדיקים ואילו אצל הנמוכים יותר אולי הכוונה לתורת הנסתר יותר ששם מדברים ממנו ית' וגדלותו. וצריך לומר שבאמת יש חילוק בין תורה ומצוות ותפלה אלא שהן בכלליות מכוונות פנמיות כלפי אכילה. אלא שעדיין צ"ע החילוק בין אכילת מצה או אכילה בטובה לאכילת רשות.

^כ תורה זו לשון רבינו לא ידוע מתי נאמרה מאמר זה הוא השאלה ותשובה השנים עשר והאחרונה ששאלו סבי דבי אתונא את רבי יהושע בן חנניה. וגרסת רבינו היא גרסת העין יעקב.

ובתורה זו רבינו מבאר אותו כדרכו בעניין עבודת ה' כפי שיבאר בסוף התורה

אמרו ליה אחוי לן מנא דלא שויה לחבלא אייתי בודי, פשטוהו ולא הוי עייל לתרעא אמר להו אייתו מרא סתרו היינו מנא דלא שויה לחבלא [כג]

רש"י אחוי לן מנא דלא שוויא לחבלא: הראנו כלי שאינו שווה ההפסד שהוא מפסיד: בודיא, מחצל: לא עייל בתרעא, שהיה ארוך ורוחב יותר מן הפתח אייתו מרא וסתרו בנין הפתח והכותל עד שיכנס :

פירוש – אמרו לו סבי דבי אתונה לרבי יהושע בן חנניה הראנו כלי שלא שווה את ההפסד שגורם והביא להם מחצלת ופרסו אותה ולא נכנסה בשער אמר להם הביאו כלי חפירה (מעדר) ותשברו את כותל הפתח הרי זה כלי שלא שווה את ההפסד שגרם.

ורבינו דורש מאמר זה שסבי דבי אתונא שאלו הראנו כלי שלא משווה לנגד עיניו את ההפסד שכבר הפסיד אלא חוזר ומתגבר כל פעם מחדש

ורבי יהושע בן חנניא הביא להם מחצלת ובארמית (דהיינו תרגום) נקראת בודיה דהיינו כי התרגום והפרוש שלה הוא בחי' מדמה ודמיון שבו מלבו והמחצלת היא הכלי לזה (דהיינו מיטה שעליו מתגלה בעיקר המדמה היינו בתאוה הידועה שנקראת גם שכיבה דייקא או בחלום שבו מתגלה בפועל ממש מה שהרהר ביום מחוץ לכלי הזה כי כל החלומות אינם מתגשמים בחלום עצמו חוץ מסוג חלום זה של קרי (שבילי אמונה נתיב ה' אמצע שביל ו' ד"ה וראיית קרי) והתוצאה היא בדיוק מאותו עניין אבל בתגבורת גדולה שנברא עוד יותר בריות של אור בלי כלי כמו המדמה שמבואר בתורה נד שהוא נברא בין השמשות לכן אין לו כלי ולכן מחפס כלי לשרות בו, את השונה הלכות דייקא שנצרך לו לדמות מלתא למלתא)

ופשטוהו את המדמה הנ"ל, וכיסה את השער השכל לאורך ולרוחב כי כשהמדמה שולט אזי אין זכר לשכל כלל. (שכיון שכל חכמתם חיצונית הן רק ע"י המדמה ממילא כשמגיע המדמה אצלם הוא תמיד בבחי' פשוט ופתוח ומכסה לגמרי את שכלם)

אמר להם הביאו פטיש ותשברו פרש"י בנין הפתח והכותל. בסוף התורה מביא רבינו את המעשה הזה בלשון שונה דהיינו שמחבר את פרש"י כחלק מדברי רבי יהושע ב"ח – ואמר לון אייתו מרא וסתרי לפתח עם הכותל. דהיינו לא כפשוטו שסותר גם את הכותל אלא להפך ע"י הכותל הוא סותר את הפתח.

כי פתח הוא המדמה שפותחין להבא להיטמא

אבל כותל היינו כ"ו שהוא גמט' שם הויה הקדוש ותל היינו שהכל תאבים אליו דהיינו הר הבית דהיינו שע"י צדקה לעני הגון מתגלים הגוונים של לי הכסף ולי הזהב והם בחי' הגוונים שבשם הויה ומשברים את המדמה כי בהתגלות השכל האמיתי אזי מתגלה השקר של הדמיון שרק מדמה כאילו יש לו מציאות ובאמת אינו כלל

משאלת הסבי דבי אתונה אחוי לן מנא דלא שויה לחבלא ויהושע ב"ח הראה להם בודיא דהיינו מדמה, משמע שעיקר הבעיה של המדמה הוא בזה שכל פעם חוזר ומתגבר עד שנדמה לאדם כאילו לא פעל כלום ועוד יותר אפילו כאילו נפל ממדרגתו

והאדם במקום ללמוד ממנו לנהוג כך גם הוא, אזי להפך נחלש כי "נדמה" לו שלא פעל כלום ובאמת זה עיקר התגברות המדמה לגרום שיהיה נדמה כאילו לא פעלת כלום כי אין לו כח כלל רק מה שנדמה בבחי' אם תרצה אהיה בולע אותך המבואר במעשה מרב ובן יחיד

בפשט צ"ע שלא עלה על דעתם להכניסו בלא לפשטו. ואע"פ שהביאו אותו מקופל מיד דבר ראשון פשטוהו. מזה שמלמד שמצד מהותם ברגע שמגיעים לבחי' השער השכל אזי אין צד כזה שהבודיא יהיה מקופל כי אצלם המדמה עיקר כי כל חכמתם היא חכמה חיצונית שהיא רק ע"י המדמה. ויותר פשוט אצלם לשבר את השער מלקפל את הבודיא.

²² גרסת הגמ' שלנו היא – אחוי לן מנא דלא שוי חביליה? אייתו (כל חד וחד) בודיא פשטוהו לא הוה עייל בתרעא, אמר להו אייתו מרי סיתרוהי היינו מנא דלא שווי חביליה.

גרסת רבנו היא גרסת עין יעקב ע"ש אות (ה) אָמְרו לִיָּה אַחֲוֵי לָן, מְנָא דְלָא שְׁוֵי לְחַבְלִיָּה. אֵייתִי בּוּדִיָּא פְּשֻׁטָּהּ לֹא הָוָה עֵייל בְּתֵרְעָא. אָמַר לָהּ, אֵייתִי מְרָא סְתָרוּ הֵינּוּ מְנָא דְלָא שְׁוֵי לְחַבְלִיָּה.

בגרסת הגמ' מבואר שאת הבודיא הם הביאו כל אחד מהם מעצמו אבל בגרסת העין יעקב ורבינו צ"ע דנקט אייתי ולא אייתו אבל מסתמא יש ללמוד מגרסת הגמ' שהם הביאו ומה שכתוב אייתי הכונה כל אחד מהם כנ"ל בגמ' בסוגרים

מגרסת רבינו בסוף התורה א"א ללמוד כי שם שינה לפי פרש"י ולפי הדרש שרצה לדרוש ע"ש

²³ אמרו לו סבי דבי אתונה לרבי יהושע בן חנניה הראנו כלי שלא שווה את ההפסד שגורם והביא להם מחצלת ופרסו אותה ולא נכנסה בשער אמר להם הביאו מעדר ותשברו את כותל הפתח הרי זה כלי שלא שווה את ההפסד שגרם

וצ"ע לפי רבנו שלא שויה היינו שחוזרת כל פעם אע"פ שכבר הכניעו אותה דהיינו זה מה שחכמי אתונה בקשו שיראה להם אולי הפירוש שטענו אם המדמה היא לא מציאות א"כ איך חוזרת ונעורה כל פעם מחדש אע"פ שכבר הכניעו אותה, אלא על כרחך להודות שהיא כן מציאות. ורבי יהושע בן חנניה הראה להם שאע"פ שכשמביא את הדמיון אזי כשהוא נמצא אין זכר לשכל אמת, אעפ"כ ע"י התגלות שכל האמת מתגלה שאין מדמה מעיקרא. ובוזה ביאר להם מדוע כל פעם חוזר המדמה ומתגבר. וזה כי לפתח חטאת רובץ תמיד הוא בפתח אבל באמת הוא רק בפתח ומיד שכמתעלמים ממנו מגלים שכל שמברר שהכל היה דמיון ולא מציאות

צ"ע שאמרו הראנו כלי והביא להם מדמה והרי מדמה אין לו כלי כמבואר בתורה נד ואולי כי ידוע כי כל המקום שניתן לדמיון להחשב כמציאות זה מהחלל הפנוי וכמבואר בתחילת תורה מט עפ"י תחילת העץ חיים שבתחילה היה הכל א"ס אלוקותו ית' וברצונו לברא עולם צמצם אלוקותו לצדדין ונשאר חלל פנוי שבו ברא את העולמות והביאור בזה שהחלל הפנוי הכוונה שהקב"ה נתן מקום דהיינו אפשרות לדמות כאילו יש מקום ששם הוא פנוי ממנו וע"י הדמיון הזה נבראו כל העולמות וכן ידוע שכל הכלים שרשם בחלל הפנוי שע"י שהוא פנוי וחסר עי"ז יש מקום למילוי החסרון ואולי לכן נקרא המדמה כלי אולי אפ"ל שנחלקו אם הצמצום כפשוטו שהם טענו כפשוטו וא"כ יש אתר פנוי מניה וא"כ מציאות שא"א לבטלה וריב"ח ענה להם שזה רק כשנעלם השכל אמת אבל כשמאיר האמת מיד אין לדמיון מציאות כלל כי באמת לית אתר פנוי מניה אלא שניתן מקום לטעות שהוא פנוי

עוד מבואר בספרים שגם בין כל עולם ומדרגה יש בחי' חלל פנוי כזה שכלפי המדרגה החדשה נדמה שהוא פנוי כי כל עולם הוא עולם חדש וכדי לברא שם עולמות השייכים לאותה מדרגה נסתלק האור לצדדין ונשאר כביכול אתר פנוי שניתן שם מקום לחשוב שהוא פנוי ועי"ז שוב ניתן כח הבחירה לפי המדרגה החדשה והיינו לפתח חטאת רובץ שהמדמה כבר בנה שם עולמות של שקר דהיינו הסתרות והעלמות על האמת ועבודתינו כשמגיעין לשם לגלות האמת וטענת הסט"א היא שהיא המציאות הראשונה והיא בעלת החזקה והצדיק ריב"ח טוען כנגדה שלא כי בתחילה היה הכל אלוקות וגם עכשיו אליבא דאמת הכל אלוקות ואתם רק דמיון פורח

ולפ"ז הם טענו אראה לנו דבר שלא בטל לעולם שהרי אפילו תבטל אותו מיד הוא חוזר ונמצא כי רצו לרמוז לו על עצמם שהם מציאות שא"א לבטלה והוא הבין כוונתם לכן אמר הביאו את עצמכם ותראו שאע"פ שבאמת אתם נראים כאילו אתם כל המציאות כולה אעפ"כ ברגע שישברו אתכם קצת ויתגלה האמת יתברר שמלכתחילה לא היתה לכם מציאות כלל

אע"פ שפתח את התורה במאמר סבי דבי אתונה שבו רמוז סוד התורה שלנו רבינו מביא עוד מאמר חז"ל שבביאורו מתחיל את התורה והוא כמו הקדמה להבין את הסבי דבי אתונה כי בו מתבאר בנין הדעת ועי"ז נבין כיצד הוא עומד כנגד המדמה המבואר בסבי דבי אתונה

(משנה סוטה מח:)/כ"ד

כ"ד עין יעקב על מסכת סוטה אות (קבב) משנה - מִשְׁחָרְבַּת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בָּטַל הַשְּׁמִיר, וְנִפְתַּח צוּפִים, וְפָסְקוּ אֲנָשֵׁי - אֶמְנָה, שְׁנַאֲמָר, (תהלים יב) "הוֹשִׁיעָה ה' כִּי גָמַר חֲסִיד, כִּי פָסוּ אֲמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם".

גמרא סוטה דף מח: משחרב בית המקדש בטל השמיר כו': תנו רבנן שמיר שבו בנה שלמה את בית המקדש שנא' והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה הדברים ככתבן דברי ר' יהודה אמר לו ר' נחמיה וכי אפשר לומר כן והלא כבר נאמר כל אלה אבנים יקרות וגו' מגוררות במגרה אם כן מה ת"ל לא נשמע בבית בהבנותו שהיה מתקין מבחוץ ומכניס מבפנים אמר רבי נראין דברי רבי יהודה באבני מקדש ודברי ר' נחמיה באבני ביתו ור' נחמיה שמיר למאי אתא מיבעי ליה לכדתניא אבנים הללו אין כותבין אותן בדיו משום שנאמר פתוחי חותם ואין מסרטין עליהם באיזמל משום שנאמר במלואותם אלא כותב עליהם בדיו ומראה להן שמיר מבחוץ והן נבקעות מאליהן כתאניה זו שנבקעת בימות החמה ואינה חסירה כלום וכבקעה זו שנבקעת בימות הגשמים ואינה חסירה כלום **תנו רבנן שמיר זה ברייתו בשעורה ומששת ימי בראשית נברא ואין כל דבר קשה יכול לעמוד בפניו** במה משמרין אותו כורכין אותו בספוגין של צמר ומניחין אותו באיטני של אבר מליאה טובי שעורין אמר רבי אמי משחרב מקדש ראשון בטלה שירא פרנדא וחוכית לבנה תניא נמי הכי משחרב מקדש ראשון בטלה שירא פרנדא וחוכית לבנה ורכב ברזל ו"א אף יין קרוש הבא משניר הדומה כעגולי דבילה: **ונפת צופים: מאי נפת צופים** אמר רב סולת שצפה על גבי נפה ודומה לעיסה שנלושה בדבש ושמן ולוי אמר שתי ככרות הנדבקות בתנור ותופחות ובאות עד שמגיעות זו לזו ורבי יהושע בן לוי אמר זה דבש הבא מן הציפיה מאי משמע כדמתרגם רב ששת כמה דנתון דבריאתה ושייטן ברומי עלמא ומתיין דובשא מעישיבי טורא תנן התם כל הנצוק טהור חוץ מדבש זיפים והצפחים מאי זיפים אמר רבי יוחנן דבש שמזייפין בו וריש לקיש אמר על שם מקומו כדכתיב זיף וטלם ובעלות כיוצא בדבר אתה אומר בבא הזיפים ויאמרו לשאל הלא דוד וגו' מאי זיפים אמר רבי יוחנן בני אדם המזייפין דבריהם ורבי אלעזר אומר על שם מקומן כדכתיב זיף וטלם ובעלות:

משחרב ביהמ"ק בטל השמיר תולעת שעל ידה נבקע האבן/כה ונופת צופים

מתיקות מופלגת בפירות/י¹⁰ ואמנה צדיקים בעלי אמונה ובטחון חזק בהקב"ה/י¹¹ :
 רבינו לומד מאמר חז"ל זה כמשל ליסוד שמבאר כאן בתחילת התורה שצריך לשבר לב האבן דהיינו מדמה
 הבהמי שבאדם (והמשל לזה הוא השמיר) כדי שיוכל להרגיש מתיקות רוחנית ולהוציא את השכל לפועל
 (והמשל לזה היא הנופת צופים) עד שיעשה ממנו שכל הנקבה (והמשל לזה הוא האמנה)

אות א

כי צריך כל אדם להוציא/כח א"ע מהמדמה [כט/ל] מגדר בהמה/לא שליטת המדמה שבלב על
 השכל, ולעלות אל השכל [לב/לג] לגדר אדם ששכלו שולט על הלב. וכשנמשך אחר המדמה, זה

עין יעקב סוטה אות (קכח) שם פסקא. ופסקו אנשי אמנה. (מאי "אנשי אמנה")? אמר רבי יצחק, אלו בני אדם, המאמינים בקדוש ברוך
 הוא. דתניא, רבי אליעזר הגדול אומר, מי שיש לו פת בסלו, ואומר, מה אכל למחר? אינו אלא מקטני אמנה, והיינו דאמר רבי אלעזר, מאי
 דכתיב, (זכריה ד) "כי מי בז ליום קטנות" – מי גרם לצדיקים, שיתבזבו שלחנם לעתיד לבוא? קטנות שהיתה בהם, שלא האמינו בקדוש
 ברוך הוא.

כ"ה סוטה מה: ור' נחמיה שמיר למאי אתא מיבעי ליה לכרנתיא אבנים הללו אין כותבין אותן בדיו משום שנאמר פתחי חותם ואין מסרתי
 עליהם באיזמל משום שנאמר במלואותם אלא כותב עליהם בדיו ומראה להן שמיר מבחוץ והן נבקעות מאליהן כתאינה זו שנבקעת
 בימות החמה ואינה חסירה כלום וכבקעה זו שנבקעת בימות הגשמים ואינה חסירה כלום. תנו רבנן שמיר זה ברייתו כשעורה ומששת
 ימי בראשית נברא ואין כל דבר קשה יכול לעמוד בפניו במה משמירין אותו כורכין אותו בספוגין של צמר ומניחין אותו באיטני של אבר
 מליאה טובי שעורין.

כ"ו כנ"ל בגמ' שם נופת צופים: מאי נופת צופים? אמר רב סולת שצפה על גבי נפה ודומה לעיסה שנלושה בדבש ושמן. פרש"י – מרוב
 שומנה מדבקת בדופנה נפה ודומים לעיסה חיה שנלושה ביין כו' נופת דבק הנפה צופים שצפה: ולוי אמר שתי ככרות הנדבקות בתנור
 ותופחות ובאות עד שמגיעות זו לזו. פרש"י – שהיתה ברכה מצויה בעיסה וכשמדבקות ככרות בדופנה התנור אחת בדופן זה ואחת בדופן
 זה שכנגדו והן תפוחות אצל"ר בלע"ז עד שמגיעת פני זו לזו כצוף זה שגדל ומתפשט והולך ותולה באויר כן אלו צפות ותפוחות באויר:
 ורבי יהושע בן לוי אמר זה דבש הבא מן הציפא. פרש"י – מן הצופים – ההרים הגבוהים שמשם צופה למרחוק:

כ"ז כנ"ל בגמ' שם ופסקו אנשי אמנה: אמר רבי יצחק אלו בני אדם שהן מאמינין בהקדוש ברוך הוא, פרש"י – לוותר ממונם לנוי הדור
 מצוה ולצדקה ולהוצאת שבתות וימים טובים: דתניא רבי אליעזר הגדול אומר כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו
 אלא מקטני אמנה והיינו דאמר ר' אלעזר מאי דכתיב כי מי בז ליום קטנות מי גרם לצדיקים שיתבזבו שולחנן לעתיד לבא קטנות שהיה
 בהן שלא האמינו בהקדוש ברוך הוא

ועיין עין יעקב על מסכת שבת אות (צא) ואמר רבא, לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי אמנה, שנאמר, (ירמיה ה)
 "שוטטו בחוצות ירושלים וראו נא ודעו וגו' אם יש עושה משפט, מבקש אמנה וגו'. איני, והאמר רב קטינא, אפילו בשעת פלוגה של
 ירושלים לא פסקו ממנה אנשי אמנה, שנאמר, (ישעיה ג) "כי תפוש איש באחיבו בית אביו לאמר, שמלה, לכה קצין תהיה לנו":

כ"ח להוציא את עצמו מהמדמה דהיינו שליטת נפש הבהמית ומשמע שאדם נולד בהמה וצריך לצאת מהמציאות שבה נולד וזהו לפתח
 חטאת רובץ כמבואר בגמ' סנהדרין צא: שנחלקו רבי ואנטונינוס ממתי יצה"ר שולט באדם ביצירה או לידה והודה רבי שבלידה כמ"ש
 לפתח חטאת. וזה בחי' חשוכא דקדמא לנהורא וכו' שהחלל הפנוי קדם להארת האמת דהיינו החלל והמקום שניתן אפשרות לחשוב
 שיש מקום פנוי ממנו ית' החלל הזה הוא דמיון הוא המדמה וכל עבודתו בעוה"ז לגלות דלית אתר פנוי מניה ובגלוי האמת מתבטל
 ממילא הדמיון

¹⁰ עץ חיים שער נ' פ"י. ספר הברית ח"א מאמר י"ז פרק ט עד טו ועיין תורה נד אות ה' ותורה ח' תנינא אות ז' ח'

ל כאן ובתורה נד מתייחס רבינו אל המדמה שהיצה"ר בעצמו אבל עיין תורה ח' תנינא שם המדמה הוא כלי לנבואה ואמונה תפלה ביד
 הנביאין אדמה ועיין מזה גם בסוף תורה נד

לא כח המדמה מבואר בקיצור בע"ח שער נ' פ"י ובאריכות בספר הברית ח"א מאמר יז מפרק ט' עד טז וקיצור הדברים נראה לבאר שהוא
 כח מכוונת הנפש הבהמית שבאדם (דהיינו שהוא כח שיש גם לבהמה) דהיינו שהנפש הבהמית נוסף בה על הנפש הצמחית שני כחות
 חיצוניים – כח התנועה וכח החמישה חושים ועוד שני כחות פנימיים כח המדמה וכח המתעורר. כח המדמה גם הוא מתחלק לשני כחות
 כח המשיג וכח הזוכר.

ה' החושים יש להם שרש במח והוא כח המדמה (סה"ב שם פ"ט) שמתרגם את החוש הגשמי לדמיון רוחני כדי לרשום אותו בזכרון. עוד
 בכח המדמה לשלוח דברים מהזכרון ולהרכיבם כגון שאדם לכן שראיתי אתמול הוא האדם הלבן ששמעתי קולו ערב שלשום ומכח זה
 יש במדמה גם הכח הרכבה של שקר דהיינו שנדמה לו כנ"ל ובאמת אינו כן ועוד גם יכול להמציא ע"י הרכבה דבר שנמנע לגמרי כגון
 ספינה שמצייר בדמיונו במוגבל לנמצא בזכרונו (צ"ע עד כמה הוא מוגבל בזה) וברזל ומעוף הצפור בשמים ומרכיבם יחד ונמצא
 שהמציא שקר שאינו בנמצא כלל כגון ספינת ברזל עפה באויר וכיו"ב (דוגמא זו מקורה בפ"א משמונה פרקים לרמב"ם הביאה בספר
 הברית שם ריש פ"יא) עוד שם סוף פ"י כל מה שבצבע ומדה ותמונה מושג במדמה ורק צורות הנפרד בשכל ומלאך חושב רק בשכל ולא
 במדמה.

¹¹ דהיינו התבוננות בעבוה"ש כי העבודה בלי שכל נקרא שינה כמבואר בתורה ס' אות ו' ועיין תורה סא תנינא ככל שיוצא ממדמה לשכל כן יוצא מתחת הזמן ללמעלה מהזמן
 ועיין תורה יב תנינא רק תמימות ופשיטות בלי שום חכמות, ובתורה יט תנינא בלי שום חכמות כלל

בחי' שרירות לב [לד] הסתכלות בחוזק ותוקף תאוות הלב/לח, **שהוא הולך אחר המדמה שבלב/ל** אע"פ שמקום המדמה במח/ל¹⁰ אבל כששולט עליו הלב נקרא מדמה שבלב/ל¹¹. וכשיוצא משרירות הלב, ומשבר לבו האבן [לט/מ], **זה בחי' שמיר** דהיינו שהמתגבר על יצרו ומשבר לב האבן מכונה שמיר, על שם תולעת השמיר שהיתה בבנין המקדש **שעל ידו נכנע האבן** [מא] שכשהיא מונחת על האבן האבן מתבקעת דהיינו שהיא דבר קטן שלא אוכל את האבן אלא עצם המציאות שלה כשהיא מתגלה ממילא מתבטל ונשבר האבן הכי נמי השכל האמת/מ¹², כשהוא מתגלה אזי ממילא נשבר המדמה, **ואינו הולך אחר תאוות המדומיות/מ**¹³ דהיינו כשרואה דבר לא מתעורר המדמה לשלוף מהזכרון את התועלת הגשמית והתענוג שזוכר שיכול לקבל ממנה, **והולך אחר השכל** בוחן את הדבר לפי תועלת רוחנית המביאה כבוד שמים:

וכל זמן שלא הוציא שכלו אל הפועל דהיינו קודם שמתבונן/מ¹⁴ בשכלו לחקור ולחשוב בעבודת ה' **שלא השתמש בשכלו עדיין** דהיינו אע"פ שכבר שבר את המדמה ואין לו יצה"ר עכור בהמי (קל"מ),

¹⁰ נראה שגדר השכל להבדיל מהמדמה שכל עסקו רק מהזכרון ששולף ומרכיב אבל השכל בעיקר מחדש ולא מרכיב. עוד שהמדמה עיקרו שרש לחושים ועסקו לדמות חוש גשמי לדמיון מגושם אבל השכל עוסק רק בנבדל לגמרי מצורה וצויר והרגש ומידה.

ועיין ליקוטי הלכות יו"ד – הלכות עבודת אלילים הלכה ג (הלכות ריבית) אות ז' – כי ממון דקדשה של ישראל יקר מאד, כי בו מתגלין הגוונים עלאין שהם גדלת הבורא יתברך, שעל – ידי זה מכניעין הפח המדמה שהם כל הקלפות והתאוות והמניעות וכו', וזוכין לעלות אל השכל האמתי שזה תכלית הכל, פי זה עקר העבודה והתכלית של האדם שפא לזה העולם פדי לשבר היצר הרע שהוא הפח המדמה שמשם כל התאוות וכו'. ולזכות אל השכל, להפיר את הבורא יתברך, שזה עקר השכל האמת. וחיון מזה אין שום חכמה ואין תבונה ואין נקרא בשם שכל וחכמה כלל, כמו שנאמר, "אל יתהלל חכם בחכמתו וכו' פי אם בזאת יתהלל המתהלל השפל וידע אותי וכו'". וכמו שנאמר, "וידעת היום והשבת אל לבבך פי ה' הוא האלקים". וכתוב, "אתה הראת לדעת פי ה' הוא האלקים", פי עקר הדעת והשכל הוא דעת ישראל לזכות על – ידי הדעת לעבד אותו יתברך ולהפיר אותו יתברך באמונה שלמה. וכל זה זוכין על – ידי התגלות גדלת הבורא יתברך שנתגלה על – ידי הממון של ישראל שבהם מתגלין גוונים עלאין, שעל – ידי זה שוברין המדמה שהם כל התאוות של היצר הרע וכו' וזוכין אל השכל הזה כנ"ל. נמצא, שממון דקדשה של ישראל יקר מאד, שבו מתגלין גוונים עלאין שהם גדלת הבורא יתברך, שעל – ידי זה זוכין לתכלית הנ"ל. אבל אין הגוונים עלאין מתגלין בהממון כי אם על – ידי מצות צדקה וגמילות חסדים שגדול מהצדקה, שעל – ידי זה נתתקן כל ממונו. ואז דיקא נתגלין הגוונים וזוכין על – ידי זה לשבר המדמה וכו', כמבאר בהתורה הנ"ל כנ"ל,

¹¹ לשה"כ דברים כט ית. ירמיה יא ה. תהלים פא יג.

¹² לשון שרירות בחז"ל (ספר השרשים לרד"ק אות ש' ערך שר) נתפרש בשני פירושים לשון אשורנו דהיינו הסתכלות ולשון חוזק כמו שריר וקיים ושניהם שייכים לכאן כי כשהולך אחר המדמה נמצא שהולך אחר הסתכלות ליבו המתחזק עליו.

¹³ הליכה אחר המדמה היא פירוש לשרירות לב כי העינים הם כמו רגלי השכל וזהו לשון לתור את הארץ שהוא לשון הסתכלות ולשון הליכה (כמובא בשם הגר"א)

¹⁴ ואליו נמשכים חוטי החמישה חושים ובו מתרגם החוש לדמיון כפי שירשם בזכרון ונרשם ע"י המדמה בזכרון

¹⁵ כי כל התאוות הן ע"י המדמה ששולף מהזכרון את התענוג שנרשם מאיזה דבר כגון מאכל או תאוה אחרת ומעורר את הלב להיות תאב אליו. כחז"ל עין רואה ולב חומד ולפעמים גם בלא שיראה מעלה בדמיונו התענוג וכאילו עבשיו מתענג עליו ועי"ז מעורר הלב לדבר.

¹⁶ לשה"כ יחזקאל יא יט, לו כו

¹⁷ יחזקאל פרק יא (יט) ונתתי להם לב אחר וריח חדשה אתן בקרבכם והסרתיו לב האבן מפשרם ונתתי להם לב בשר: יחזקאל לו (כו) ונתתי לכם לב חדש וריח חדשה אתן בקרבכם והסרתיו את לב האבן מפשרכם ונתתי לכם לב בשר:

¹⁸ כמבואר שם בסוטה מה: וירושלמי סוטה פ"ט ה"ג

¹⁹ עיין תורה א' שהשכל מכונה יעקב והוא אור גדול ומאיר לו בכל דרכיו ומהמשל לשמיר מובן שמציאות השכל מבקעת את המדמה לא באופן של מלחמה אלא עצם התגלות השכל מבטל את המדמה ומגלה שאין לו מציאות כלל אלא כולו דמיון גמור ועיין לק"ה מתנה ד' אות יג מבאר עפ"י התורה שלנו את מה שכתוב ביעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר ופרש"י עפ"י המדרש כמעביר הפקק מעל הצלוחית, ומובא במפרשים לחלק בין לשון ויגל לווגללו הרועים, כי ויגל היינו שגילה שלא היה שם מכסה כלל, והיינו כנ"ל כי בהתגלות השכל מתברר שכל הדמיון אינו מציאות כלל. אבל גללו היינו בחי' טוען ונטען עמו שע"ז כל פעם חוזר לכסות את הבאר מים חיים.

²⁰ הלשון תאוות מדומיות משמע שכל תאוה היא דמיון וצ"ע. ונ"ל כי בכח המדמה ששם כח הזוכר (כנ"ל בשם הע"ח) אזי כשרואה דבר תאוה, מדמה את התענוג שיקבל מהתאוה הזו, ואזי מעורר בלב חשק אליה כדאיתא בחז"ל עין רואה ולב חומד. אבל אם היה בוחן אותה בשכל היה מתאב אותה, כי מצד השכל נבחן התועלת של כל דבר ביחס לטוב נצחי, אבל עונג גשמי לא מדבר אל השכל. וכן מבואר בתורה עב – ובאמת מי שיש לו דעת צח כל שהוא היצר הרע הזה הוא אצלו שטות גדול ושגוען ואין צריך שום התגברות לנצח אותו.

²¹ עיין לק"ה גבית חוב מקרקעות ג' ג' מבאר שם שהג' שכלים דהכא הם בחי' חב"ד נמצא שהשכל בפועל הוא בינה שחוקר בשכלו ומבין דבר מתוך דבר

ליקוטי הלכות – גבית חוב מקרקעות ואפותיקי הלכה ג אות ג' – והשכל יש בו שלש בחינות שהם, שכל בכח ושכל בפעל ושכל הנקנה כנ"ל. וזהו בחינת שהתורה משלשת בכל הבחינות, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (שבת פח). בריף רחמנא דיהיב לן אורין תליתא

ומגושם וכבר לא נמשך ליבו אחר תועלת ותענוג מגושם, שזה הקרקע שעליו יכול להתחיל לבחון כל דבר בשכל ולהמשך ליבו לתועלת ותענוג ומתיקות רוחנית, אעפ"כ כיון שעדיין לא התבונן בשכל אמת בעבודת ה', אז אצלו השכל הוא רק בכח. אע"פ שכבר שבר המדמה, כי רק אז נתקומם תכונת שכלו/מ"ה. כי כשזה קם זה נופל/מ"ו } כמבוא ברש"י ריש פ' תולדות^{מ"ו}}, אבל השכל עדיין בכח בחי' חכמה (לק"ה גבית חוב ג' ג') שהיא קבלת הקדמות מבחוץ קודם שמתבונן להבין בהן דבר מתוך דבר, אמנם כבר מרגיש מתיקות החכמה ע"י שביטל זהמת המדמה.

ואח"כ אחרי ששבר את המדמה אזי כשחוקר בשכלו בהתבוננות בגדולת ה' ומשתמש בו/מ"ח בהתבוננות בעבודת ה' (כמבואר בתורה א' להסתכל בשכל של כל דבר כיצד יקרב אותי זה הדבר להקב"ה להרבות כבוד שמים), אזי השכל בפועל. וזה בחי' נופת צופים כשמרגיש מתיקות השכל וכל התפעלות לבו רק ממתיקות שכלית רוחנית ולא ממתיקות גשמיות/מ"ט, בבחי' (ש"ה ד) נופת תטופנה שפתותיך, שהוציא מתיקות שכלו מכח אל הפועל שמתבונן בשכלו כנ"ל עד שמחדש איזה עיצה מעשית כיצד להתקרב לה' והרבות כבוד שמים, לזוה שפתותיך, הוא בחי' מוציא מכח אל הפועל, שהוא בחי' הדיבור^נ רוצה לומר ש"נופת תטופנה" הוא דייקא "שפתותיך" שרומז לזה שכשהשכל הוא

על יד תליאתה וכו'. כי התורה בלולה משלש בחינות הנ"ל שהם בחינת שכל בכח ושכל בפועל ושכל הנקנה, שהם בחינת חכמה בינה ודעת, כי חכמה היא בחינת שכל בכח פידוע. כי חכמה היא בחינת כח השכל לבד קדם שמתחיל להתבונן דבר בשכלו. ועל - פן נקרא חכמה שהוא בחינת כ"ח מה, הינו שכל בכח שנקרא מ"ה, כי עדיין אין בו שום תפיסה, ובינה הוא שכל בפועל דהינו מה שמתבונן בחקמתו ומוציא מתיקות שכלו מכח אל הפועל ומבין דבר מתוך דבר, אבל אף על פי שכבר התחיל לעין ולהתבונן בשכלו ולהבין דבר מתוך דבר, אבל לא השיג תכלית מבקשו מה שרצה לפעל בשכלו. ואחר - כך בשואכה ומשיג תכלית מבקשו זה בחינת שכל הנקנה שזהו בחינת דעת, כי דעת הוא השכל הנולד על ידי החכמה והבינה, דהינו מה שהשיג וידע דבר על מכונו על ידי תבונות שכלו.

וזה בחינת אורין תליאתה שהם, מקרא, משנה, תלמוד, כי מקרא הוא בחינת שכל בכח, כי שם במקרא אין רואין תבונות השכל, רק שם השכל בכח. וצריכין להוציא השכל מכח אל הפועל וזה בחינת משנה ששם מפרשין כל ההלכות היוצאין מן המקרא, אבל עדיין אין יודעין משם גמר ההלכה עד שזוכין לתלמוד ששם מפלפלין, עד שמבקרין שמעתתא אלבא דהלכתא, עד שזוכין לידע גמר הפסק דין איך להתנהג ולקיים מצוות התורה שזהו בחינת שכל הנקנה. שזהו עקר הקיום וההשארה של האדם לאחר מיתתו, דהינו בשואכה להתבונן בשכלו עד שזוכה לידע ולהשיג דבר על מכונו, דהינו שידע עצה טובה איך להתנהג בעבודת ה', כי לא המדרש עקר אלא המעשה, דהינו מה שזוכין על - ידי תבונת שכלו להבין ולהשיג איזה עבדא טובה איך לעשות ולהתנהג בעבודת ה' שזהו עקר קיום השכל. וזהו עקר ההשארה של האדם לאחר מיתתו בשואכה שגשאר ממנו עצות טובות ודרכים ישרים לעבודת ה' וכו'.

^{מ"ה} כי שירת המדמה ע"י שמאיר השכל אבל עדיין לא השתמש בו רק מאיר עליו מרחוק כמו השמיר על האבן ששובר בלא מגע

אולי אפ"ל שע"י בחי' שמיר נעשה לב נשבר שזה בחי' שכבר לא מתגאה אבל עדיין לא זכה לשפלות ממש שזה עיקר השכל ולפי הנ"ל שהדמיון הוא התאוה צ"ל שע"י השמיר שמבטל הדמיון והתאוות המונעות לראות פנמיות ועי"ז מונע ממנו להשכיל להסתכל בשכל של כל דבר. ולפי הנ"ל בלק"ה שבפועל הוא בינה שמבין דבר מתוך דבר צ"ל שהמדמה מטעה אותו בזה

^{מ"ו} צ"ע שאמר שע"י ששבר את המדמה קם שכלו נמצא שנפילת המדמה מקים את השכל ואילו המשך דבריו כי כשזה קם זה נופל משמע הפוך שתקומת השכל מפיל את המדמה. אבל באמת לפי המתבאר לקמן א"א לשבר את המדמה אלא ע"י התגלות השכל והיינו שתקומת השכל מפיל את המדמה והיינו דאמר לעיל שהשמיר משבר את האבן והשמיר הוא אור השכל אמת שמאיר מרחוק כנגד לב האבן א"כ לפ"ז שפיר נקט כשזה קם תחילה

^{מ"ז} בראשית כה כג עה"פ ולאם מלאם יאמין [גם עיין מגילה ו. עה"פ ביחזקאל (כו ב) אמלאה החרבה לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים ועי"ש שאין להאמין שירושלים וקיסרי שתיהן בנייות]

^{מ"ח} עיין תורה לה אות א - 'ישראל הם עם קדוש' (ג). וכל אחד ואחד מישראל, יש לו חלק אלוה ממעל, שהוא בחינת חכמה, כמו שכתוב (תהלים ק"ד): 'כלם בחכמה עשית'. ועל שם זה נקראים ראשית, כמו שכתוב (ירמיה ב'): 'קדש ישראל לה' ראשית' וכו'. אבל בשעת הולדה, השכל מצמצם אצל כל אחד ואחד. וכשמתחילין להשתמש בו בהתבוננות עבודת השם יתברך, אזי שכלו הולך וגדול, כמו שכתוב (מלכים - א ה'): 'ויתרב חכמת שלמה'.

ועיין תורה סב אות ב - כי האמת, מה שהגביל השם יתברך לשכל האנושי שיוכל להבין, הוא מצוה גדולה לחדד השכל, להבין הדבר על פריו, ועל זה נאמר (אבות פרק ב): 'ידע מה שתשיב לאפיקורוס'

עיין תורה סה אות ד - כי הנפש היא בת השכל, כי עקר גדול הנפש, הוא על - ידי השכל, שמגדלה ומתקנה, וכמו שכתוב (משלי י"ט): 'גם בלא דעת נפש לא טוב'. וכשהשכל בשלמות, אזי הוא עושה פרות. אבל בשנפגם השכל, אזי הוא בחינת 'ארגץ פרי למלחה' (תהלים ק"ז). והמליחות, היא בחינת היסורין שמרגישין, על - ידי שאין השכל בשלמות כנ"ל, והוא בחינת צמאון הנפש כנ"ל.

עיין תורה קצב - וזה גם כן בחינות הנשמה, כי הנשמה היא בחינת השכל כמה שכתוב (איוב ל"ב): 'ונשמת שדי תבינם'

ועיין תורה יב תנינא - ועקר היהדות הוא רק לילך בתמימות ובפשיטות, בלי שום חכמות, ולהסתכל בכל דבר שעושה, שיהיה שם השם יתברך, ולכלי להשיג כלל על כבוד עצמו. רק אם יש בזה כבוד השם יתברך יעשה, ואם לאו לאו, ואזי בודאי לא יבשל לעולם.

וגם עיין תורה יט תנינא - עקר התכלית והשלמות הוא רק לעבד השם בתמימות גמור, בלי שום חכמות כלל. (אכל נלאה טלאן כוונתו נעיק לחכמות חילוניות כמבואר ע"ס)

^{מ"ט} וכתוס' עד שאתה מבקש שיכנסו דברי תורה תבקש שלא יכנסו מעדנים והיינו כנ"ל כי כשזה קם זה נופל דהיינו הרגשת מתיקות גשמית והרגשת מתיקות רוחנית א"א לשתייהן כי זו מדמה וזה שכל.

¹ המבואר כאן בסוגרים נמצא בדפוס בלא סוגרים, ובתקופה הוסיף סוגרים

מתוק אצלו אזי בכוחו להוציאו לפועל כמו שהשפתים שהן אחת מחמשת מוצאות הפה מוציאות לפועל בדיבור את מה שבשכלו:

עתה יבאר מה הוא שכל הנקנה ומבאר דהיינו שאחרי שיצא ממדמה לשכל, ועוד התבונן בשכלו והוציאו מכח לפועל אזי כשמשיג בשכלו כל מה שביד אנושי להשיג זה שכל הנקנה. וצ"ע כי בלק"ה (גבית חוב מקרקעות ג' ג' הנ"ל) מבאר דהיינו דעת, ומבאר שם שחכמה היא שכל שיש לו בכח קודם שהתבונן בו וכשמתבונן בו מוציאו לפועל ויודע הדבר על בריו אבל אין זה המבוקש שאותו צריך להוליד מהתבוננות, ונראה ברור שכוונתו שאע"פ שבשכל הדבר ברור לגמרי אבל אין זה המבוקש אלא כשיעשה בו איזה מעשה דקדושה שזה המבוקש ונראה ברור כוונתו שזה ע"י שהשכל הזה יאיר בלב איזה התפעלות דקדושה. וכן ידוע הכלל שדעת הוא החיבור של השכל למדות שבלב, ולכן קשה לשון רבינו שנראה שהדעת היא שכל לבד. וזה בעצמו קשה לומר גם ממה שביאר רבנו ששכל הנקנה הוא מה שישאר מהאדם לנצח, ובתורה עב תנינא מבואר שמה שיקום בתחיה זה השפלות דהיינו הדעת שבאה לביטוי בענווה, והיינו כנ"ל שדעת היא כשהשכל מאיר במדות. ואדרבה לומר ששכל לבד הוא תכלית זו דעת הכופרים כמבואר בתורה יט תנינא. ועיין תורה נג שם נקט כלשון המובא כאן – ומי שהוא שלם בדעתו שהוציא אותו מכח אל הפועל והשיג בדעתו מה שאפשר לדעת האדם להשיג בדעתו אזי הוא קרוב לדעת הקב"ה וכו'. ומבואר שבשמישיג מה שאפשר לדעת האדם להשיג זה הקרקע להולדת הדעת היונקת מדעת הקב"ה דהיינו חידוש הדעת שע"י התפשטות הגשמיות ברצוא ושוב שמוליד השגות אמת חדשות (עיי"ש שבארנו עפ"י תורה עב ותורה קצ). אלא ששם (תורה נג) הוסיף שאחד מהתנאים להולדה הזו היא בחי' "דירה" דהיינו שהשכל הזה יאיר בלב עד שיתבטא ביראת שמים גדולה.

ונראה שכאן מדבר על דעת שקודם ההולדה דהיינו רק מה שמברר בבינה את השגות החכמה שכבר יש לו, בלא שמוליד דעת חדש ע"י בטול לא"ס.

אבל נשאר קשה שלא מבאר שעיקר הדעת היא להאיר בלב כנ"ל. ונ"ל פשוט שרבנו קיצר כאן כיון שביאר עניין השמיר ונפת צופים ואמנה שרומזים לשכל בכח בפועל ונקנה הנזכרים אצל המחקרים, לכן נקט בעניין הנקנה כלשונם שהוא שמישיג כל שביד אנושי להשיג, אבל בוודאי ואנחנו צריכים להבין מעצמינו שאין זה שלימות אלא כשמאיר בלב יראה וענווה כדברי רבינו בהרבה מקומות. ועוד יותר שזה רק הקרקע להשיג עוד יותר דעת דהיינו התחדשות הדעת ע"י ביטול כנ"ל בתורה נג ותורה עב ותורה ד' אות ט'.

ואח"כ כשמשיג בשכלו כל מה שיש ביד אנושי להשיג/א² בהתבוננות בשכל וקיום העצות שהעלה ממנו, אז שכלו שב שכל הנקנה, כמו"ש המחקרים [ב]ג/ג², שיש שכל בכח, ושכל הפועל, ושכל הנקנה [ג] דהיינו שנעשה ממנו דעת (לק"ה הנ"ל) דהיינו שמאיר השכל במדות ועיקר הביטוי לזה הוא בשפלות וענווה כמבואר בויקרא רבה א' טו כדמצינו במשה רבנו : **ועיקר קיומו של אדם לאחר מיתתו, אינו אלא שכל הנקנה דהיינו השכל שנהפך אצלו לדעת וענווה, וזה השארותיו לאחר המיתה/ג²** כמבואר בתורה עב תנינא/י².

^א הלשון הזה צ"ע

²² הקדמת הרמב"ם למשניות. ולשון שבילי אמונה אמצע נתיב שיש – שכל האפשרי הפועל והקנוי.

²³ ספר שבילי אמונה – אמצע הנתיב הששי – כח המדבר א"א להיות באדם כי אם מהבורא יתברך, והוא חלק מן השכל, כי יש בשכל ג' מינים, או תקראם ג' מדרגות מושכלות, והם שכל האפשרי המכונה לבן רשד. שכל החומרי הוא כח המדבר. ושכל הקנוי והוא העיוני ושכל הפועל. שאבאדם לפנים בסמוך, ושכל החומרי שהוא השכל המתפעל יהיה דמיון החומר, והנושא לשכל הקנוי והוא השכל הנקנה, ושכל הנקנה דומה כחומר וכונושא לשכל הפועל, ושכל הפועל לפעולת ההשגחה בכח המדבר והגיעו השגותו בתכלית מדרגות השלמות אשר לאדם הוא ששיגהו והוא תכלית ההצלחה.

²⁴ לק"ה גבית חוב מקרקעות ואפתיקי ג' אות ג'

²⁵ צ"ע עה"פ ויקבור אותו בגי פרושו שמה שכתוב ותחסרהו מעט מאלקים דהינו שלא זכה לשער החמישים זה רק בחייו, אבל במותו זכה לשער ה' והיינו בגי' דהיינו בגי' מדות של רחמים שבשער ה'. (וכן שמעתי שמה שאדם משתוקק כל חייו יזכה לאחר מותו לעלות לשם). ואולי מדרגת האדם בעוה"ב היא בין מה שקנה לבין מה שהשתוקק לקנות שכיון שכלים ממש יש לו רק על מה שקנה לכן בזה ודאי נהנה מזיו השכינה לפי מדרגתו הנקנית אבל כלי השתוקקות גם הם בחי' כלים קצת לזכות על ידם לאיזה שכר וצ"ע. ונראה שהם בבחי' פנימי ומקיף אלא שאחר הפטירה המקיף מאיר לאדם ביתר שאת ממה שבחייו.

ועיין תורה כא אות ה' שהנפטר ע"י ה' ימי אבלות של קרוביו עולה נשמתו לאור הפנים ובפשטות הכוונה שיש בחי' קדוש נרות לאחר מיתה ע"י קרוביו ואינו קידוש ממש אבל קצת מועיל להעלותו למקום שלא אחז בו בחיותו. אמנם צ"ע בזה אפשר שהוא אותו אור הפנים הראוי לו מצד שכל הנקנה שבו אלא שהאבל עליו מפריד נפשו מעוה"ז שיוכל לזכות בו. ועיין טעמי המצוות להאריז"ל פרשת ויחי דיני אבלות.

עיין תורה ו' שכל אדם עובר עליות וירידות ועיקר הבקיות היא לא ליסוג משכל הנקנה ולא לדמות שכבר בא על מבוקשו ברצוא דהיינו שכל בכח.

וזה בחי' אַמְנָה הנ"ל, כי אַמְנָה לשון קיום דבר [נ"ז]/[נ"ח], כי שכל הנקנה, הוא קיום של אדם לאחר מותו/טו:

ושכל הנקנה נקרא, מה שאדם יודע הרבה דברים בידיעה אחת דהיינו עיצה מעשית שהיא מסקנת כל האפשרויות שעלו לו בהתבוננות השכל. כי קודם צריך לידע הרבה הקדמות קודם שידע איזהו דבר כי בתחילה השכל הוא רק החכמה שהשיג, ואח"כ כשמשיג את הדבר ואח"כ מתבונן בו ומעלה אפשרויות רבות של כבוד שמים שאפשר לקיים על ידו, ושממתבונן עוד ומעלה העצה האחת הכוללת הכל אז משליך הקדמותיו, ויודע את הדבר בידיעה אחת /טו:

ועיקר המעין החכמה מן המקדש יצא [ט"ז]/[ט"ח] דהיינו שלהסתכל בשכל של כל דבר זה ע"י בית המקדש, כי שם היו מקריבין הקרבנות/ט"ז, שהם הבהמיות וכח הדמיון. כמ"ש (תהלים נא) זבחי אלקים רוח נשברה, דוד המלך אומר בתהלים שרוח נשברה של אדם דהיינו השפלות היא כמו זבח בהמה בבית המקדש, דהיינו ששבירת הדמיון הם הקרבנות כי התגברות המדמה היא גאוה ורוח גבוהה גסות וגאוה וישות הבא מהבהמיות כמו בהמה שרק לעצמה דואגת עד כדי שטורף את זולתו לקיום עצמו, והקרבנות הן זבחות המדמה והגאוה דהיינו רוח נשברה. ובשביל זה אמרו חז"ל, כשחרב ביהמ"ק בטל השמיר וכו' כי חורבן הבית הוא נפילת השכל ואזי בטל כח השמיר השובר את המדמה. וכשיבנה ביהמ"ק ונזבח בהמות ועל ידן את הבהמיות דהיינו המדמה שבנו שגרם לחטא, אז יתקיים (יואל ד) ומעין מן המקדש יצא [ט"ז]/[ט"ח] דהיינו מעין החכמה והשכל :

^{טו} עיין ריש תורה עב תנינא – ועקר הגדלה היא שפלות, כמו שמיצינו אצל השם יתברך: 'כל מקום שאתה מוצא גדלתו של הקדוש ברוך הוא, שם אתה מוצא ענותנותו' (מגלה לא), כי עקר הגדלה היא שפלות. ועקר התחיה לעתיד, שיעמדו בתחיה ויחיו חיים נצחיים, עקר מה שיהיה נחיה ויקום בתחיה הוא השפלות של כל אחד. כי השפלות של כל אחד ואחד יהיה נחיה לעתיד, ויקום בתחיה, בבחינת (ישעיה כ"ו): "הקיצו ורגעו שכני עפר", ודרשו רבותינו, וזכרונם לברכה (סוטה ה'): 'מי שנעשה שכן לעפר בחייו, כי עקר התקומה בתחיה יהיה רק להשפלות, שהשפלות של כל אחד ואחד יהיה נחיה ויקום בתחיה לעתיד:

^{טז} כמ"ש בראשית כ' יב וגם אמנה אחותי היא וביהושע ו' כ' אמנה אנכי חטאתי

^{טז} אמנה לשון אמונה (שיה"ש ד' ח' תשורי מראש אמנה פרש"י שם מראשית האמונה שהאמנת בי) ואמנה לשון קיום (כנ"ל) החילוק גדול ביניהן כי אמונה במלכות וקיום כל דבר הוא בנצח והודו כידוע ששם מתבשל השפע ונחלט לפני שיוצא אל המלכות.

^{טז} עיין תורה עב תנינא שבתחיה יקום מהאדם רק השפלות שלו. והכא נקט השארותיו לאחר מיתה, ואפשר דהיינו הך כנ"ל שעיקר הבהמיות דהיינו המדמה מביא לגסות הרוח, אבל השכל בחי' חכמה מה כוחי בחי' אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני כמבואר בתורה פג תנינא שזו החכמה עד כמה שמשיג שהיא רחוקה ממנו.

^{טז} ולעיל אמר שמשיג כל מה שאנוש יכול להשיג ובלק"ה גבית חוב מקרקעות ואפותיקי ג' – ביאר שג' שכלים אלו הם חב"ד כי חכמה היא שכל בכח שרק יש לו ידיעות וכשמבין דבר מתוך דבר ומחדש דברים עפ"י ההקדמות של חכמה שיש לו זה שכל בפועל וכשנעשה דעת ומאיר במדות זה שכל נקנה.

וזה לשונו שם – כי התורה כלולה מג' בחי' הנ"ל שהם בחי' שכל בכח ושכל בפועל ושכל הנקנה שהם בחי' חכמה בינה ודעת. כי חכמה הוא בחי' שכל בכח כידוע. כי חכמה היא בחי' כח השכל לבד קודם שמתחיל להתבונן דבר בשכלו. וע"כ נקרא חכמה שהוא בחי' כ"ח מה. היינו שכל בכח שנקרא מ"ה כי עדיין אין בו שום תפיסה. ובינה הוא שכל בפועל. דהיינו מה שמתבונן בחכמתו ומוציא מתיקון שכלו מכח אל הפועל. ומבין דבר מתוך דבר. אבל אע"פ שכבר התחיל לעיין ולהתבונן בשכלו ולהבין דבר מתוך דבר אבל לא השיג תכלית מבוקשו מה שראה לפועל בשכלו. ואח"כ כשזוכה ומשיג תכלית מבוקשו מה שראה לפועל בשכלו. ואח"כ כשזוכה ומשיג תכלית מבוקשו זה בחי' שכל הנקנה שזהו בחי' דעת. כי דעת הוא השכל הנוולד ע"י החכמה והבינה. דהיינו מה שהשיג וידע דבר על מכונו ע"י תבונת שכלו.

^{טז} לשה"כ יואל ד' יח אלא שכתוב מביית ה' וכן לקטן רבינו מביא פסוק זה בשינוי מקדש במקום בית ה'

^{טז} וכן בסנהדרין צב. מי שיש בו דעה (דהיינו שכל המבטל את המדמה) כאילו נבנה ביהמ"ק בימיו עי"ש

^{טז} הלשון כי שם היו מקריבין קרבנות משמע שרק ע"י שבירת המדמה זוכה לבחי' השכל שהוא בית המקדש, ואילו לעיל אמר להפך שצריך להתחיל בשכל והוא המשבר את המדמה כנ"ל שהתגלות השכל בבחי' שמיר מגלה שהמדמה אינו כלום. ואולי בהכנסת בהמה לבית המקדש שהוא השכל כנ"ל שמעין החכמה מביהמ"ק יצא כבר מתחיל ביטול בהמיות ונגמר בחיטה. ועיין בהשטמה בסוף התורה שע"י הסמיכה שסומך מעביר בהמיותו ופגם המדמה שלו לבהמה ואזי כששוחטין אותה נזבח מהמדמה שלו גם ולנ"ל נראה שזה מתחיל בזה שהבהמה ובעליה באים לביהמ"ק כבר נכנע קצת המדמה.

^{טז} עיין לקוטי תפילות כה אות תו.

^{טז} עיין לקוטי תפילות חלק ראשון – תפילה כה אות ותו: ותרחה עלינו ותהיה בעורנו שנזכה לומר ולסדר לפניך תורת כל הקרבנות כולם וקטרת ומנחות בכונה עצומה ובקדושה גדולה ונוראה. עד שתעלה אמירתנו לפניך כאלו הקרבנו כל הקרבנות כולם במועדם ובזמנם ובמקומם כהלכתן. ונשלמה פרים שפתינו כמו שכתוב: "זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים". ונזכה על ידי זה להכניע ולשבר ולבטל כח המדמה, לגרשו ולסלקו ולבטלו לגמרי מעלינו ומעל גבולנו. ותמהר ותחיש לגאלנו ותבנה בית מקדשנו ותפארנו ושם נקריב לפניך כל הקרבנות שיכפרו בעדנו. ויחזרו לנו שלשה דברים שנתבטלו משחרב בית המקדש שהם השמיר ונפת צופים ואמנה. ונזכה (לעלות) אל השכל דקדושה, למעין החכמה היוצא מבית יהודה. כמו שכתוב: "ומעין מבית יהודה יצא". ונזכה לעבד אותך תמיד בחכמה ובינה ודעת דקדושה ובאמונה שלמה באמת כל ימינו לעולם אמן ואמן:

אות ב

כאן מבאר רבינו כיצד הבודיא שהביא רבי יהושע בן חנניא לסבי דבי אתונא דהיינו המדמה הוא התירוץ על הקושיא שהקשו שיראה להם דבר שלא משווה לנגדו את ההפסד שכבר הפסיד. כי בכל מדרגה שעולה האדם מתגבר המדמה מחדש כאילו עדיין לא נשבר כלל. ומבאר כי כל מדרגה היא שכל חדש בעבודת ה' והמדמה מלביש אותו כקליפה על הפרי וא"א להגיע לשכל של אותה המדרגה אלא דרך המדמה.

ודע שבכל עולם ועולם ובכל מדרגה ומדרגה^ס, יש שם דמיונות אלו/ו^ס. והם הם הקליפות הקודמין לפרי שהוא השכל בעבודת ה' השייך לאותה מדרגה, וסובבים את הקדושה, בבחי' (תהלים יב) **סביב רשעים יתהלכון. וכשארם נעתק ממדרגה למדרגה^ס, אז צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות** דהיינו קליפת המדמה המלבישה את השכל הזה, **כדי להגיע אל הקדושה** [ט]. **ותיכף כשעולה להמדרגה^ע תחילה בא אל הקליפה הסובבת את השכל, אזי נתעוררין הקליפות שבמדרגה^{עא}, ומסבבין אותו/ו^{עב}. וצריך להכניע אותם ולשבר אותם, ולטהר אותו המקו' מקליפו' [עג]/ו^{עד}:**

אות ג

- א. מתבאר כאן שאין שני בני אדם שוין וזה בגלל שכל אחד נשמתו יש לה מקום אחר וקבוע בקומת עם ישראל דהיינו החלק אלוך שלו שממנו כל השגתו בתורה והקב"ה ולכן בהכרח שכל השגתו היא בגוון המיוחד לו ואין דומה לו בזה.
- ב. עוד מבאר שיש סולם מדרגות בהשגת אלוקות וכל אחד מישראל יש לו מקום בסולם כפי השכל הנקנה שזכה בו.
- ג. עוד מתבאר שמה שמכניע את המדמה הוא השכל הנקנה דהיינו פנמיות השכל ולא החיצוניות.
- ד. נ"ל לחדש ששכל בפועל הוא השגות אלוקות אבל שכל הנקנה הוא השפלות שזוכה על ידי אותו השכל.

^ס מתולו - מדרגה ומדרגה

^ט **צ"ע מי שזכה** ללבי חלל בקרבי שיצא לגמרי מהמדמה האם חוזר למדמה מגושם כשעולה מדרגה ונראה פשוט שלא אלא שבמדמה הגבוה שלו יש גם בחי' קליפה שהיא דחיקת השעה כמבואר בלק"ה גולה ה' עפ"י תורה כ' ועיינתורה עב שיצ"ר של צדיקים אינו מגושם מדמים עכורים כמ שלנו אלא המתקת הדינים וכדמצינו בודו ובת שבע שטעה בדחיקת השעה ואכלה פגה קודם הזמן.

^{סב} מתולו - ממדרגה למדרגה

^{סג} חיי מוהר"ן יט ולק"ה מעקה ד'

^{סד} מתולו - להמדרגה

^{סה} מתולו - שבמדרגה

^{עב} **עין בזה פע"ח** שע"כ תמיד בכל מדרגה שעולה תחילה הוא בבחי' אחר באחר מחשש יניקת הקליפות וכל תיקון המדרגה היא עד שזוכה לבוא פב"פ ואז זוכה לשכל בשלימות ועולה מדרגה.

עיון פרי עץ חיים - שער התפלה - פרק ז - סדר סוד עליות העולמות חול ושבת - דע, כי בכל העולמות שהמלכות עולה מדרגה אחר מדרגה, כשהיא עולה, עולה אב"א, לפי שגודל האור העליון לא תוכל לקבל פב"פ. וע"י תפילתו, באה וחזרות לפניו פב"פ. וז"ס בערב היא באה, ובבוקר היא שבה. פירוש - בשעת המנחה, בזכות תפלה באה לפניו בעת רצון. ובבוקר בתפלת שחרית תשוב לפניו ג"כ. הרי שני התמידים הוא פב"פ, וכל זמן שתתעלה יותר חזרת לאחור, ובעמידה חזרת פב"פ:

מבואר שכל פעם כשעולה מדרגה היא חוששת מיינקת הקליפות לכן עומדת אחר באחר לזעיר כידוע שזה מחשש יניקה מאחוריה כי מהפנים לא שייך יניקה

^{עג} לק"ה גבית חוב מקרקעות ואפותיקי ג' אות ו', פע"ח שער התפלה פ"ו ד"ה סדר סוד עליות העולמות

^{עד} **ליקוטי הלכות** גבית חוב מקרקעות ואפותיקי הלכה ג אות ו - כי בכל פעם שצריכין לעלות מדרגא לדרגא מתגבר מחדש המדמה שהם הקליפות וכו' ולפעמים כשאין האדם זוכה להתגבר לשבר מחדש כל הקליפות והדמיונות וכו' יוכל לפל מאד, חס ושלום, בעת שצריף לעלות למדרגה השניה. ועל - פן אמרו רבותינו זכרונם לברכה, אל תאמין בעצמך עד יום מותך וכו'. ומזה נמשך שישאר אל באו לידי מכשול זה בסוף הארבעים יום שהיו צריכין לעלות למדרגה גבה יותר ויותר ולא השתדלו לשבר מחדש את הכח המדמה עד שנכשלו. ואז בשנתרצה ה' יתברך למשה צהו על מלאכת המשכן, דהיינו שגלה ה' יתברך למשה העצה איה לזכות לשבר הקליפות והדמיונות שבכל מדרגה ומדרגה שהוא על - ידי מלאכת המשכן, שהוא בחינת צדקה נדבת לב, שעל - ידי זה מאירין הגונים עלאין שיש בכסף וזהב וכו', שזהו עקר בחינת מלאכת המשכן, ששם היו מאירין כל הגונים הקדושים....

ועל פן היה המשכן הולך עמיהם במדבר ממקום למקום, כי בכל פעם היו צריכין לטהר מקום חדש מקליפות כפי המדרגה שהיו צריכים לעלות בכל פעם. שזהו בחינת מסעי בני ישראל במדבר ארבעים שנה, כי באלו המסעות של ישראל כלולים כל העליות של כל ישראל בכל הדורות מדרגא לדרגא שבכל עליה ועליה שבכל דרגא צריכין לגלות הגונים שעל ידי זה מטהרין את המקום והמדרגה מן הקליפות וכו', שזהו בחינת הקמת המשכן שהיו מקימין אותו בכל פעם בכל מסע ומסע כדי להאיר הגונים עלאין שהיו מאירין במשכן, שעל ידי זה מטהרין כל המדרגות שזהו בחינת מסעי בני ישראל פנ"ל:

ה. נמצא לפ"ז כשיוצא ממדמה ויכול להרגיש מתיקות שכל נבדל היינו שכל בכח וכשמתבונן בו עד שזוכה להשגת גדולתו ומציאותו ית' שה' הוא האלקים אין עוד זה שכל בפועל וכשמכח זה תופס פחיתותו וזוכה לבושה זה שכל הנקנה. (עיין תורה ל"ח אות ה') וכן מבואר בתורה עב תנינא שמה שישאר מהאדם ויקום בתחיה זה רק השפלות של האדם והיינו בחי' הנ"ל שעיקר קיומו של האדם לאחר מותו אינו אלא שכל הנקנה/ע"ה.

ו. נמצא כל אדם מקומו בראש הסולם רק עד כמה שמדרג את עצמו בתחתית הסולם כמבואר בתורה יד ריש אות ה' וכמבואר באבות דרבי נתן (ט ב) כ"ד מוכי שחין היו בירושלים ונפשו של משה שפלה מהם/ע"ה. ומהריצ"ח שמעתי עוד להקצין שהרי מבואר בספר היצירה אין למטה מנגע ואעפ"כ משה החזיק עצמו שפל יותר. נמצא מבואר שדייקא הדעת הגדול ביותר הוא השפלות הגדול ביותר. ובעין זה בתורה עט ובעין זה בתורה פב תנינא שמה קישר עצמו גם עם המרוחק ביותר מהקב"ה ע"י שמצא בו אלוקות. ע"ש. ובויקרא רבה (א' טו)/ע"ה מבואר שהשפלות הזו נקראת דעת דייקא כמבואר שם שמה החזיק עצמו לא ראוי להכנס למשכן ביום הראשון שהשרה הקב"ה קדושתו בו ועל זה נאמר שכל ת"ח שאין בו את הדעת הזו נבלה טובה ממנו.

ז. ומשמע שהשפלות היא עיקר הכנעת המדמה דהיינו יציאה מגאות (כמבואר בפנים שזכחי אלקים דהיינו זביחת המדמה היא רוח נשברה) והיא המעלה את האדם למדרגה חדשה ודייקא ע"י שמחזיק עצמו בתחתית הסולם יש בכוחו להרים את כולם.

ח. ודייקא אז כשעולה מדרגה חוזר ומתגבר עליו המדמה ונדמה לו שנפל ממדרגתו וכמבואר בהשמטה בסוף התורה שבזה טועים החסידים ובעין זה בתורה כב שקודם העליה בהכרח שתיהיה ירידה צורך עליה, ועיין תורה קסח לפני כבוד ענוה ולפני שבר גאון.

ט. נראה שכאן במה שמבאר שאין שנים שוין זה בעצמו גם הביאור סיבת גודל מעלת ההתכללות של ישראל זה בזה המבואר בלק"ה ע"ז ג' ז' דהיינו הצדקה לחבירו, שמבואר שעלית חבירו היא עליתו שלו כי זה בעצמו השכל, דהיינו ליצאת מהדמיון שכיון שחבירו שונה ממנו אין הוא הולך בדרך האמת עד כדי דמיון שאסור לתמוך ולעזור לו (כמבואר בשיש"ק ח"א סוף אות קז), אבל השכל האמת הוא להפך שאפילו חבירו השונה ממנו בתכלית כיון שמעשיו לשם שמים לכל היותר הוא עני הגון ודייקא אותו צריך להרים ובוזה דייקא תלוי עלייתי שלי.

ודע שאין שני בני אדם שוין"ע" זה לזה [ע"ט/א]. כי כל הנשמות של כל ישראל הן קומה אחת נמצא הם זה למעלה מזה, וזה מלבוש לזה. ופנימית של תחתון כשעולה מדרגה נעשה לבוש

ע"ה ההשוואה הזו צריכה עיון אבל בכלליות יש דמיון. אמנם בפרטיות יש לדקדק בשינוי הלשון שנקט שם בתחתית המתים וכאן לאחר מיתתו.

ע"ה צ"ע מה סבר הרי לא שיקר עצמו וזכור לי שמתרצים עפ"י לק"ה גבית חוב ג' עפ"י תורה ח' שכל אדם מקבל מהקב"ה כוחות ונעשה בעל חוב וצריך לפרוע חובו אבל כל אחד מקבל כוחות ועבודה לעשות לפי שרשו ואפשר שאדם שפוט זכה לפרוע חובו הרבה יותר מאדם גדול ודייקא ע"י שקיבל הלוואה קטנה כבר פרע אותה מה שאין כן אדם גדול שקיבל הלוואה גדולה עדיין רחוק מזה, נמצא גם משה רבנו יכול הרגיש שפל ומבוזה יותר מהאדם הנמוך ביותר שכיון שלא קבל דעת ושכל וכוחות בקל כבר השלים תפקידו ואילו משה שקיבל כוחות ודעת גדולים מאד עדיין בעל חוב גדול.

ע"ה מדרש רבה ויקרא פרשה א פסקה טו – (טו) ד"א ויקרא אל משה וידבר ה' מיכן אמרו כל ת"ח שאין בו דעת נבלה טובה הימנו תדע לך שכן צא ולמד מנמשה אבי החכמה אבי הנביאים שהוציא ישראל ממצרים ועל ידו נעשו כמה נסים במצרים ונוראות על ים סוף ועלה לשמי מרום והוריד תורה מן השמים ונתעסק במלאכת המשכן ולא נכנס לפני ולפנים עד שקרא לו שנאמר (ויקרא א) ויקרא אל משה וידבר להלן הוא אומר (שמות ג) וירא ה' כי סר לראות וגו' בסנה הפטיק אליו בין קריאה לדיבור באהל מועד אין כאן הפסקה, בסנה מלה"ד למלך ב"ו שכעס על עבדו וצוה לחבשו בבית האסורין כשהוא מצוה את השליח אינו מצוה אלא מבחוץ אבל באהל מועד כשהוא שמח בבניו ובני ביתו שמחים כשהוא מצוה את השליח אינו מצוה אלא מבפנים כמי שהוא מושיבו בין ברכיו וביד אדם על בנו לכך נאמר ויקרא אל משה:

ע"ה מתורו - שו"י

ע"ה לק"ה שומר שכר ב' י' נמצא בשיש"ק ח"א קז

ע"ה שיש"ק ח"א קז – באמת הצדיקים והכשרים כל אחד ואחד כוננו רצויה לשם שמים. ואף על פי כן בודאי דעתם חלוקה זה מזה פי אי אפשר שיהיו דעותיהם שוות לגמרי פי אין שני בני אדם דומים זה לזה וכשם שמשונים בני אדם בצורותיהם כך משונים בדעותיהם, ועל כן בהכרח שיהיה שוניים ביניהם בדעותיהם ודרכיהם והנהגותיהם. ומיום בריאת העולם לא היו עדין שני צדיקים וכשרים אמתיים שוים לגמרי בכל תנועותיהם אף על פי ששניהם הולכים בדרך אחד ויונקים מרב אחד אף על פי כן יש חלוקים רבים בדרךיהם והנהגותיהם וכמו שהאריך רבנו ז"ל לספר ולהפליג בגדל החלוקים בין הצדיקים הגדולים שהיו סמוכים לזמנינו שכלם הם מתלמידי הבעל-שם-טוב והמגיד צוק"ל והיה שלום גדול ביניהם. ואף על פי כן היו מחולקים מאד בדרךיהם שזה היה נוסע על המדינה ודרש ברבים וזה ישב בביתו, זה האריך מאד בתפלה והתפלל לפני התיבה בצעקות והתלהבות גדול, וזה התפלל בלחש עם הצבור בדרך ההמון, וזה הרבה בתורה יותר וזה הרבה בצדקות ופדיון שבויים, וכיוצא בזה שינויים רבים לאין מספר אף על פי שכלם ינקו מרב אחד. פי אי אפשר שיהיו כלם שוין פי כל אחד עובר את ה' כפי מדתו וכפי שורש נשמתו. וזה עקר ששנועיו יתברך שיש לו צדיקים וכשרים הרבה בעולם שכל אחד ואחד עושה לו נחת רוח ותענוג ושעשוע מיוחד מה שאין בחבירו שזהו בחינת ישראל אשר בך אתפאר שהם כלולים מגוונים

וחיצוניות לחיצוניות עליון. נמצא כיון שאין בני אדם שוין ולכל אחד מקום בקומת כנסת ישראל לכן כשאחד רוצה לעלות ממדרגתו למדרגה עליונה, אזי הולך ונעתק האדם העומד במדרגה^{פא} העליונה, והולך ונעתק למדרגה^{פב} היותר עליונה, כי א"א שיהיו שני אנשים במדרגה^{פג} אחת [פד/פה]:

ואינו נעתק מהאדם העליון, אלא הפנימיות שלו, והחיצוניות נשאר. וגם האדם שבמדרגה^{פו} התחתונה, אינו נעתק ועולה, אלא הפנימיות. והפנימיות של התחתון, נעשה חיצוניות לחיצוניות עליון [פז/פח]: נמצא כביכול לפ"ז שהחיצוניות של האדם נשארה במדרגה תחתונה ופנימיותו עלתה למדרגה אחרת גבוהה, נמצא האדם בשתי מדרגות וצ"ע. וא"א לומר שהשגתו במדרגה אחרת

סגי'אין (עיי' בליקוטי מוהר"ן סימן כה) פי אין הקדוש-ברוך-הוא עושה שני דברים שוין (ראה שיחות הר"ן סימן נד) רק כל אחד יש לו דרך ונתיב כפי שרשו ברצון העליון.

אבל הבעל דבר הוא מתגרה ומתקנא בחבורת הצדיקים הכשרים ומכניס בהם מחלוקת, ועקר המחלוקת הוא מחמת שכל אחד אינו מאמין בחברו שגם פגותו ורצונו לשם שמים. אף על פי שאין חברו מתנהג בדרכו ורצונו. פי הבעל-דבר מטעה הלב עד שנדמה לכל אחד שחברו חולק עליו ונוטה מן האמת פי הבעל-דבר הוא נרנן מפריד אלוף ואיש מדינים לחרחר ריב, פי הולך ומסכסך זה בזה והוא בין אחים יפריא. עד שלפעמים יש ששני בני אדם שניהם רוצים רצון אחד, ואף על פי כן יש ביניהם מחלוקת גדול מחמת שכל אחד אינו יודע שחברו רוצה גם כן בזה, ואינם מתוועדים יחד לדבר אחד עם חברו לגלות דעתו ופנימיות רצונו ומחמת זה נדמה לחברו שהוא אינו רוצה בזה ומחמת זה נעשה ביניהם מחלוקת גדול עד שאחר כך אפלו כשמתוועדים יחד אי אפשר לכל אחד לגלות לחברו פנימיות דעתו ורצונו, פי מחמת הקטטות והמריבות והקפידות שביניהם אין אחד מהם יודע ומבין רצון חברו שבאמת אין שום שנוי ביניהם ודבר זה מצוי כמה פעמים. (שם הלכות שומר ש"ך ב, י).

^{פא} מתולדו- במדרגה

^{פב} מתולדו- למדרגה

^{פג} מתולדו- במדרגה

^{פו} עיין בסוף התורה בהשטטות לאות [דף לה:]. ועיין לק"ה ע"ז ג' ז' ד"ה נמצא שא"א, ולק"ה חוקת העכו"ם ב' ח'.

^{פז} צ"ע עיין תורה קצא אפשר שישב אחד אצל חברו במקום אחד בג"ע.

^{פח} מתולדו- שבמדרגה

^{פח} עיין פרי עץ חיים שער התפלה פ"ה ד"ה ונבאר עתה בחי' הדבור

^{פח} עיין פרי עץ חיים שער התפלה פ"ה – והנה נבאר בדרך קיצור, מה שאנו עושין עתה, מתחלת הברכות עד ברוך שאמר, כי כל זה הוא בבחי' דעשייה. והנה כל חלק תפלה זו, היא להעלות ג"ר דעשייה במקום ג"ת דיצירה, והנה כבר הודעתיו, כי בכל העולמות יש פנימיות וחיצוניות, א"כ צריך בתחלה להאיר בג"ר דחיצונית דעשייה, כדי שיוכלו להזדכך ולהיות בחי' פנימית ממש, כדי שאח"כ יוכלו לעלות מוחין פנימית ג"ר דעשייה אל היצירה כנוכח. והנה באמת הארתו וזכור חיצוניות ג"ר הנ"ל דעשייה, הוא ע"י ברכות של שחר, מתחלתו עד פרשת קרבן התמיד, כי הם מתברכין ומקבלין ברכה ושפע, שיוכלו להיות בבחי' פנימית ממש. ואח"כ ע"י פרשת קרבן התמיד, עולין פנימית ג"ר דעשייה למעלה ביצירה, וע"כ נקרא קרבן, כי הוא מקרב העולמות כולם, ומקרב התחתון, ומעלה אותם במקום העליון:

ונמצא, כי בעליית פנימית ג"ר דעשייה ביצירה, הם נעשין בחי' חיצונית, אל החיצונית דג"ת דיצירה, כי ודאי הוא שחיצונית דיצירה, הוא יותר גדול מן הפנימית דעשייה. ואז נשאר חיצונית ג"ת דיצירה בבחי' פנימית, ופנימית ג"ר של עשייה נעשה חיצונית אליהם. ואז עולין פנימית ג"ת דיצירה, להיותן חיצונית אל חיצונית ג"א דיצירה, שעתה חוזר ונעשין פנימיות אליהם. ועולין פנימית ג"ר דיצירה, ונעשין חיצונית אל חיצונית דמלכות דבריאה, שעתה חוזר להיות פנימית אליהם. ועולין פנימית מלכות דבריאה, ונעשה חיצונית אל חיצונית דג"ת דבריאה, שעתה חוזר להיות אליהם:

ואל תתמה, איך פנימית ג"ר דיצירה, נעשין חיצונית אל מלכות של בריאה לבד. וכן גם כן איך פנימית מלכות דבריאה, נעשה חיצונית אל ג"ת דבריאה. והטעם לזה, כי הנה לעולם המלכות עומדת אחורי נה"י, בסוד והנה שלשה עדרי צאן רובצים עליה, הנזכר בזהר שהם בחי' ג' קוין, שמהם נבנית קומת המלכות כנודע. וע"כ יש יכולת בה, להתלבש בפנימית ג"ר דיצירה שעלו שם. וכן יש יכולת בפנימותה להלביש את החיצונית נה"י דבריאה העליונים ממנה כנוכח, ואח"כ פנימית ג"ת דבריאה, עלו ונעשו חיצונית אל חיצונית ג"א דבריאה. והפנימית ג"א נעשו חיצונית אל חיצונית ג"ר דבריאה, ופנימית ג"ר דבריאה עלו ונעשו חיצונית אל חיצונית ג"ת דנוקבא. ופנימית ג"ת דנוקבא, נעשו חיצונית אל חיצונית ג"א דילה. ופנימית ג"א דילה, נעשו חיצונית אל חיצונית דג"ר דילה. ופנימית ג' ראשונות שלה, עלו ונעשו חיצונית לחיצונית למלכות דז"א. ופנימית מלכות דז"א, נעשו חיצונית לחיצונית ז"א דז"א. וכן עד"ז, עד שנעשו פנימית ג"ר דז"א, חיצונית אל חיצונית מלכות דאז"א. וכן עד"ז, עד למעלה, עד עתיק, יותר למעלה עד א"ס. וז"ש בזה פרשת בא דף כ', ובסוף פרשת פקודי, ר' אלעזר שאל לר"ש, אבא עד היכן סליק רעותא דקרנבין וכו', א"ל לעילא לעילא עד א"ס וכו'. ופירושו – כי ע"י הקרבנות, עולין העולמות ומתקשרין ונכללין עד א"ס זה בזה, ע"ד הנ"ל:

נמצא עתה, כי יש ב' חלוקים, מעולם עשייה לשאר העולמות. הא', כי הג"ר של פנימיות דעשייה, נעשין חיצונית אל ג"ת דחיצונית דיצירה. אמנם הג"ר דפנימית דיצירה, אינן נעשין רק חיצונית לחיצונית דמלכות לבד דבריאה כנ"ל. וכן עד"ז פנימית ג"ר דבריאה, נעשין חיצונית אל חיצונית דמלכות דנוקבא דאצילות, וכן עד"ז בכל העולמות שלמעלה. והטעם הוא, כי חלק הא' של התפלה, שהוא מתחלת הברכה עד ב"ש, הכל הוא תיקון העשייה לבד, אלא שכדי שתהיה מקום פנוי אל ג"ר דעשייה לעמוד ביצירה, צריך שגם ג"ת דיצירה יעלו גם הם למעלה ממקומם, להניח מקום פנוי אל אותן ג"ר דעשייה שעלו לשם. ועד"ז הוצרכו כל המדרגות העליונות, להתעלות כולם למעלה ממקומם זו אחר זו, עד א"ס כנ"ל:

אמנם תכלית הכל עתה אינו סיבת תיקון ג"ר דעשייה, וכיון שעתה נשלם עולם עשייה, יש בג"ר שלה כח, לעלות עד מקומם הצריך להם, שהוא מקום ג"ת דיצירה. אבל שאר העולמות, עדיין לא הגיע זמן תיקונם ולכן הלוואי שעתה על ידי תיקון עולם העשייה, יהיה בהם כח לעלות ג"ר שלהם במקום מלכות לבדו, של עולם שלמעלה מהם:

ממעשיו שהרי הפנמיות היא שכל הנקנה דהיינו שדייקא עולה בקנה אחד עם מעשיו/פס'. ועיין בהקדמה ובסיכום שלפניה נתבאר העניין.

ואע"פ שכבר נשבר הקליפה שבמדרגה^א עליונה ע"י האדם העליון, אעפ"כ, כשפנימיות של העליון נעתק משם. צ"א ופנימיות התחתון} וחיצוניות התחתון עולה, אזי הקליפה חוזר וניערור. כי לא נכנעת אלא לפני האור הפנימיות של העליון, אבל לפני התחתון, אפי' לפני פנימיותו, יש כח בידה להתעורר כנגדו,

^פ בסוד ההרמה לא מובן כיצד פתאם יתגבר על האדם מדמה של מדרגה חדשה רק בגלל שחבירו הרים אותו. אלא מוכרח שהתגברות המדמה היא לכל אחד רק כשבעצמו עולה מדריגה, אלא שאעפ"כ יש בחינה שכל אחד שעולה מעלה את חבירו וגם זה בבחי' המבוארת כאן שפניות תחתון נעשית חיצוניות לעין וכו'.

^א מתרלו- שבמדרגה

^א נוסח זה הוכנס כאן בתרלו בסוגרים (ונראה כוונתו עפ"י הנ"ל שכשעולה התחתון לא עולה אלא פנימיותו. וצ"ע כיון שזה נוסח אחר לתיבות דלקמן היה לו להעיר זאת לקמן אחרי תיבות וחיצוניות התחתון עולה.

ובשביל זה צריך לו לשבר אותה ולהכניע אותה מחדש [א/ב] ועיין בהשמטה בסוף התורה שבזה טועים הרבה חסידים שפתאם מתגבר עליהם המדמה ונדמה להם שנפלו ממדרגתם ובאמת אדרבה הם עלו מדרגה:

עתה יבאר מה הכוונה חיצונית ופנימיות שבכל מדרגה

ויש כאן חידוש בדברי רבינו שמעמיד את התורה ומצוות באותה בחי' פנימיות של תפלה אע"פ שבחוש רואים שבתפלה אפשר לזכות להרבה יותר פנימיות הרגשה בו ית' מאשר בתורה ומצוות, כי בתפלה פנוי לגמרי רק לכוונה וביטול ואילו במצוות עסוק גם בגשמיות המצווה וגדריה וכ"ש בתורה שצריך לחשוב בגדרי ההלכה העלאת המסקנה ממנה ובעיקר בתורה שלנו שאנו עוסקים בברור הלכה גשמית כשור שנגח את הפרה שקשה מאד בעצם הלימוד להיות בדביקות וכנראה מדבר בצדיקים ואילו אצל הנמוכים יותר אולי הכוונה לתורת הנסתר יותר ששם מדברים ממנו ית' וגדלותו. וצריך לומר שבאמת יש חילוק בין תורה ומצוות ותפלה אלא שהן בכלליות מכונות פנימיות כלפי אכילה. אלא שעדין צ"ע החילוק בין אכילת מצה או אכילה בסוכה לאכילת רשות.

ופנימיות וחיצונית השכל שבכל מדרגה, הם שני מיני עבודות. עבודה של תורה ותפלה

ומצות, דהיינו הדביקות שזוכה בהם מכח השכל של אותה המדרגה הם פנימיות השכל. ועבודת אכילה ושתייה ושאר צרכי הגוף, הם חיצונית [ג/ד] דהיינו שבעסק המגושם של אכילת רשות ושאר צרכי הגוף הדביקות הגדולה ביותר שיכול לזכות מכח השכל של מדרגתו היא רק מחיצונית השכל הזה:

ועבודות חיצונית, היינו אכילה ושתייה של האדם העומד במדרגה העליונה, היא מאירה ומושבת יותר, מעבודות פנימיות, היינו תורה ותפלה של האדם העומד במדרגה התחתונה^א. ובשביל זה פנימיות התחתון נעשה לבוש לחיצונית העליון רוצה לומר שכשעולה מדרגה ועדיין לא שבר שם את המדמה אזי מדרגת הדבקות שלו שע"י תורה ותפלה של עכשיו

^א עיין פע"ח שער התפילה פ"ה ד"ה ונבאר עתה בחי' הדיבור - שצריך לזכר החיצונית למדרגת פנימיות כדי כדי שתעלה הפנימיות שלה ותייהיה היא לפנימיות

^ב **ועיין פרי עץ חיים** - שער התפלה - פרק ה ד"ה ונבאר עתה בחי' הדיבור - והנה כבר הודעתין, כי בכל העולמות יש פנימיות וחיצונית, א"כ צריך בתחלה להאיר בג"ר דחיצונית דעשייה, כדי שיוכלו להודרך ולהיות בחי' פנימית ממש, כדי שאח"כ יוכלו לעלות מוחין פנימית ג"ר דעשייה אל היצירה כנוכח. והנה באמת הארתו וזכרון חיצונית ג"ר הנ"ל דעשייה, הוא ע"י ברכות של שחר, מתחלתו עד פרשת קרבן התמיד, כי הם מתברכין ומקבלין ברכה ושפע, שיוכלו להיות בבחי' פנימית ממש. ואח"כ ע"י פרשת קרבן התמיד, עולין פנימית ג"ר דעשייה למעלה ביצירה, וע"כ נקרא קרבן, כי הוא מקרב העולמות כולם, ומקרב התחתון, ומעלה אותם במקום העליון:

^ג עיין לקוטי תפילות כה אות תה

^ד **לקוטי תפילות ח"א** תפילה כה אות [תה]: - ועורני ואמצני וחוקני וסיעני שאזכה לטהר ולקדש עצמי גם במותר לי, עד שאזכה לעבוד אותך גם בדברי הרשות, שהם אכילה ושתייה וכיוצא. ואזכה להיות שלם בשלמות גדול בשתי העבודות, בעבודה פנימיות שהוא תורה ומצוות ומעשים טובים, ובעבודה חיצונית. שהוא אכילה ושתייה ושאר צרכי הגוף. ואזכה להיות קדוש וטהור בשתי עבודות האלו בשלמות. ושתי העבודות האלו יתבררו ויודככו בכל פעם בקדושה גבוה ביותר עד שיהיו נעשין בכל פעם מהחיצונית פנימיות עד שתהיה אכילתי ושתייתי ושאר צרכי הגוף בקדושה גדולה בקדושת תורה ומצוות. וקדושת התורה והמצוות שלי יודככו בקדושה גבוה ובשלמות גדול ביותר. ואזכה לעלות בכל פעם מדרגא לדרגא. ובכל פעם יהיו נעשין מהחיצונית פנימיות והפנימיות יעלה למעלה יותר. ונוכח שכל ישראל יוכלו זה בזה באהבה ואחוה ורעות ובשלום גדול עד שכל ישראל יגביהו וירימו זה את זה ממדרגה למדרגה וממעלה למעלה בקדושה גדולה, עד שנוכח לעלות לרום המעלה העליונה של הקדושה, עד שנוכח להכלל בך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו לעולמי עד ולנצח נצחים:

מוהר"ן כאן נוקט תחילה לעשות מהחיצונית פנימיות ואח"כ הפנימיות תעלה למעלה יותר נמצא שתחילה צריך לתקן תאות אכילה ואח"כ יזכה לעלות גם באיכות לימוד התורה וכן מבואר בפע"ח הנ"ל שער התפלה

^ה גם בתרלז - ועבודות, בדפ"ר ועבודות, וכן תוקן מותר

^ו גם בדפ"ר - ומשבחת, ומתורלו - ומשבחת

^ז **צ"ע לכאורה** אפשר שגם אצל אדם אחד עבודת האכילה גדולה מהתורה האם יהיה להפך שהתורה לבוש לאכילה

זה ביאר הריצ"ח באריכות בשיעור 7 (20 דקות אחרונות) שלא שייך כלל לומר כי תורה היא במהות פנימית ואכילה במהות חיצונית ועוד שהמדרגה היא לפי ההשגת אלוקות ופשוט ששניהם עושה באותה השגת אלוקות

וכבר כתבתי לעיל שמה שעולה זה כלליות עבודה אכילה ותורה ביחד דהיינו עבודה בפנימיותה וחיצוניתה ומה שכתב שרק הפנימיות עולה הכוונה שכשעולה אזי עבודתו שנחשבה פנימיות במדרגה ראשונה נחשבת חיצונית במדרגה זו החדשה כלפי השגת החדשה

נראה שאפשר ללמוד מכאן מה היא מדרגה שכל זמן שעדין לא נעשית אכילתו מאירה כמו שהאירה התורה שלו לפני כן עדין לא עלה מדרגה

מה פירוש אכילה מאירה עיין תורה יט אות ט

היא במדרגת הדביקות ששם בשכל השייך למדרגה ההיא הוא לבוש לחיצוניות דהיינו חיצוניות דחיצוניות :

וזה פי' (ירמי' יז) כסא כבוד מרום וכו', כסא זה בחי' פנימיות, לשון אתכסיא כי הפנימיות מכוסה בחיצוניות. כבוד זה חיצוניות ולבוש, כמ"ש (שבת קיג) רבי יוחנן קרא למאניה וכו' רבי יוחנן קרא לבגדיו מכבדי כי בגלל שהפנימיות מכוסה לכן לפי החיצוניות דהיינו הבגדים כך מכבדים את האדם. מרום מראשון, היינו כשנתרומם ונתעלה ממדרגה הראשונה, ואז נעשה מפנימיות חיצוניות. בשביל זה, מקום מקדשינו, צריך לקדש את המקום מחדש, כי הקליפות חוזרים וניעורים כנ"ל :

אות ד

עתה יבאר שהכנעת המדמה היא ע"י התגלות גדולת הבורא וזה ע"י צדקה לעני הגון דהיינו דייקא ע"י שאת הממון שבו אחיות הדמיון ביותר כמבואר בתורה כג אותו נותן לעני הגון דהיינו שמשפיע אותו למקום שיליד כבוד שמים ביותר ויתגלה ע"י שהכל ממנו ית'. ובלק"ה ע"י ג' ז"ח מבאר יותר גם כיצד קשור הדק היטב עניין זה למה שביאר לעיל באות ג' בעניין ההרמה שעליתו תלויה בהרמת חבירו דייקא כי זה בעצמו הצדקה שעל ידה מרים את חבירו העני וזה והצדקה מכניעה המדמה ועולה לשכל נמצא שע"י צדקה שמרים את חבירו מתרומם גם הוא בעצמו שכל זה בחי' שישראל ערבין זה לזה וכלל גדול בתורה ואהבת לרעך כמוך דייקא שתרצה וחשוב בעיניך עלית חברך כמו עליה שלך. וההתכללות של האחד עם חבירו היא עיקר הגוונים והפאר שמכניע את המדמה.

(ואולי אפ"ל בענין ההרמה הנ"ל שמתרומם דייקא ורק מכח הרמת חבירו שעל כן נקרא הרמה (שדוהף את חבירו) דייקא ולא העלאה (שמושך אותו למעלה) כי עיקר השכל הוא השפלות והיא עיקר היציאה מהמדמה והבהמיות דהיינו הישות והגאוה לכן בכוחו להעלות חבירו רק כשמרגיש עצמו למטה מכולם)

ה ליקוטי הלכות יו"ד – הלכות עבודת אלילים הלכה ג (הלכות ריבית) אות ז' – כי מבאר שם בהתורה הנ"ל אות ג' וזה לשונו, ודע, שאין שני בני אדם שוין זה לזה, כי כל הנשמות הם זה למעלה מזה וזה מלבוש לזה וכו'. נמצא, כשאחד רוצה לעלות ממדרגתו למדרגה עליונה אזי הולך ונעתיק האדם העומד במדרגה עליונה והולך ונעתיק למדרגה היותר עליונה וכו'. ומבאר שם בסוף בהשמות השונים לזה, שזה בחינת הרמה מה שאחד מרים ומגביה את חברו וכו', עין שם. נמצא, שאי אפשר להאדם להתקרב לה' יתברך ולעלות מדרגה לדרגה כי אם פשירים ויגביה גם את חברו, כמובן ומבאר בהתורה הנ"ל. וזה בחינת כל ישראל ערבין זה לזה. וזה בחינת ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה, כי כל ישראל באיש אחד. וכל אחד צריך שירם ויגביה את חברו אל הקדשה עד שישלם כלם אלקים בשלמות, עד שיעלו כל הנשמות למקומן ומדרגתן כל אחד למקומו הראוי לו ואז ישלם התקון וכו'. וכל זה זוכין על – ידי צדקה וחסד שעושים מממונו, שעל – ידי זה נתגלית הגונית עלאין שבממון שהם עקר גדלת הבורא יתברך, שעל – ידי זה שוברין המדמה ועולין מדרגה לדרגה, שעל – ידי זה עולה גם חברו מדרגה לדרגה ומרים ומגביה גם את חברו כנ"ל. ועתה מבאר ומקשר הענין היטב, כי בודאי עקר התקון על – ידי צדקה וחסד דייקא שעושה כל אחד עם ישראל חברו שבוה מקים ומעלה אותו ומאיר בו גונית עלאין שבממון ישראל וכוה בעצמו זוכה לעלות מדרגה לדרגה, שעקר העליה בשמעלה גם חברו כנ"ל, שזוכה לזה על – ידי צדקה וחסד דייקא שעושה עם חברו, שכמו שזכה להאיר בחברו ממונו שנתן לו בצדקה או בהלוואת חסד והאיר בו גונית עלאין, כמו כן זוכה לעלות מדרגה לדרגה שעקר העליה הוא גם כן בשמשתדל בטובת חברו להעלות גם את חברו כנ"ל, כי כל ישראל כלולין זה בזה ואין נתגלה גדלת הבורא ואין נתגלית הגונית נכללים ומאירין זה לזה, כמובן בהתורה הנ"ל, עין שם מה שמבאר שם, ונכלליתן זה בזה מתנהרין אלו הגונית וכו', עין שם. הינו, כשישראל עושין צדקה וחסד זה עם זה, כי ישראל הם הם הגונית בחינת ישראל אשר בה אפאר שבהם מתגלה פאר הגונית. וכל אחד מישראל יש בו גון מיוחד כפי שרשו באבני החשן והאפוד שהם עשירות דקדשה של ישראל, כי היו שוים הון רב ובהם היה כל הגונית, וכשנכלליתן זה בזה ומאירין זה לזה על – ידי צדקה וחסד שעושה אחד עם חברו מממונו, ששם עקר הגונית כנ"ל. אז הגונית נכללית זה בזה ומאירין זה לזה, ואז עקר התגלות פאר הגונית. ואז דייקא נתגלה גדלת הבורא ונכנעין הקלפות שהם כח המדמה ועולה מדרגה לדרגה ומעלה, גם חברו מדרגה לדרגה, ואז ה' יתברך מתגדל ומפאר ביותר ויותר, כי כל מה שיש ישראל עולין מדרגה לדרגה למעלה למעלה, נתגדל ונתקדש ונתפאר ונתרומם ה' יתברך, כביכול, יותר ויותר. ובשביל זה הוהירה התורה להלוות לחברו הלוואת חן וחסד כמו שנקרא, "אם כסף תלוה את עמי וכו'". והיא גדולה מן הצדקה, כמו שאמרנו רבותינו וכוונם לברכה, גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה, כי על – ידי ההלוואה מחזיק ביד חברו ביותר שיוכל להתפרנס על – ידי הלוואתו. ובהפנימיות של איש הישראלי מאירין הגונית כנ"ל. נמצא, שעושה לו טובה וחסד גדול בגשמיים וברוחניים. ואחר כך יחזיר חברו וישלם לו ויחזיר בו הגונית שבממון ויאירו זה לזה, שזה עקר שלמות הארת הגונית בשמתנהרין ומאירין זה לזה וזה לזה. ובשביל זה נקרא בשם לזה ומלוה לשון לוי והתחברות, כי על – ידי הלוואת חן מתחברין זה לזה ומאירין זה לזה הגונית עלאין כנ"ל. ועל – כן נקרא אצל העולם "הלוואת חן", 'חן' דייקא זה בחינת הארת הגונית שהם עקר הפאר והחן, כמו שפרש שם אדונונו, מורנו ורבנו, וכווננו לברכה, על פסוק, 'חן בעיני ה', עין שם:

ואי אפשר להכניע הקליפות, היינו הדמיונות והמחשבות והתאוות והבלבולים

והמניעות שבמדרגה^ט שבא אליה, אלא ע"י גדולות הבורא דהיינו חסדי ה' עם עמו ישראל (כי מדת החסד נקרא גדולה כמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה/י), שבמדת החסד מכניע אויביהם כמ"ש שב לימיני עד אשית אויבך הדום לרגליך, וכתוב ימינך ה' תרעץ אויב/י^א. **כמובא בכוונות של הודו לה' קראו בשמו, שזה המזמור נתקן להכניע הקליפות שביצירה** מבואר שם שאנו אומרים למלאכים/י^ב הקדושים הודו לה' קראו בשמו הודיעו לקלי' עלילותיו דהיינו גדולתו כדי שיפחדו ולא יתאחו בג"ר דעשיה שעלו ליצירה, **כי נתעוררים נגד עשיה שעולה ביצירה, וע"י שמזכירין גדולות הבורא נכנעין ע"ש. כי פנימיות היצירה עולה לבריאה, ופנימיות עשיה עולה ומלביש לחיצוניות יצירה ע"ש [יג]/י^א:**

וההתגלות גדולות הבורא, הוא ע"י צדקה שנותנין לעני הגון וי"ן. כי עיקר הגדולה

והפאר הוא התגלות הגוונים^ט, וכסף וזהב הן הן הגוונים/י^א, כי גוונים עילאין בהם הכוונה מצד מהות הממון ששרשו גבוה מאד ומזה נשתשל הכח העצום שבו בחי' הכסף יענה את הכל ומחמת זה דייקא בו יש התגברות המדמה והתאוה מאד לעשותו ע"ז ממש והווגנין הכוונה לחסד ודין הנכללים זה בזה ולכן נקט רבינו כסף וזהב דייקא שהם חסד ודין אבל מצד מהותם הנ"ל כל הארתם היא רק בכח ורק אצל איש ישראל שונא בצע ומואס בממון מתגלה בפועל הגוונים הנ"ל באור גדול ע"י שמגלה שכל הממון

^ט מתולו - שבמדרגה

^א ועיין תורה מז עפ"י הוזהר יד הגדולה ויד החזקה הן ימין ושמאל

^ב עיין זוהר בשלח טו. מבאר שם שימין עיקרא דכולא כי על ידו ממתיק הדין שלמעלה ומתגבר על האויב היונק מהדין

^ג צ"ע למה מבקשים מהמלאכים דווקא ולא שאנו בעצמינו נאמר לקלי'

^ד ומה החילוק מצדקה שאנו עושים בעצמינו ואולי באמת גם בצדקה אנו מעוררים על ידה בחי' ישראל אשר בך אתפאר ואזי המלאכים מפארים את ישראל בפני הקלי'

^ה פרי עץ חיים שער הזמירות פ"א

^ו פרי עץ חיים - שער הזמירות - פרק א שער ה' שער הזמירות ויתחלק לו' פרקים. - הודו שאומרים קודם ב"ש כי כבר נת"ל כי על ידי קדיש ניתן רוח לג"ר דעשיה שעלו ביצירה. ועתה על ידי הודו שהוא מזמורים, וכל מזמור הוא ביצירה, לכן נעשו יצירה גמורה, ויש בהם א"פ נשמה מיצירה. אך לפי שאחר קדיש תעלה היצירה למעלה, כמבואר דג"ר דיצירה, חיצונית ופנימיות שלהם עולה במקום ג' האמצעים וכו', הרי חוזרים אז להיות עשיה כבראשונה, רק שהם במקום יצירה, אך אינם דבוקים ביצירה ממש כבראשונה, שהיו פנימית ג"ר דעשיה חיצונית לג"ר דיצירה, ואז ישארו בלי בחי' נשמה, כי יצירה מסתלק למעלה, לכן אומרים הודו קודם ב"ש, שהוא תיקון יצירה כי אז מסתלק בחי' זו:

הודו לה' קראו בשמו. הנה כל תיקון זה שמכאן ועד ב"ש, הכל הוא בכאן, באלו הג"ר של עשיה שעלו ביצירה. והנה מנהג אשכנז לאומרו אחר ב"ש. והטעם, לפי שכבר זה נקרא יצירה, לכן אומרים אותו בתוך תיקוני יצירה, שהוא מב"ש ואילך. אך הספרדים אומרים אותו קודם, לפי שהנה עתה עדיין כל זה הוא תיקון עשיה, כי עדיין היצירה עצמה אינה נתקנת, ומקבלת אור רק אחר ב"ש, לכן אומרים אותו בין יצירה לעשיה, שהוא אחר קדיש העשיה, וקודם ב"ש של יצירה. וכן הוא מנהג האר"י זלה"ה:

והנה כוונת הודו הוא, כי הנה תחלה ע"י מעשה תלית גדול וטלית קטן, אז תקנו את הקליפות של עולם היצירה, וסלקנו אותם. והנה מה שעשינו אז הוא, שלא יקבלו ויאחוזו הקליפות דיצירה ביצירה, אך עתה שג"ר דעשיה הם הנעשין חיצונית אל ג"ת דיצירה, וכבר ידעת כי ודאי חיצונית היצירה גדול מפנימית העשיה, וא"כ עתה שחיצונית היצירה מן העשיה הוא, אנו יראים שלא יחזרו הקליפות של ג"ת דיצירה להתאחו שם,

ולכן אנו אומרים הודו לה' קראו בשמו וכו'. פי', אתם מלאכים קדושים וכתות הקדושים, קראו בשמו של הש"י, והודיעו עלילותיו בעמים שהם הקליפות, ועי"ז יפחדו הקליפות מהש"י, ולא יתאחו שם בג"ת דיצירה. וכמעט כל המזמור הזה, וכל הסדר הזה עד ב"ש, כולו מדבר ע"ז, שיכירו העמים והגוים ואלהיהם, גדלותו ית', ולא יאחוזו בג"ת דיצירה. אמנם התיקון תלוי, שלא יעלו הקליפות גם הם, ויכללו זו בזו למעלה כמו בקדושה, ואז יסתלקו הקליפות:

הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו:

הוד - זה הוד, והדר - זה נצח, עוז וחדוה - זה יסוד, שהוא חדוה ועוז דמטרוניתא. והכוונה, כי נה"י דיצירה אלו שהם עתה, היו תחלה ג"ר דעשיה, ולא ישלטו בהם הקליפות, אלא אדרבה, יהיה עוז והדר וחדוה. כי כל אלהי העמים אלילים - אלו הקליפות. וה' שמים עשה - פי', פנימית חב"ד דעשיה שעלו לחיצונית נה"י דיצירה ישארו שם, ולא יאחוזו בהם הקליפות. ווהו, הוד והדר - נצח, עוז וחדוה - יסוד. "לשפוט" את "הארץ. ר"ת לאה. כי ממנה המשפט. וכן, וישב משה "לשפוט" את "העם. כי הוא ב"ד העליון שבבינה, והלל לה'. הלל - גי' אדנ"י, יחבר לה דכורא:

^ז עיין שיש"ק ח"ד קל שבצדקה מועטת א"צ לודקק בזה ועיין היכל הברכה ואתחנן [ה כה] דף לה: נוח להקב"ה לשנות סדרי בראשית מלכות את שאינו ראוי בעני הגון.

^ח עיין זוהר בשלח טב: תרומה קנב:

^ט עיין לק"ה גבית חוב מלקוחות ג' אות ו' שמיד אחרי מתן תורה שעלו למדרגה גבוהה כל כך התגבר עליהם המדמה מאד והפיל אותם למעשה העגל ולכן נצטוו מיד אח"כ על המשכן שכל יג מיני הנדבות למשכן היו כלליות כל הגוונים ולכן נצטוו על המשכן בתחילת הליכתם במדבר כי כל המסעות היו עליה מדרגה לדרגה ובכל דרגה מתעורר הקליפות מחדש והכניעו אותם ע"י הגוונים שהיו במשכן.

שייך לו ית' דהיינו שבא ממנו וצריך לחזור אליו, דהיינו חסד (השפעה) ודין (החזרה) ועל כן עיקר התגלות הגוונים הם ע"י צדקה שהיא בעצמה מעשה חסד עם העני אבל כלפי הקב"ה היא בחי' החזרת חוב דהיינו דין (כי הכלל שכל אור חוזר הוא דין). וגוונים עלאי"ה המלוובשים בכסף וזהב וי"ט, אין מאירין אלא כשבאים לאיש הישראלי דהיינו איש המתגבר על יצרו ומעשיו ישר א-ל, כי שם מקומם. ונכללים זה בזה פאר הממון עם פאר ישראל, ומתנהרין אלו הגוונים, בבחי' (ישעיה' מט) ישראל אשר בכ אתפאר, כי מקום הגוונים אינו אלא אצל איש הישראלי. וכשמתנהרין הגוונים, אזי הקב"ה מתגדל ומתפאר בהם בישראל המגלים גדולתו אפילו בממונם, בבחי' (חגי ב) לי הכסף ולי הזהב^כ, ונעשה מהם בגדי ישע [כ"א/כ"ב] מממון כזה נעשה בגד מפואר בגד דייקא דהיינו לבוש וחיצוניות כדי לפעול על החיצונים להפחידם להכניעם. ישע, אסתכלותא, כמו ישעו אל ה' [כ"ג] {זוהר יתרו צ: ע"ש/כ"ד} עיקרי הדברים שם עיין פל"ח אות ב' /כ"ה מבואר שם בזוהר שכסף וזהב הם חסד ודין רומז לשתי הנהגות וצריך לכלול אותן ע"י שידוע ששתייהן מהקב"ה ולזה רומז הפסוק לי הכסף ולי הזהב. והיינו בחי' בה' אהלל דבר ובאלקים אהלל דבר, וזה מתגלה בעיקר בהנהגת הממון שגלגל חוזר הוא בעולם ובין כשהוא עני ובין כשהוא עשיר צריך לדעת שהכל ממנו ית' לטובה. וכן בעסק המו"מ צריך

^כ בתרלו- עילאין

^{כ"ד} תורה נו אות ה'

^{כ"ג} חגי פרק ב - (ז) והרעשתי את כל הגוים וכאן קמדת כל הגוים ומלאתי את הבית הזה כבוד אמר ידוד צבאות: (ח) לי הכסף ולי הזהב נאם ידוד צבאות: (ט) גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון אמר ידוד צבאות ובמקום הזה אתן שלום נאם ידוד צבאות: רד"ק - (ח) לי הכסף - ביד מי שהוא שלי הוא וברשותי הוא לנטלו מזה ולתתו לזה ואני אתן בלב הגוים להביא אל הבית הזה כסף וזהב לרוב:

^{כ"ה} לשה"כ ישעיהו סא י'

^{כ"ז} ישעיה פרק סא (ח) כי אני ידוד אהב משפט שגא גול בעולה ונתתי פעלתם באמת וברית עולם אכרות להם: (ט) ונודע בגוים ורעם וצאצאיהם בתוף העמים כל ראייהם ופירושם כי הם ורע ברך ידוד: (י) שוש אשיש בידוד תגל נפשי באלהי פי הלבשני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני פחתן יכהן פאר וכפלה תעדה כליה: (יא) כי כארץ תוציא צמחה וכגנה ורועיה תצמיח כן אדני ידוד יצמיח צדקה ותהלה נגד כל הגוים:

מצודות דוד - (י) שוש אשיש - או (בעת הגאולה) יאמר ישראל שוש אשיש בתשועת ה' תגל נפשי בעזר אלהי. כי הלבשני וכו' - ר"ל סבב אותי בישע ובצדקה כלבוש המסבב את הגוף וכמעיל המעטף את הלבוש. כחתן - כמו החתן אשר יגדיל פארו וכמו הכלה אשר תתקטש כלי תכשיטים:

^{כ"ח} עיין שמואל ב כב מב

^{כ"ט} זוהר יתרו דף צ: - לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב, אמר ר' יוסי מ"ט משום דכתיב (חגי ב) לי הכסף ולי הזהב אף על גב דלי הכסף ולי הזהב לא תעשון אתי, אתי כלומר אותי, אע"פ שכסף וזהב ממנו לחו"ג וכל"ז שמוע לעשות זוגמנו למטה קמ"ל ומה שאמ"ל לא תעשו אותי הונוה שלא תאמר שמי רשיות אחת מלך החסד ואחת דין אלל אני אלל אחד נמי ת"ת הכולל שתיין

אמר ר' יצחק לנאם הג"ל כתיב (ירמיה י) מאין כמוך יי גדול אתה וגדול שמך בגבורה וגו' (גדול אתה וגדול שמך). גדול אתה היינו לי הכסף האחו נחמל, וגדול שמך בגבורה, היינו ולי הזהב האחו ננוכס, אלן תרין גוונים לא מתחזין ולא מתפארין לא ממעטפין להנגחם ההחוטוסי בר כד אינון גליפין באתר חד, באן אתר נאיה מקוס אתגליפו, בישראל ת"ת נאקלל ישראל, כאן אתחזון גוונים לאתפארא כי על יו הגגחם ההחוטוסי כמה דאת דאמר (ישעיה מט) ישראל אשר בכ אתפאר,

ר' יהודה פתח (ישעיהו סא) עיין על נפסוק ופני המלכות סס שהנאמי שוש אשיש בה' תגל נפשי באלהי וגו' זכאה חולקהו דישראל מעמין עעכו"ם דחדותא ותפנוקא דלהון בקודשא בריך הוא דכתיב שוש אשיש ביי, כיון דאמר ביי אמאי כתיב באלהי, אלא הכי אמרו ישראל אי ברחמי אתי עלנא שוש אשיש ביי, אי בדינא תגל נפשי באלהי, מ"ט למה לנו שמחיס אפילו שמתנג עמנו נזון משום דאלין ביה אתגליפו כי שמי מות אלו כללות זו ית' ואפילו שמתנג נזון זה רק נחמיות אנל פנמות הטובה היא לתועלתו דכתיב (שם) כי הלבשני בגדי ישע, מהו בגדי ישע, גוונים דאתגליפו לאסתכלא ביה ומנין שיעע היינו הסתכלות כמה דאת דאמר (ש"ב כב) ישעו וגו' אל יי, ישע אסתכלותא הוא, מאן דבעי לאסתכלא ביי בגוונים דילי יסתכל, מאי טעמא משום דכתיב (ישעיה סא) מעיל צדקה יעטני צדקה ממש דגוונים ביה אתגליפו, כחתן יכהן פאר, הא גוונא חד, וככלה תעדה כליה הא גוונא אחרא, וכד גוונים מתחברין ביה שעתא אתחזין וכלהו תאיבין לאחזאה ולאסתכלא ביה, **ר' יוסי** אמר שוש אשיש ביי תרין חדוון, ביי ברחמי, תגל נפשי הא (נ"א חד חדוה) בדינא, **אמר ר' יהודה** בכלא חדוה על חדוה, וחדוה דציון ומין קודשא בריך הוא לאחדאה לישראל בחדוותא יתיר מכלא דכתיב (שם לה) ופדויי יי ישובון ובאו ציון ברנה וגו' ופדויי יי ישובון הא חד, ובאו ציון ברנה הא תרי, ושמתח עולם על ראשם הא תלת, ששון ושמחה ישיגו הא ארבע, לקבלהו דארבע זמנין דאתפורו ישראל ביני עממיא, וכדין כתיב (שם יב) ואמרתם ביום ההוא הודו ליי קראו בשמו וגו':

^{כ"ה} **פרפראות לחכמה** כה אות ב' - עיין זוהר הקדוש פרשת יתרו צ: אמר רבי יצחק כתיב מאין כמוך ה' גדול אתה וגדול שמך וכו' גדול אתה היינו לי הכסף וגדול שמך היינו ולי הזהב אלן תרין גוונים לא מתחזין ולא מתפארין בר כד אינון גליפין בישראל כאן מתחזין גוונים ואתפארו כמה דאת אמרת (ישעיה מ"ט) ישראל אשר בכ אתפאר רבי יהודה פתח שוש אשיש בה' וכו' כי (ישעיה ס"א) הלבשני בגדי ישע גוונים דאתגליפו לאסתכלא ביה וכו' ישע אסתכלותא וכו' מאי טעמא משום דכתיב מעיל צדקה יעטני צדקה ממש דגוונים ביה אתגליפו ועיין שם עוד מענין שוש אשיש בה' (שוה בחינת מה שכתב רבינו ז"ל באות ה' שצריך לעורר שמחה של מצוה על עצמו וכו'), וסיים וכדין כתיב (ישעיה י"ב) ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו, יש לומר שמרמו לכוננת הודו הנ"ל:

לכלול את ההשתדלות (דין) בבטחון (חסד) כפי מדרגתו (כמבואר בלק"ה מו"מ ד')¹¹ וזה שאומר לקמן ונוגשין צדקה דהיינו דין וכשיודע שגם זה מהש"י (דעת דייקא שכולל חסדים וגבורות בבחי' בה' אהלל באלקים אהלל) אזי זה מאיר את הממונו כמו הצדקה. **מחמת הפאר הכל מסתכלין בו, כי כולם מתאוין להסתכל בו. אבל כל זמן שהכסף וזהב אצל העכו"ם, כיון ששקועים בתאות ממון ביותר אזי הגוונים נעלמים אורם, ואינם מאירין כי הממון אצלם מאבד את הגוונים של לי הכסף ולי הזהב, ועוד כי אין שם מקומם כי אינם ישראל. כי אין מקומם אלא אצל איש הישראלי שיצא מתאות ממון¹², בבחי' ישראל אשר בך אתפאר, כי שם פאר הגוונים:**

ובשביל זה העכו"ם תאיבין לממון ישראל, אע"פ שיש להעכו"ם כסף וזהב הרבה, תאיבים לדינר של יהודי, כאלו לא ראה ממון מעולם. וזה מחמת שהכסף וזהב שיש תחת ידם, אין הגוונים מאירין, ואין החן שורה על ממון שלהם, כי עיקר הפאר והחן לא נתגלה אלא אצל ישראל. ובשביל זה נקראים רשים, כמו (אבות פרק ב) הוי כזהיר ברשות. הכוונה שרבנו מצא רמז לדבריו במה שחז"ל כינו את המלכות גויים בשם רשות כי הם רשים ועניים, כי אין להם הנאה מממונם כי יש לו מנה רוצה מאתים, דהיינו שכל מנה שנוסף להם ממלא אותם בחסרון כפול, כאלו הם עניים, ותאיבין לממון של ישראל שמאיר בו בחי' השמחה בחלקו כשיודע שהכל ממנו ית' לטובה, כי על ממונם של הישראלי דהיינו ישראל שונא בצע שורה והפאר והחן, והכל תאיבין להסתכל על הפאר והחן:

אבל דע, תיכף ומיד כשהעכו"ם מקבל ממון מישראל, תיכף ומיד נתעלם החן והפאר בתוך הממון. ובשביל זה העכו"ם בכל פעם תובע ממון אחר מישראל, ושוכח הממון שכבר קיבל, כי נתעלם החן כשבא ליד העכו"ם, וזהו המשך מאמר חז"ל הנ"ל באבות (שם) הווי זהירין ברשות שאין מקרבין אלא בשעת הנייתן כשנהנין מההסתכלות בממון כשהוא אצל הישראלי :

וזה בחי' הנאמר בנח (בראשית ו') שמצא חן בעיני ה', דהיינו שהחן מתגלה בעין דייקא כי עיני ה', דהיינו תלת גוונים שיש בעין/כ"ט זה גוונים עלאין, שהם בחי' כסף וזהב, שם עיקר החן והפאר נ"ל

¹¹ **ליקוטי הלכות או"ח** – משא ומתן הלכה ד סוף אות א' (עפ"י תורה עו) – ...כי כשבטחוננו חזק ביותר בה' יתברך אזי הוא עושה כלי להשפע, דהיינו גבול וזמן על – ידי הבטחון לבד שהוא בחינת כח הראות בחינת אור הישר ואור החזון וכנ"ל, ועקר המשא ומתן הוא רק מחמת חלישות הבטחון בתכלית השלמות. על – כן צריכין משא ומתן כדי לחזק הכלי לקבל השפע על – ידי המשא ומתן שהוא בחינת כח הראות, בחינת אור הישר ואור החזון כנ"ל. אבל אפלו מי שעוסק במשא ומתן אף – על – פי – כן העקר הוא הבטחון, כי בלא בטחון והסתכלות לה' יתברך לא יועיל לו כל המשא ומתן שבעולם, כי העשר והכבוד מלפניו יתברך רק מחמת שאין לו דעת להתחזק בבטחון לבד בלי שום עשייה של איזה עסק ומשא ומתן ועל – כן הוא צריך משא ומתן שאז בטחוננו חזק ביותר ואז ממשיך הפרנסה על – ידי שעושה כלי שהוא גבול וזמן וכו' כנ"ל:

¹² **עין לקוטי הלכות** מתנה ומתנת שכיב מרע הלכה ד אות ג' – כי באמת אף על פי שבהממון הוא התגלות הגוין אבל אין זה אלא אצל איש הישראלי וגם אצלו אין מאירין הגוין כי אם כשזוכה לתקן ממונו על ידי צדקה לעני הגון, כמו שמבאר שם, עין שם. ועל כן ראו חכמים שעל פי רב העוסקים במשא ומתן אין זוכים לתקן ממונם בשלמות פראוי ואזי אין מאירין אצלם הגוין בשלמות ועל כן אף על פי שבעושה שקבל הכסף נתרצה למכר החפץ לחברו, וזה נמשך בשרשו מהתנוצצות הגוין שבהממון. אבל אף על פי כן עדין לא נכנעו הקלפות שבמדרגה ויכולין לקלקל המשא ומתן מחמת שתכף אחר כך נתעלמו הגוין מחמת שעדין לא תקן ממונו בשלמות וכנ"ל וכמו שכתב רבנו זכרנו לברכה לענין הממון שבא ליד העכו"ם שאין הגוין מאירין רק לפי שעה ואחר כך נתעלמין אורם וכו' כנ"ל. כמו כן להבדיל אפלו אצל איש ישראל אף על פי שבערף העכו"ם מאירין אצלו הגוין, אבל אף על פי כן מאחר שלא תקן ממונו פראוי אין מאירין גם אצלו בשלמות רק מתנוצצין לפי שעה מתוך העלמן ומתעלמין מיד, ועל כן אין הקלפות נכנעין על ידי הכסף לבד, כי אין הגוין מאירין בהם בשלמות ועל כן אין נגמר המקח על ידי הכסף וכנ"ל. כי עקר גמר המקח הוא כפי הכנעת הקלפות שאז נשלם הברור וכנ"ל. וזה שאמרו שם, ומפני מה אמרו חכמים משיכה קונה? כדי שלא יאמר לו, נשפרו חטיף בעליה. כי מאחר שלא תקן ממונו ולא נתגלו הגוין על ידו, יכול להיות שיתגרו ויתאחזו הקלפות בהממון ביותר, כי את זה לעמת זה עשה אלקים. ומי שזוכה לתקן ממונו על ידי הצדקה אזי נתגליו הגוין שהם גדלת הבורא על ידי ממונו, וזוכה להכניע הקלפות שבכל מדרגה על ידי ממונו כנ"ל. אבל להפך כשאין מתקן ממונו על ידי הצדקה אזי נתאחזו הקלפות בהממון דיקא. מחמת שיש שם קדושה גבה נעלמת שהם הגוין עלאין שנתעלמו שם, שבשאיין מאירין פראוי הם נאחזין שם ביותר כי הם כרוכים תמיד אחר הקדושה הגבה ביותר. ומזה בא גדל התגברות תאות ממון שנמשך מחמת שהממון בשרשו יש בו קדושות גבוהות מאד שהם הגוין עלאין שבלבשין בו. וכשאינו זוכה לגלות הארת הגוין על ידי צדקה לעני הגון אזי הקלפות נאחזין בהממון ביותר ועל ידי זה נופל לתאות ממון. ומזה באים כל ההכחשות והשנויים והעולות שבמשא ומתן אם אין מתגברים על תאותו לממון חס ושלום. וזה שאמרו, שאין מעות קונה כדי שלא יאמר לו נשפרו חטיף בעליה, 'בעליה' דיקא, דהיינו בעת שהיו צריכין לעלות הניצוצות שבהסחורה מדרגא לדרגא, אז שלטו הקלפות, שהם מויקי עלמא. והם בחינת אש, כמו שכתוב, מהאש יצאו וכו'. ועל ידי זה נשפרו החסדים והסחורה:

¹² גם בדפוס הוי זהיר, ובתולו – הוי זהיר, ומתרו – הוי זהיר (לשון המשנה הוי זהיר)

כי המציאת חן היא בחי' עין טובה שרואה בזולתו טוב, ועין כזו יש בה חן והתפארות, כי בעין יש אחיזה הסט"א ביותר כידוע בעץ חיים שמשם יצאו אורות הנקודים שנשברו ומהם נתהווה כל הרע בעולם, לכן עין הרע היא מג' הדברים היחידים שנקראים הרע בה' הידיעה (יצה"ר ולשה"ר ועיה"ר) לכן דייקא בעין כשהיא עין טובה יש התפארות גדולה לכן בלשון הקדש את החן מוצאים בעין אע"פ שלכאורה החן שורה על הדבר הנראה ולא בעין הרואה /ל"א:

וזה שאמר אבימלך לשרה, ואת האלף כסף נתתי לאחייך לך, הנה הוא לך כסות לך עינים (בראשית כ). היינו כשיצא הממון מיד עכו"ם ליד הישראלי, תיכף נתגלו הגוונים, ונעשו בבחי' בגדי ישע, היינו כסות עינים, שהכל מסתכלין בהם, שהכל תאיבים להסתכל בהם וכשאבימלך ראה פתאם את החן השורה על הממון כשהגיע לאברהם אמר לשרה הנה הוא לך כסות עינים דהיינו בגדי ישע הנ"ל דהיינו שהתרברב בו כאילו הוא גרם לזה:

וע"י צדקה שנותן מממונו, ע"י שמאמין שכל השפע שלו תלוי רק בו ית' וכיון שצויה לתת צדקה ברור ובטוח שלא יחסר לו/ל"ו מה שנותן אלא אדרבה ע"י הצדקה יושפע לו יותר שפע ממנו ית', ע"י נתתקן כל ממונו/ל"ה, ונתגלין הגוונים ומאירין/ל"ו. ונעשה כל ממונו בבחי' לי הכסף ולי הזהב, בבחי' (ישע"י סא) בגדי ישע מעיל צדקה יעטני: והבטחון הזה שמכוחו נותן צדקה הוא בעצמו עיקר השכל הנ"ל/ל"ו שע"י שבא למעשה הצדקה בפועל נהפך לשכל הנקנה הנ"ל.

ואפי' זה המעות שלוקחין העכו"ם מאתנו, אם אנו מקבלין זאת באהבה ע"י שמבינים שהגוי אינו אלא מקל ביד הש"י אזי נחשב לצדקה כביכול לעני הגון דהיינו הקב"ה/ל"ו צדיקן של עולם. כמ"ש חז"ל (ב"ב ט). ונוגשיך צדקה ו[ט]/מ"ו.

^ל מתרלו - עילאין

^{לא} עיין בזה בחברותא לתורה א' הערה קסה

^{כב} כך הלשון גם בדפוס' ותולד, ומתלו - לשרה, הנה נתתי אלף כסף לאחייך. (כלשון הפסוק)

^{כג} גם בדפוס' ותולד - כסות, ומתלו - כסות עינים

^{לד} עיין שו"ע יורה דעה - סימן רמו (ב) לעולם אין אדם מעני מן הצדקה, ולא דבר רע ולא היוזק מתגלגל על ידה, שנאמר: והיה מעשה הצדקה שלום. (ישעיה לב, יז):

עיין בש"ע שצדקה ומעשר הן שני חיובים הריח חייב במעשר אבל צדקה חייב לתת בכל פעם שמוצא עני הצריך לה ובוזא אין שיעור אפילו פרוטה וא"כ כיון שנתן מעשר כבר ניתקן ממנו או כיון שנתן כסף צדקה צריך לתת דווקא גם צדקה לכד מהמעשר ובוזא אפילו מעט מתקן כל ממונו. ועיין לקמן עה"פ עיניך ברכות בחשבון שביאר שהברכה לפי חשבון הצדקה שנתן הרי שכמה שנותן יותר מתקן יותר וא"כ החידוש שעכ"פ אפילו פרוטה כבר מתקן

^{לה} **משמע שהממון** צריך תיקון ומשמע מזה שהמדמה הפגום פוגם בכל ממונו דייקא ועיין תורה רפ שהמתקת הדין ע"י פדיון נעשה ע"י העלאת הממון לשרשו בבינה עילאה

עוד בענין תיקון הממון השייך לכאן עיין לק"ה גבית חוב מקרקעות ג בהשמטה שבסוף ההלכה - ועל פן נסמכה קבלת התורה לפרשת משפטים מלפניה ומלאחריה, כמוכא במדרש פרשת יתרו, כי על ידי המשפט שעושים בין אדם לחברו שלא יגול ולא יעשק אחר את חברו, על ידי זה נתתקן הממון ואזי הממון בקדשה. ומאירין בו הגוונים שאינם מאירין כי אם בממון ישראלי שהוא ממון כשר על פי דת ומשפט. שאין בו גול ועשק ועולה. ועל פן המשפט הוא בחינת צדקה, כמו שכתוב (תהלים צט), "משפט וצדקה בייעקב וכו'". כי משפט וצדקה הם בחינה אחת. שעל ידם נתתקן הממון דקדשה ומאירין בו הגוונים, שעל ידי זה זוכין לשבר המדמה ולעלות אל השכל שהוא בחינת קבלת התורה כנ"ל ועל פן נסמך קבלת התורה לפרשת ואתה תחזה וכו' ושפטו את העם וכו' ולפרשת משפטים כנ"ל.

^{לו} **ואולי מה** שמחסר מעצמו ונותן לאחר זה בחי' התגלות הדין והחסד. כי דין הוא שמחסר מעצמו וחסד שמשפיע לאחר ושותי בחינת אלו הם התגלות הגוונים ונמתק כל הדין הבא לו מחמת הממון. יותר נראה לי כנ"ל שע"י שנותן לעני הגון וכוונתו להחזיר להקב"ה זה בחי' דין כי כל החזרת שפע לשרשו הוא בקו הדין. ונראה כי ממון בהכרח גורם כפירה כמבואר בתורה כג כי הבכח שבו להשיג כל דבר מרחיק מהש"י וכנראה שגם כאן זה עיקר הקליפות המתעוררות מחדש בכל כניסה לעולם ומדרגה חדשה

^{לי} **עיין תורה רכה** ולבוא לבחינת גדר אדם, הוא על - ידי צדקה, בבחינת (בראשית א): "נעשה אדם" וכתיב (רות ב): "שם האיש אשר עשיתי עמו היום" וכו' מה היום צדקה אף פאן צדקה כמו שכתוב בזהר (הובא לעיל בסימן לו). הינו שעל - ידי צדקה נעשה בחינת אדם שהוא בחינת דבור כנ"ל, וכו'.... ועקר הצדקה הוא על - ידי הבטחון, בבחינת (תהלים ל"ז): "בטח בה' ועשה טוב", כי אם אין לו בטחון אינו יכול לעשות צדקה כראוי, כי מתירא שייחסר לו מה שנותן לצדקה, ועקר הצדקה הוא על - ידי בטחון, שבטח בה' שלא יפסיד ולא יחסר על - ידי הצדקה כלל, כי השם יתברך יברכו בגלל הדבר הזה וכו': נמצא שעל - ידי הבטחון שהוא על - ידי השכל, על - ידי - זה עושים צדקה,

^{לח} **כי בבחי'** שכביכול הקב"ה צריך למעשינו הוא בחי' עני כמבואר בתורה טו עה"פ אשה ריח נחוח שכביכול הקב"ה בחי' אשה המקבלת מאיתנו. ית' כדי לגלות מדת רחמנותו כשיתן לנו שכר.

^ס ישעיהו ס יז

וזהו רמוז בפסוק (שיר השירים ז')/מ"א עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים, כי עיניך כיון שיש בהם תלת גוונים, זה הגוונים ההנ"ל המתגלה בממון, בחי' כסף וזהב, נתברכין ע"י צדקה, שכל פרוטה נצטרף לחשבון גדול (שם נ"ב). ואפי' ע"י הממון שבא לתוך יד העכו"ם הנקראים בת רבים נ"ג, גם זה נחשב לצדקה, כמ"ש ונוגשיך צדקה. וזה דווקא על שער בת רבים, כשעדיין על השער, קודם שבא ליד העכו"ם, עדיין שורה החן על הממון, אבל אח"כ נעלם החן כנ"ל :

כאן סיים רבינו לבאר את השגתו בתורה זו ועתה יבאר כיצד הכל רמוז בדברי רבי יהושע בן חנניא והסבי דבי אתונה הנ"ל

וזהו שאמרו סבי דבי אתונא, אחוי לן מנא דלא שויא לחבלא ואייתא בודיא, ופשטוהו^מ ולא עייל לתרעא^מ. ואמר לון אייתו מרא וסתרי לפתח עם הכותל. עיין לעיל שבגמ' הלשון איתי מרא וסתרי

ול אנתפרש מה לסתור ורש"י פרש בנין הפתח והכותל וכאן רבנו כולל לשון הגמ' עם פרש"י, ובמקום והכותל כתב עם הכותל, כדי לדרוש שסותר הפתח ע"י הכותל. דהיינו שהתרעא והפתח הם שני דברים הפוכים, תרעא היא שער השכל ופתח הוא היצה"ר. וכן הכותל אינו חלק מהפתח אלא אדרבה רומז לצדקה שמשברת את הפתח שהוא המדמה. וצ"ע שלא מבואר מדוע אמר להביא את המרא ואולי אפ"ל מר"א ר"ת מים רוח אש והיינו הגוונים המתגלים ע"י הכו-תל.

פי' בודיא, זה בדיות הלב, מה שבודה מלבו, היינו המדמה הנ"ל/מ"ב, היינו בחי' שרירות לב הנ"ל נ"ז. כשזה הכח המדמה שבלב, גובר ומתפשט על האדם שעולה ממדרגה התחתונה למדרגה^מ עליונה. והקליפה הזאת שהיא המדמה לא שויא לנגד עיניה ההפסד וחבלה שנפסדת כבר מהאיש שהיה/מ"ט במדריגה עליונה, ואעפ"כ היא מתגברת אח"כ כנ"ל:

ולא עייל לתרעא, היינו שלא יכול האיש ליכנס לשער קדושה שהיא השכל, מחמת התגברות המדמה.

ועצה היעוצה [י] על זה, היא סתירת הפתח, שהוא המדמה, שהוא הטומאה/נ"א, כמו אמרו חז"ל הבא לטמא פותחין לו {יומא לח:} נמצא היכן שהפתח פתוח ובקל אפשר לכנס בו סימן שהוא פתח לטומאה אבל הפתח אל השכל הוא סגור בקליפת המדמה וצריך סיוע כדי להתגבר עליו וזה ע"י

^מ צ"ע הענין נוגשיך צדקה הרי לעיל תחילת אות ד' מבואר שדווקא לעני הגון. ואולי אמנם לישראל אסור לתת לגוי ואפילו לישראל שאינו הגון כי צריך לכיון שכל השפעה תהיה עמ"נ שתוליד כבוד שמים אבל הכא כיון שלקח באונס מוכח שמה' יצא הדבר לאיזה תועלת לישראל ויצא מזה כבוד שמים בסופו של דבר באיזה אופן ומסתמא בודאי אינו כמו צדקה לעני הגון כפשוטו.

^נ וצ"ע הרי הגוונים המתגלים ע"י הצדקה אמור להיות מפחיד את הקליפות כנ"ל בכוונות הודו וא"כ איך העכו"ם דייקא נוגשים ממון ישראל ולא מתפחדים כשרואים הגוונים עילאין.

^{מא} שיר השירים פרק ז (ה) צְנַאֲרָךְ כְּמַגְדֵּל הַשָּׁן עֵינֶיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֶשְׁבוֹן עַל שַׁעַר בֵּית רַבִּים אַפֶּךָ כְּמַגְדֵּל הַלְכָנוֹן צוֹפֶה פָּנֵי דַמְשֶׁק:

^{מב} ב"ב ט:

^{מג} סוף פסוק הנ"ל שיר השירים

^{מד} בדפ"ר - ופשטוהו, בתקפא ותלד - ופשטיהו, מתרלו - ופשטוהו (וכן לעיל בתחילת התורה ופשטוהו)

^{מה} בתולד - לתרעה

^{מו} וכן ידוע שאצלם עולם הדמיון המפותח ביותר תעשית הסרטים לפני העידן הדגטלי היה נקרא עולם הבר.

^{מז} בתחילת התורה וכן"ל הוא לשה"כ דברים כט יח. ירמיה יא ת. תהלים פא יג.

^{מח} מתרלו - ממדריגה התחתונה למדריגה

^{מט} לכאורה צ"ע כיון שהו איש אחר מדוע שלא תנסה שוב.

^נ לשה"כ ישעיהו יד כו

^{נא} לכאורה בעצם המעשה קשה שהתחיל בלשון תרעא וגמר בלשון פתח הרי אם הבעיה היא בתרעא למה לא שבר את התרעא. ורבינו מתרץ שבאמת רבי יהושע בן חנניא התכוין לשני דברים כי תרעא מרמו לשער השכל ואילו פתח רומז לפתח ששם החטאת רובץ תמיד.

צדקה כי על ידה, והוא הפתח הנ"ל הוא **בחי' (בראשית ד) לפתח חטאת רובץ** דהיינו בפתח כל מדרגה רובץ המדמה להפיל לחטא.

וסתירתו ע"י הגוונין הנ"ל המתגלים בממון של הנותן צדקה **שהוא גדולת הבורא הנ"ל. והם**

בחי' כותל. כו תל {זוהר משפטים קטז.} כ"ו זה בחי' שם הקדוש [ג] כי כ"ו

גמט' שם הויה הקדוש, **שהוא בחי' גוונין, כמ"ש (תהלים כז) ה' אורי, שהוא אורות הגוונין** וגם כי שם הויה רומז לתפארת כי כולל כל הו' קצוות דהיינו הספירות שתחתיו. והמשך הפסוק **וישעי**, רמוז

שהוא בחי' בגדי ישע הנ"ל. והוא ת"ל שהכל פונין לו [ג] ותאיבין להסתכל בו [גה/יב]:

(מסי' כ"ד ע"כ, לשון רבינו ז"ל):

וההמשך הוא לשון מוהרנ"ת ששמע בעל פה בשעת אמירת התורה

אות ה

עפ"י הנ"ל שעיקר התגברות המדמה הוא בתאוות ממון שעל כן עיקר תיקונו ע"י הצדקה הכי נמי תיקונו ע"י שמחה כמבואר בתורה כג שתאוות ממון הוא עצבות ומרה שחורה ע"ש.

עוד הקשר בין צדקה שדיבר עליה לעיל באות ד' לשמחה שמוסיף כאן עיין תורה יג שהנדיבות לב שבצדקה היא בחי' קטורת ועיין תורה כד/י² ששמחת המצוה היא בחי' קטורת וע"י קטורת מכניע הסט"א כמבואר בכתבי האריז"ל שהבאתי בקדמה לתורה כד שהסט"מ בעצמו נתן למשה רבינו כשעלה למרום עיצה איך לשבר את כוחו

גם דע שכדי להכניע הקליפה המסבבת שבכל מדרגה כנ"ל, ע"ז צריך שיעורר שמחה/י³ של מצוה על עצמו. היינו שישמח ע"י שיזכור שזכה להתקרב להשי"ת, וזכה

²² **זוהר משפטים קטז.** דשכינתא תתאה כותל מערבי דיורא דיליה, על שם דאיהו תל שהכל פונים בו, כ"ו ת"ל, יהו"ה כ"ו, ודאי שכינתא איהו תל דיליה, על שם (שיר ה יא) קווצותיו תלתלים שחורות כעורב, ואוקומה על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות. (קוץ) ד' מן אחד תל שהכל פונים בו,

²³ שם הויה גמט' כו

²⁴ * עיין בזה הנ"ל [ועיין ברכות ל. שה"ש צוארך בנוי לתלפיות תל שכל פיות פונים]

²⁵ * עיין זוהר ויגש דף ר:

²⁶ **ברכות דף ל.** – תנו רבנן סומא ומי שאינו יכול לכיין את הרוחות יכוין לבו כנגד אביו שבשמים שנאמר והתפללו אל ה' היה עומד בחוץ לארץ יכוין את לבו כנגד ארץ ישראל שנאמר והתפללו אליך דרך ארצם היה עומד בארץ ישראל יכוין את לבו כנגד ירושלים שנאמר והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת היה עומד בירושלים יכוין את לבו כנגד בית המקדש שנאמר והתפללו אל הבית הזה היה עומד בבית המקדש יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים שנאמר והתפללו אל המקום הזה היה עומד בבית קדשי הקדשים יכוין את לבו כנגד בית הכפורת היה עומד אחורי בית הכפורת יראה עצמו כאילו לפני הכפורת נמצא עומד במזרח מחזיר פניו למערב במערב מחזיר פניו למזרח בדרום מחזיר פניו לצפון בצפון מחזיר פניו לדרום נמצאו כל ישראל מכוונים את לבם למקום אחד אמר רבי אבין ואיתימא רבי אבינא **מאי קראה כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות תל שכל פיות פונים**

²⁷ **ועיין תורה כד ולק"ה נפילת אפים** ד' שמבאר שם כל סדר התפילה ועלית העולמות איך נעשה עפ"י תורה כד כדרך שנעשה כאן בכוונת התפילה הנ"ל ע"י כל התפילה שתחילה ע"י אמירת הקרבנות עולין עשיה ביצירה וע"י פס"ד עולה יצירה לבריאה וכו' אמנם שם מבאר בתחילה שההתגברות על הקליפות היא ע"י קטורת וכן ע"י שמחה של מצוה וגם מבואר שם שבכל מדרגה צריך לחזור להתגבר על העצבות שהיא הקליפות

²⁸ מתורו - מדרגה

²⁹ **ענין השמחה** שמוסיף כאן מוהרנ"ת עיין בתפילה על התורה שנראה שלומד זאת מהפסוק בגדי ישע הנ"ל הנוכר גבי צדקה ולכן כתב כאן שהשמחה היא במה שזכה להתקרב להשי"י ולא כתב כמו בתורה כד שמחת מצוה כי כך משמע בפסוק הנ"ל

לקוטי תפילות ח"א תפילה כה אות [תד]: – ותעורני ברחמיך לגיל ולשוש ביהוה, שאזכה לששון ולשמחה דקדושה. ואהיה בשמחה תמיד על אשר זכיתני ברחמיך הרבים להיות בכלל זרע ישראל עבדיך, ולהתקרב לעבודתך ולהתחבר ליראיך ותמימיך ולצדיקים אמתיים. ויקיים בי מקרא שכתוב: "שוש איש ביהוה, תגל נפשי באלהי, כי הלבישני בגדי ישע, מעיל צדקה יעטני". ותעורני על ידי זה לשבר ולבטל כל הקלפות והדמיונות והתאוות והבלבולים והמניעות שבכל דרגא ודרגא, ולקדש ולטהר כל המדרגות מן הקלפות. ואזכה לקדש ולטהר עצמי תמיד, ולעלות בכל פעם חיש קל מהרה ממדרגה למדרגה עליונה הימנה בקדושה ובטהרה גדולה, עד שאזכה למדרגה העליונה למדרגת צדיקים אמתיים:

להתקרב לצדיקים/ס' המקרבין אותו להשי"ת נתבאר בתורה כד ששמחה של מצוה משבר כח הקליפות. וע"י השמחה זו, הוא משבר הקליפה [ס"א] ונכנס למדרגה ס"ב ב' :

^ס עפ"י המבואר בלק"ה קדושין ג' ג' שתאות ממון היא נגרמת מתאות ניאוף ותאות ניאוף א"א להתגבר אלא ע"י צדיק אמיתי נמצא שכאן רמז לתקיון הממון בשרשו.

^{ס"א} עיין תורה כד ולקוטי תפילות כה אות תד

^{ס"ב} מתולו - למדריגה

(שייך לאות א') זבחי אלקים רוח נשברה ששבירת^א הדמיון הם הקרבנות וכו' ע"ש.

וזה בחי' סמיכה^ב על הקרבנות, כי הקרבנות מביאין מבהמות שהם בחי' כח המדמה, כי הבהמה יש לה ג"כ כח המדמה [ג'] כנ"ל באות א' שהמדמה הוא מנפש הבהמית שבאדם/ו. וכשאדם הולך אחר המדמה שבלב דהיינו אחר תאוותיו ח"ו, שבאין מכח המדמה, זהו מעשה בהמה ממש, כי גם הבהמה יש לה כח המדמה. וע"כ כשאדם חוטא ח"ו, וכל החטאים באין ע"י כח המדמה שמשם נמשכין כל התאוות כי בכח הזוכר שבמדמה נרשם התענוג וכשרואה אותו אזי מעלה בדמיונו את התענוג הזה ואזי עין רואה ולב חומד, ע"כ הוא צריך להביא קרבן מבהמות, וצריך לסמוך עליו, ולהתוודות כל חטאיו על הקרבן בשעת הסמיכה שסומך בכל כוחו על הבהמה, ועי"ז נמשכין כל החטאים וכל כח המדמה על הבהמה כדמצינו בשעיר יוד"כ/ו^ד וסמך אהרן את שתי ידו על ראש השעיר וכו' והתודה וכו' כל פשעיהם לכל חטאתם וכו' ונתן אותן על ראש השעיר וכו' ונשא/ו השעיר עליו את כל עונותם 'שהוא בחי' מדמה כנ"ל בבחי' מצא מין את מינו. ואח"כ תיכף לסמיכה שחיטה [ה'] ושוחטין הבהמה לקרבן, וצריך לחשוב בדמיונו שכל הנעשה בקרבן נעשה בו בעצמו/ו^ה ועי"ז נכנע ונשבר המדמה :

(שייך לאות ב' ג'), מבואר שם שכשאדם נעתק ממדריגה למדריגה אז צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות כדי להגיע אל הקדושה. ותיכף כשעולה להמדריגה השניה, אזי נתעוררין הקליפות שבמדריגה ומסבבין אותו וצריך להכניע אותם מחדש וכו' ע"ש. ואע"פ שכבר נשבר הקליפה שבמדריגה העליונה וכו', אעפ"כ כשפנימיות של העליון נעתק משם יאחיצוניות התחתון עולה, אזי הקליפה חוזר וניערב וכו' ע"ש. ואמר אז

^א בתרלז - ששבירות

^ב רמב"ם יד החוקה - הלכות מעשה הקרבנות פרק ג אות ח.... ואין השליח סומך שאין סמיכה אלא בבעלים שנאמר וסמך ידו לא יד אשתו ולא יד עבדו ולא שלוחו: (שם יא) אין סמיכה אלא בעזרה (שם יג) וצריך הסומך לסמוך בכל כחו בשתי ידיו על ראש הבהמה שנאמר על ראש העולה לא על הצואר ולא על הצדדין ולא יהיה דבר חוצץ בין ידיו ובין הבהמה: (שם יד) וכיצד סומך אם היה הקרבן קדש קדשים מעמידו בצפון ופניו למערב והסומך עומד במזרח ופניו למערב ומניח שתי ידיו בין שתי קרניו ומתודה על חטאת עון חטאת ועל אשם עון אשם ועל העולה מתודה עון עשה ועון לא תעשה שניתק לעשה: (שם טו).... היה הקרבן שלמים סומך בכל מקום שירצה מן העזרה במקום שחיטה ויראה לי שאינו מתודה על השלמים אבל אומר דברי שבח:

^ג עיין תורה יש בתחילת ההשמטות ותורה נד אות ה.

^ד ספר הברית ח"א מאמר י"ז פרק יא - והנה כח המדמה על שהוא בו באדם מנפש החי שבו ע"כ הוא בב"ח ג"כ, ובריחת הכבש מן הדוב ויכיה כאשר מאז השמעתי והגדתי (במאמר ט"ו פרק ב') הבט ימין וראה שמה, רק על שאינו בב"ח על אופן אחד כאשר הוא במדבר כי מותר האדם מן הבהמה בכל כחות נפש חיה שבו הוא כיתרון האור מן החושך עד שצד השווה שבהם אינו אלא שיתוף השם לבד: ובכן נתוסף במדמה שבמדבר עוד כח אחד מה שאינו בב"ח כלל וזה נקרא כח המשער שהוא שלמות כח המדמה שבאדם, וענינו הוא כאשר אומר בפרק הבא בעזר האלהים, והוא:

^ה ויקרא פרק טז (כא) וסמך אהרן את שתי ידו על ראש השעיר החי והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם ונתן אתם על ראש השעיר ושלח ביד איש עתי המדברה: (כב) ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה ושלח את השעיר במדבר:

^ו צ"ע לשון ונשא השעיר דהכא האם קשור ללשון טומאת משא דהיינו שדבר טמא הנישא ע"י אדם עוברת הטומאה עליו והכי נמי ע"י הסמיכה בכל כחו כיון שנושאת הבהמה את האדם הטמא נטמאת בטומאת עונותיו.

^ז גם בתרלז - שהוא, ומתלזז - שהיא

^ח * מנחות צג.

^ט כמבואר באלשיך ויקרא א' ב' עה"פ אדם כי יקריב. וברמב"ן ויקרא א' ט' ובחינוך מצווה צה. ובחיי אדם כלל קמד אות ד'. ועיין בזה מאור ושמש פרשת קרח בשם ספר ברית מנוחה כיצד הכהן מעורר אותו לתשובה דבלא זה לא מועיל הקרבן. ובזה מתרצים מדוע אע"פ שהנפטר צריך כפרה בכל פעם שעולה מדרגה, אעפ"כ לא מתכפר לו ע"י קרבן, כמבואר בזבחים ט: שאין כפרה למתים בקרבן. וכן פסק הרמב"ם פסולי המוקדשין טו ה' וכן בגמ' תמורה כא: בדין חטאת שמתו בעליה פסולה.

^י מתלזז - שבמדריגה

^{יא} בתשכ"ט הוסיף כאן בסוגרים (ופנימיות) וראה כוונתו עפ"י הני"ל שרק הפנימיות עולה ונעשית חצונית לעליון

^{יב} גם בתרלז וניער ומתלזז - וניער

בזה"ל, ובזה טועין החסידים הרבה, שפתאום נדמה להם שנפלו מעבודת ה'יג, ובאמת אין זה נפילה כלל, רק מחמת שצריכין לעלות ממדרגה למדרגה"י, ואז מתעוררין ומתגברין מחדש הקליפות, שהם התאוות והבלבולים והדמיונות והמחשבות והמניעות כנ"ל, ע"כ צריכין להתגבר בכל פעם מחדש לחזור ולהכניע ולשבר הקליפות והמניעות וכו' שבכל מדרגה ומדרגה"ט מחדש/ט, אבל באמת אין זה נפילה כלל, כנ"ל :

(שייך לאות ג') **ודע** שאין שני בני אדם שווין וכו' עיין בלק"ה נזקי שכנים ג' ג' משמע שהכוונה למבואר בתורה לך שיש לכל אחד נקודה שאין בחבירו ומשמע שנקודה זו היא מצד נשמתו. **נמצא** כשאחד רוצה לעלות ממדרגתו למדרגה"י עליונה יותר אזי הולך ונעתק האדם העומד באותה המדרגה העליונה, והולך ונעתק למדרגה היותר עליונה וכו'. ואמר אז בזה"ל, וזה בחי' הרמה, מה שאחד מרים ומגביה את חבירו. כי ע"י שזה האדם שבמדרגה"י התחתונה עלה מדרגא לדרגא, עי"ז הגביה והרים את חבירו שבמדרגה העליונה לעלות למעלה עליונה יותר. וכן חבירו דחבירו הגבוה עוד יותר מחבירו, עלה עוד יותר למעלה, וכן למעלה למעלה, כי א"א שיהיו שני בני אדם"ט במדרגה אחת כנ"ל [ק]:

לכאורה יש כאן קושיא חזקה שנמצא בכל פעם שאיזה אדם עולה מדרגה מיד עולים כל אלה שמעליו וכיון שבכל מדרגה מתגבר המדמה מחדש כנ"ל נמצא שלפני שהספיק לשבר מדמה אחד כבר מתגבר עליו מדמה חדש. לכן מוכרח שאין לומר שמתגבר המדמה בעלית מדרגה אלא כשעולה מכח עצמו ולא מה שעולה ע"י הרמה המבוארת כאן. ונ"ל שזה הטעם שגם לא באר כשעולה אחד האם אלה שתחתיו גם עולים או נשאר ריוח. ונ"ל כיון שכל ההרמה הזו בבחי' איכות שכל אדם פרטי בשבירת המדמה הפרטי גורם החלשת הס"א המדמה הכללי של כל קומת ישראל לכן גורם הרמה לכל הקומה. ומה שזה מכונה הרמה נ"ל שרמזו בזה ללק"ה (ע"ז ג' ז') שרק כשרוצה שגם חבירו יעלה אזי עולה ומעלה את כולם ועוד כיון שעיקר שכל הנקנה הוא השפלות כמבואר לעיל בהקדמה לכן תמיד כשזוכה להרגיש למטה מכולם אזי מרים את כולם. (ועיין ככבי אור ספורים נפלאים ממלך שציוה לקצור תבואה ועצת החכם לתפוס צפור ע"י שיעמדו זה על זה)

אחר שאמר מאמר הנ"ל ושם מכנה וקורא כל תאוות היצה"ר בשם כח המדמה. אמר אז, צריכין לקרוא לו ולכנות לו שם אחר, היינו להבע"ד והיצה"ר צריכין לקרות אותו בשם אחר. דהיינו שלא לקרותו עוד בשם יצר הרע רק בשם כח המדמה [כ"א]/כ"ב. ואמר זאת בדרך שחוק, אבל הבנתי שהיה לו בזה כוונה שלימה, ולא זכיתי להבין כוונתו בזה :

^ג **צ"ע בתחילה** כתב שהחידוש כאן איך מתגברת הקליפה אחר שכבר שבר אותה האדם העליון אבל בענין טעות החסידים משמע שטועים שכיון שכבר שברו את המדמה במקומם איך זה שחזר אליהם שוב כשעלו מדרגה והם לא יודעים שזה מדמה חדש הבא מהמדרגה ששם. הביאור פשוט שזה בעצמו טעותם שסוברים שהיא מדמה הקודם ובאמת הוא מדמה חדש שנדמה לקודמו.

^ה מתולו - ממדרגה למדרגה

^ו מתולו - מדרגה ומדרגה

^{טו} **ראיתי באיזה ספר** א"ה שער שיש"א אות ט' שהעניין הזה שבכל עליית מדרגה חוזר המדמה הוא עניין שם הויה באחור שבכל התקדמות לאות נוסף חוזר לאחוריו מחשש יניקת הקליפות הכי נמי הכא בכל מדרגה שרוצה לעלות אזי מחמת התגברות המדמה והקליפות הוא כאילו חוזר לאחור ומתחיל מחדש. וצ"ע.

^ה מתולו - ממדרגתו למדרגה

^ה מתולו - שבמדרגה

^ה מתולו - במדרגה

^ב עיין לק"ה ע"ז ג' ז' נמצא שא"א להתקרב להש"י א"כ יעלה את חבירו (ועיין ככבי אור ספורים נפלאים ממלך שציוה לקצור תבואה ועצת החכם לתפוס צפור ע"י שיעמדו זה על זה)

^ב עיין ככבי אור חכמה ובינה אות לו ועיין שיש"ק ח"ה קעו

^{כב} **ספר הברית** - חלק א מאמר י"ז נפש החי שבמדבר - פרק טו - והיה כאשר דמיתי למה יקרא זה הכח מומה עלה על דעתי שנקרא ככה משבעה משיבי טעם ואלו הם. (א) על כי כל ענינו וכל דבריו בשתיקה אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולו, רואה בלא עינים, שומע בלא אזנים, עושה בלא ידיים, והוא מלשון וידום אהרן (ויקרא י'). (ב) על שכל עניניו אינם בפועל רק במחשבה, והוא מלשון אל תדמי בנפשך (אסתר ד'). (ג) על שם כחו בחלום האמת שאינו מסביר לגוף אמתת הדבר רק על ידי משל ודוגמא בדבר הדומה לו, והוא מלשון ואל מי תדמיוני (ישעיה מ'). (ד) על שכל ענינו אינו יוצא לזולתו רק עומד בעצמו במוח האיש, והוא מלשון שמש בגבעון דום (יהושע י') כלומר עמוד במקומך. (ה) על שהשכל מעכב על ידו ומפסיקו כשמתחיל לצייר ולדמות בדברים נמנעים והוא מלשון אל תתנו דמי לו (ישעיה ס"ב) כלומר אל תתנו הפסק לו מלשום לבו על הר ציון ששם עד יכונן ועד ישים את ירושלים תהלה בארץ. (ו) על הדמותו וציורו בנמנעות הדברים שאין יד שכלו מגיע לעכב ע"י ובאמת הדבר ההוא נכרת ואבד מן העולם ואין

עיין (שיש"ק ה-קעז) אמר ראבר"נ ז"ל על זה המובא בליקוטי מוהר"ן א' סימן כה שצריכין עתה לכנות את הבעל דבר בשם אחר, בשם מדמה, ולא לקרותו עוד בשם יצר הרע עיין שם, שהנה אמרו רז"ל (סוכה נב/ג) שבע שמות יש לו ליצר הרע: רע, ערל, טמא, שונא, מכשול, אבן, צפוני, שהוא כנגד השבע ספירות דקדושה שנכללים זה בזה עד ארבעים ותשע שערי קדושה שכנגדם הם ארבעים ותשע שערי טומאה. והנה כיום אחר שזכינו לקבל אור הצדיק הוא אור רבינו הגדול והקדוש ששיבר את היצר הרע לגמרי וזכה להכניע לגמרי המ"ט שערי טומאה ולהתעלות לגמרי במ"ט שערי קדושה, שעל-כן נכפל תיבת נון בשמו "נ'חמין" והיינו מח-נן כידוע, על-כן כעת צריך באמת לכנות את היצר בשם אחר, בשם "מדמה" שהוא כנגד אור הבינה אור נון המרומו בשמו:

ועיין תורה קה תנינא שהעיון בתורתו מסוגל לבטל הרהורים רעים כי הם באים מהמדמה ועיין ככבי אור חכמה ובינה אות לו לבאר דברי רבינו בסוף תורה כה שצריך לקרא שם חדש ליצה"ר דהיינו מדמה. הטעם כי המדמה הוא מדרגה שמינית ביצה"ר שנתחדשה כנגד התורה של רבינו ולפ"ז דווקא תורת רבינו מסוגל ביותר להכניע ולתקן את המדמה.

ועיין חי"מ תקכא – שרבינו אמר כבר נתתי לכם כח המדמה כשר וטוב וכו'.

ועיין באה"ל נד אות ד' – שהכוונה בעיקר לתורה נד שבה המשיך לאנשיו ובעיקר למוהרנ"ת מדמה זך וברור. **ועי"ש** אות ו' שכל אחד כפי התכללותו בו ובתורתו כן יזכה.

ועיין תורה ח' תנינא אות ז' שעיקר האמונה תלויה בברור המדמה ועי"ש אות ח' שע"כ צריך מאד לחפש ולבקש מאד צדיק כזה שיכול להמשיך מדמה מבורר לאנשיו.

לו מציאות כלל, והוא מלשון נד מתה אשקלון (ירמיה מ"ז). ז) על כח המשער שבו שהוא שלמות המדמה, ומה שידמה וישער בו מקוה שכך יהיה הדבר או קותה נפשו שכך יהיה הדבר ההוא, והוא מלשון דמינו אלהים חסדך (תהלים מ"ח).

ג) **ועיין זהר חדש** מדרש רות מאמר ז' מדורי גיהנם – ויש לו שבעה שמות ליצר הרע, ואלו הן: רע. טמא. שטן. שונא. אבן מכשול. ערל. צפוני. דהיינו שהזהר לך אכן מכשול והסוף שטן, וז"ע איך השמיט בגמ' שם שטן שהוא פסוק מפרש בזכיה ג' א' ז' ותהלים קט ו וכ"פ באיוב פ"ב ופ"ג וזכני הימים א' כא א'

הוספה ממהדורה קודמת בחקירת סוד ההרמה

לשון רבנו בתורה כה אות ג' מה ששייך לעניין ההרמה

ידע שאין שני בני אדם שוין זה לזה. כי כל הנשמות הם זה למעלה מזה, וזה מלבוש לזה. ופנימית של תחתון נעשה לבוש וחיצוניות לחיצוניות עליון. נמצא כשאחד רוצה לעלות ממדרגתו למדרגה עליונה, אזי הולך ונעתק האדם העומד במדרגה העליונה, והולך ונעתק למדרגה היותר עליונה, כי אי אפשר שיהיו שני אנשים במדרגה אחת. ואינו נעתק מהאדם העליון, אלא הפנימיות שלו, והחיצוניות נשארה. וגם האדם שבמדרגה התחתונה, אינו נעתק ועולה, אלא הפנימיות. והפנימיות של התחתון, נעשה חיצוניות לחיצוניות עליון:

ואף - על - פי שכבר נשבר הקלפה שבמדרגה עליונה על - ידי האדם העליון, אף - על - פי - כן, כשפנימיות של העליון נעתק משם. (נ"א ופנימיות התחתון) וחיצוניות התחתון עולה, אזי הקלפה חוזר ונעור. כי לא נכנעת אלא לפני האור הפנימיות של העליון, אבל לפני התחתון אפילו לפני פנימיותו, יש כח בידה להתעורר כנגדו. ובשביל זה צריך לו לשבר אותה ולהכניע אותה מחדש:

ופנימיות וחיצוניות, הם שני מיני עבודות: עבודה של תורה ותפלה ומצוות, הם פנימיות. ועבודת אכילה ושתייה ושאר צרכי הגוף, הם חיצוניות. ועבודת חיצוניות, הינו אכילה ושתייה, של האדם העומד במדרגה העליונה, היא מאירה ומשבחת יותר, מעבודות פנימיות, הינו תורה ותפלה, של האדם העומד במדרגה התחתונה. ובשביל זה פנימיות התחתון נעשה לבוש לחיצוניות העליון:

השמטה בסוף התורה

וזה בחינת הרמה, מה שאחד מרים ומגביה את חברו. כי על - ידי שזה האדם שבמדרגה התחתונה עלה מדרגא לדרגא, על - ידי - זה הגביה והרים את חברו שבמדרגה העליונה, לעלות למעלה עליונה יותר. וכן חברו דחברו הגבוה עוד יותר מחברו, עלה עוד יותר למעלה, וכן למעלה למעלה, כי אי אפשר שיהיו שני בני אדם במדרגה אחת כנ"ל:

סוד ההרמה

חקירת העניין בכללותו

תחילה אכתוב בקיצור את עיקר הקושיות

- א. באיזה סולם המדרגות מדובר כאן האם הן מדרגות בשכל או מדרגות בגודל נשמתו כפי שנמצאים בגוף אדה"ר
- ב. מי נמצא בסולם הזה האם כל ישראל או רק אלה שמשרשו ועיין לק"ה ע"ז ג ז נמצא, שאי אפשר להאדם להתקרב לזה ויתברך ולעלות מדרגא לדרגא כי אם כשירים ויגביה גם את חברו, כמובן ומבאר בהתורה הנ"ל. וזה בחינת כל ישראל ערבין זה לזה. וזה בחינת ואהבת לרעך כמוך זה לכל גדול בתורה, כיון שמדובר בערבות ישראל הרי זה בכל ישראל וכן משמע גם בלקוטי תפילות סוף תפילה כה אבל מניה וביה צ"ע כי הערבות היתה בהר סיני בין כל ישראל ואילו ואהבת לרעך דווקא נמצא יש כאן ג' דעות או רק מי שמשרשו או רק ישראל המקיימין מצוות או כל ישראל כולם אפילו הכופרים
- ג. עיין בלק"ה נזקי שכנים ג ג משמע שאין ישראל שוין הכוונה למבואר בתורה לד שיש לכל אחד נקודה שאין בחבירו ומשמע שנקודה זו היא מצד נשמתו וא"כ האם כוונת מוהרנ"ת לומר שהסולם הוא כסדר הנשמות בגוף אדה"ר וכן עיין גמ' סוטה מח שמצינו שאדם ראוי שתשרה עליו שכניה ולא שורה בגלל שהדור לא זכאי הרי שעלית היחיד תלוי בכל ישראל
- ד. ומאידך מצינו שדווקא אלה שמשרשו קשורים לעליותו כגון בתורה סו אות א שכל אחד כפי שרשו בצדיק מרגיש העליות והירידות שלו אף כמה בחינות יש בתלמידים, ומי שמקשר מאד בהצדיק כמו ענפים באילן ממש, הינו שהוא מרגיש בעצמו כל עליות וירידות שיש להצדיק, אף - על - פי שאינו אצל הצדיק. כי ראוי לו להתלמד להרגיש בעצמו כל עליות וירידות של הצדיק, אם הוא מקשר באמת פראוי, כמו ענפים באילן. כי הענפים מרגישים כל העליות וירידות שיש להאילן, וכן עיין תורה קמא שדווקא זרעו מרגיש חרטה ותשובה מכח תשובתו
- ה. עוד צד לומר שמדובר בסולם של אלה שמשרשו מסופר בשם הבעש"ט שרבי יצחק מרוביץ היה נפש דנפש דעשיה והבעלי תשובה שהוא עשה אף צדיק לא גרם ומסתמא בגלל שהיה הכי למטה שהרים מסות של אנשים מכח זה שבעצמו התעלה ומסתמא אלה שנתקרו אליו היו משרשו
- ו. האם רק דוחף את זה שמעליו או גם מושך ומעלה זה שמתחתיו ואת"ל שגם מושך למה לא כתב זאת רבינו
- ז. איך שייך שאדם יעלה מדרגה שלא מכח בחירה שלו, אמנם כבר מצינו כזה בתורה רפב ותורה קלו שע"י שמלמד זכות על חבירו מעלה אותו מדרגה אבל צריך ביאור.
- ח. האם פנימיות שעולה ונעשית חיצונית הכוונה לתפילה ואכילה כמבואר בפנים ותמיד התפילה עולה ונמצאת מדרגה אחת למעלה כי באכילה יש יותר כח המנגד לעשותה על פי השגתו ממה שיש בתורה ותפילה אבל א"כ קשה איך נהפכת תפילה לאכילה ושוב חוזרת להפך לתפילה במדרגה שלמעלה
- ט. או שבאמת יש שתי בחי' פנימיות וחיצוניות והפנימיות שעולה הכוונה לשכל שכבר הפנים אותו
- י. מתי אדם עולה מדרגה מעצמו האם כשרוצה כדמשמע בהשמטה או כשיוצא מהמדמה לשכל של אותה מדרגה או דווקא כשהשלים שכל הנקנה של אות המדרגה
- יא. הרי החיצונים מתגברים על מי שנמצא בחיצוניות נמצא א"כ שזה שהרימו אותו מדרגה לכאורה עשו לו עולה שהגבירו עליו את החיצונים
- יב. וכן איך שייך שאדם שבא למדרגה חדשה ולא התחיל כלל לצאת ממדמה לשכל מיד יעלה עוד מדרגה בגלל שחבירו התחתון הרים אותו הרי הוא אוחו בחיצוניות ואילו מה שעולה זה רק הפנימיות שבכל מדרגה
- יג. האם כל אדם נמצא ממש רק במדרגה אחת או שיש לו בחי' שעבודתו ונמצא בכמה מדרגות, דהיינו האם כל אדם מאיר לו מדרגת שכל אחת וכל עבודתו כולה הוא עושה בשכל הזה או שיש עבודות שכבר מקיימן בשלימות בשכל גבוה ועבודות אחרות שעדין מקיימן בקושי ובשכל נמוך

- יד. כיון שכל העולה מדרגה מעלה את אלה שמעליו האם לא שייך לעולם שאדם ישיג את חבירו במדרגה א"כ קשה שהרי בחוש רואים כאלה שהיו נמוכים ועלו על חבריהם בהרבה
- טו. האם מה שמבואר שאחד שעולה מעלה את חבירו וחבירו את חבירו וכו' עד למעלה האם זה נוגע למה שמובא בגמ' קדושין שהעושה מצוה מכריע את כל העולם לזכות ואולי באמת אין כלל עליה אלא שכל הקומה של כלל ישראל נשפע בה שפע שכל יותר ועולה מדרגה ע"י כל התגברות של איזה אחד שבקומה להחליש את היצירה שעי"ז נחלש קומת כל הסט"א
- טז. אולי כל כוונת ההרמה היא לא שעליון עולה בעצמו אלא עבודת ה' שלו עולה למעלה אע"פ שאינה שלימה וכדמצינו לגבי תפילה בתורה צט שתפילה אחת כראוי מעלה את התפילות הפחותות כיוצא בזה לגבי דיבור אמת שמעלה כל הדבורים עיין בתורה קיב (ד"ה ומחמת שאי אפשר לו להוציא דיבור). הכי נמי כל אחד שעולה מעלה עמו את עבודת ה' של כל אלה שמעליו. אבל זה דוחק בלשון שאמר שפנמיות עולה ונעשית חצוניות ואולי כל עבודת האדם השלימה שעשה נעשית בחי' פנמיות אצלו כיון שמוכנה לעליה

בדרך אפשר בלבד נ"ל לבאר עפ"י מה ששמעתי ומה שהבנתי

- א. נראה שהסולם הוא מדרגות בשכל אמת דהיינו השגות אלקות וכפי שמבואר בתורה באות א אדם בכל מדרגה צריך תחילה לצאת מהמדמה לעלות לשכל ורק אז זוכה לשכל בכח ואח"כ כשמשתמש בשכלו לעבודת ה' למעשה אזי נעשה שכל בפועל וכשעושה לו קנין במדותיו אזי נעשה שכל הנקנה נמצא שתינוק שנשבה הוא מי שהיה מתחת לסולם ועכשיו מתחיל לעלות בו
- ב. ואעפ"כ מה שא"א לשנים להיות במדרגה אחת זה בגלל שכל אחד יש בו נקודה שאין בחבירו צ"ע בזה ואולי כי אע"פ שהסדר בסולם הוא לפי שכל אמת שזוכה כל אחד אעפ"כ כיון שכל אחד הוא נשמה מיוחדת עם הנקודה המיוחדת לה הרי תמיד השכל אמת מאיר לו בגוון המיוחד לו כפי הנקודה המיוחדת לו מצד נשמתו
- ג. ממה שרבינו אמר שרק כשעולה מדרגה מתחיל להתמודד במדמה של אותה מדרגה משמע שגם קודם שזוכה לשכל של אותה מדרגה כבר עלה עליה וגם מבואר שכמו שבכל מדרגה יש את השכל המיוחד לה כך טובב את השכל הזה מדמה מיוחד שהוא קליפת השכל הזה ומי שעולה למדרגה זו מתעסק עם מדמה חדש שעדין לא התעסק עמו במדרגה הקודמת
- ד. נראה שאע"פ שבדאי כל ישראל קומה אחת של בחי' האדם הטוב וכנגדה יש קומת אדם בליעל האדם הרע כמבואר בהאריז"ל וכל התגברות של אחד מישראל על יצרו מכניע את הסט"א וכשזה קם זה נופל דהיינו נכנע קצת קומת האדם הרע וכ"ש מי שעולה ממש מדרגה בודאי משבר כח הסט"א וגורם עליה לכלל ישראל וגם להפך כמשל הזהר שכל ישראל שעובר עבירה כאילו עושה חור בספינה שכל ישראל בה.
- ה. אעפ"כ נ"ל ממה שרבינו מדמה עלית המדרגות לעלית העולמות המבוארת בפרי ע"ח שפנמיות של מדרגה תחתונה עולה ונעשית חצוניות לחצוניות שבמדרגה העליונה שלא מדובר רק בכלליות השבחת כל הקומה ע"י כל מעשה טוב אלא בפרטיות שתחתון מעלה את העליון מדרגה ממש וגם נ"ל שלא כל הקומה עולה כפי שיבואר בהמשך ההכרח לזה
- ו. נראה שכיון שכל ישראל ערביין וכל ישראל קומה אחת לכן אין קפידה שכל אחד יזכה רק מכח בחירתו אלא העיקר שזוכה מכח בחירה ואפשר גם מכח בחירה של חבירו
- ז. אע"פ שרבינו כותב שחיצוניות זו עבודת אכילה ופנימיות זו עבודת תפילה ותורה נ"ל שאין הכוונה בזה למה שכתב שכשעולה, עולה הפנמיות ונעשית חיצוניות לחיצוניות שמדרגה העליונה אלא הכוונה חיצוניות היא לשכל בכח וחיצוניות לחיצוניות הכוונה כשעדין לא יצא כלל מהמדמה
- ח. והפ' פנמיות וחיצוניות הכוונה שמה שהיה עד עכשיו במדרגה אחת נחשב אצלי פנימיות הרי כשאני עולה מדרגה אזי כיון שבאתי למדרגת שכל גדול יותר נחשב השכל הפנימי הזה כאן רק לחיצוניות דחיצוניות דהיינו כמי שעוד לא יצא כלל ממדמה לשכל וצריך להתחיל המלחמה מחדש
- ט. ונ"ל שאפשר שאדם ישיג את חבירו אע"פ שבאמת כשעולה גם מרים את חבריו ובוזה נ"ל להציע פשרה לתרץ כי באמת מי שלא יצא מהמדמה לשכל אזי לא יכול לעלות מדרגה כי כיון שרק הפנימיות עולה והוא אין לו עדין שייכות לזה אינו שייך כלל בעליה. כך נ"ל להציע וצ"ע
- י. נמצא לפ"ז שכל אחד שעולה מעלה רק את אלה שבמדרגתם יצאו ממדמה לשכל ועוסקים בהפנמת השכל של אותה מדרגה לכן שייך שאדם ישיג את חבירו.
- יא. אבל עדין צ"ע שנמצא שרק מי שיצא לגמרי מהמדמה לשכל במדרגתו יעלה.
- יב. נמצא שאחד שיצא ממדמה וגם זכה לשכל בכח וגם לשכל הנקנה וכיון שהשלים מדרגתו זכה לעלות מדרגה עי"ז מעלה את כל אלה שיצאו במדרגתם ממדמה לשכל אע"פ שבמדרגתם לא זכו עדין לשכל בכח או נקנה הם כבר עולים מדרגה ופתאם יתגבר עליהם המדמה של מדרגה גבוהה יותר וצריכים מלחמה חדשה.
- יג. צ"ע מדלא הזכיר רבינו כלל מה נעשה עם אלה שמתחתיו שרצה לרמוז לזה שכל עליתו היא ע"י שמחזיק עצמו מתחת לכולם ושכל עליתו ע"י שידחוף אותם למעלה הפך הסט"א שחושב לעלות ע"י שמוריד את חברו
- יד. וכידוע שזה עיקר הדעת בחי' חכמה, כח מה, מה כוחי, בחי' ענוה, כמובא במדרש רבה ריש פ' ויקרא שמי שאין בו דעת נבלה טובה הימנו. ומדבר שם ממי שאינו כמשה רבינו, שעם כל גדולתו הרגיש לא ראוי להיכנס לאהל מועד, כי הגאות היא עיקר היצירה והמדמה, וענוה היא הכנעת המדמה, ובפרט במלחמה הכללית של קומת כלל ישראל, נגד קומת האדם בליעל, דייקא בזה יותר תלוי הכל באחדות והתכללות כל ישראל זה בזה, ורצון כל אחד להתבטל ולהכלל כל אחד מהכלל, (כפי שמעתי מהריצ"ח מט 19 דקה 6 שביאר עפ"י האור שמח טוען ונטען, מדוע שנים אחזים בכד לא אמיינן שיזכה כ"א עד היכן שידו מגעת) שמהות כלי הוא שכל חלק ממנו מתבטל לחבירו על מנת להיות כלי שלם לקבל השפע ושבירת הכלים הייתה גאוה שכל חלק אמר אנא אמלוך ורצה לקבל השפע לבדו.

